

Kortlægning af forsknings- og udviklingsbaseret viden til kvalitetssikring og -udvikling af pædagoguddannelsens nationale modul: Køn, Seksualitet og Mangfoldighed

Nielsen, Steen Baagøe

Publication date:
2015

Document Version
Også kaldet Forlagets PDF

Citation for published version (APA):
Nielsen, S. B. (2015). *Kortlægning af forsknings- og udviklingsbaseret viden til kvalitetssikring og -udvikling af pædagoguddannelsens nationale modul: Køn, Seksualitet og Mangfoldighed.*

General rights

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain.
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal.

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact rucforsk@kb.dk providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

Kortlægning af forsknings- og udviklingsbaseret viden til kvalitetssikring og -udvikling af pædagoguddannelsens nationale modul:

Køn, Seksualitet og Mangfoldighed

Rapporten er udarbejdet af Steen Baagøe Nielsen,
Center for Velfærd, Profession og Hverdagsliv,
Institut for Psykologi og Uddannelsesforskning, Roskilde Universitet

- i samarbejde med Gitte Riis Hansen (tovholder - UCSJ),
Lene Busch Carøe (UC Syd), Ana Lisa Valente (UCN), Ellen Ravn Habekost (UC
Lillebælt) Heidi Bech Roesdahl (VIAUC), samt Caroline Jacobsen (UCC)

December 2014

Forord

Den nærværende rapport indgår i et arbejde med at bistå til kvalitetssikring og -udvikling af det nye Nationale Modul omkring 'køn, seksualitet og mangfoldighed i den nye pædagoguddannelsen.

Arbejdet har fundet sted i en arbejdsgruppe bestående af en repræsentant fra hver professionshøjskole bestående af Gitte Riis Hansen (UCSJ - tovholder), Lene Busch Carøe (UCSyd), Ana Lisa Valente (UCN), Ellen Ravn Habekost (UCLillebælt), Heidi Bech Roesdahl (VIAUC), samt ikke mindst Caroline Jacobsen (UCC), som desværre undervejs måtte trække sig fra arbejdet på grund af sygdom.

Steen Baagøe Nielsen (Velpro, RUC) har som forskningstilknyttet stået for afrapporteringen og en kvalitetssikring af arbejdet. Det er sket med hjælp fra stud. soc. i Pædagogik og Uddannelsesstudier og Socialvidenskab, RUC Suzy Brown.

Desuden har hhv. Pernille Frandsen (UCC) bidraget med et stort søgearbejde, mens ikke mindst forskningsbibliotekarere Søren Davidsen og Mikkel Hvidtfeldt Andersen (Roskilde Universitetsbibliotek) har bidraget velvilligt med deres ekspertise og ressourcer til udvikling af søgesættet og med konkrete tidskrifts- og citationssøgninger mv. En tak også til KVINFO (Mette Ovesen) for velvilje.

Arbejdet med denne kortlægning har været relativt kortvarigt – udført i perioden august til december 2014 - med relativt begrænsende midler og arbejdskraft. Derfor har den en vis indledende og problemindkredsende karakter. Med den nærværende forskningsoversigt og kortlægningsarbejde er der taget hul på et større og tiltrængt arbejde, som det heldigvis umiddelbart synes muligt at videreføre: Netop som denne kortlægning er tæt på færdiggørelse er der gennem Styrelsen for Videregående Uddannelser givet tilsagn til Professionshøjskolerne om et tilskud på kr. 3 mio. til gennemførelse af et større nationalt projekt om køn, seksualitet og mangfoldighed i pædagoguddannelsen i de kommende år. En del af opgaven vil således være at opbygge en egentlig vidensbank for det fundne materiale, og således vil der formentlig også være tid og behov for at arbejde videre med det afsøgende og opsporende arbejde med at finde relevant litteratur. Der er dermed lagt op til at denne – eller en tilsvarende arbejdsgruppe kan fortsætte sit arbejde igennem 2015.

Selv om vi i arbejdsgruppen har bestræbt os på at få lavet en grundig afdækning af tilgængelig viden på feltet, så er dette arbejde langt fra færdigt. Med videreførelsen af projektet kan det arbejde, som her fremlægges, ses som en forhåbentlig relevant 'åbning', som forhåbentlig kan tjene til at kvalificere det fortsatte arbejde.

Kortlægning af forsknings- og udviklingsbaseret viden inden for pædagoguddannelsens nationale modul *Køn, Seksualitet og Mangfoldighed*

Indholdsfortegnelse

1. Indledning.....	5
1.1 Den almene baggrund for kortlægningen: De nationale moduler som vej til øget forsknings- og vidensbaseret af den nye pædagoguddannelse.....	5
1.2 Om de systematiske oversigter og evidensbaseret viden – eller det mulige og relevante review-arbejdes kunst.	6
1.3 'Køn, seksualitet og mangfoldighed' som nyt perspektiv - i pædagoguddannelsen	8
1.4 Anvendbar viden? – En indledende præcisering, perspektiver og vurderinger af tematikken. ..	9
1.5 Indledende overvejelser i forhold til hvordan viden om køn, seksualitet og mangfoldighed 'kan bringes i spil' i pædagoguddannelsen.....	10
2.0 Indkredsning af vidensområdets centrale temaer og søgebegreber	12
2.1 modulets indhold og læringsmål.....	12
2.2 Om mødet mellem kønsforskning, ligestillingsudviklende praksis - og pædagogisk forskning og praksis	13
2.3 Arbejdsgruppens konkrete indkredsning af grundlæggende søgetermer via centrale begreber i den overordnede modulbeskrivelse og læringsmålene.....	16
3.0 Forskningskortlægningens konkrete metode og indhold	18
4.0 Opsamling - og videre arbejde	21
4.1 Centrale tematikker og søgetermer	21
4.2 Præcisering af behovet for det fortsatte arbejde med forskningskortlægning og vidensbank..	22
5.0 Bilagsoversigt.....	24
Bilag 1 - Skandinaviske forskeres anbefalinger til relevante titler:	25
Bilag 2 - UC underviseres litteraturforslag	37
Bilag 3 - Litteraturliste på baggrund af søgninger i biblioteks- og forskningsdatabaser:	44
Bilag 4 - Tidsskriftsøgning	54
Bilag 5 - Citationssøgning via Google Scholar/Web of Science på citerede ekspertlistens tekster	60
Bilag 6 - Fritekstsøgninger i UC-Viden på professionshøjskolernes Fou-produktion.....	68
Bilag 7 - Reviewarbejder og litteraturgennemgange (en start....).....	70
Bilag 8 - Anden relevant litteratur (inkl. formidlingslitteratur) søgning	72
Bilag 9: Kommissorium for kvalitetssikring og -udvikling af nationale moduler i pædagoguddannelsen juni 2014	79

1. Indledning

Denne rapport er blevet til efter opdrag fra "ekspertgruppen for ny pædagoguddannelse" ¹ med henblik på kvalitetssikring og -udvikling af det nye Nationale Modul i pædagoguddannelsen om 'køn, seksualitet og mangfoldighed'.

Forskningsoversigten består af en række indledende overvejelser omkring opgavens karakter og fastlæggelse af temaer for den relevante forskning (kap 1). Dels af en nærmere indkredsning af emnefeltet og forståelser af relevant viden der (kap.2). Og endelig følger en redegørelse for den konkrete fremgangsmåde ved litteraturindhentningen og præsentationen her.

Ud over disse rammesættende og metodiske bemærkninger består kortlægningen af den litteratur, der er fremkommet gennem de valg af centrale begreber, der er truffet før søgningerne og også undervejs ved søgningerne – og den efterfølgende screening og vurdering. Herefter præsenteres (I bilagene) resultaterne af rækken af søgninger efter relevant forskning, som er foretaget. Mens flere af bilagene blot fremviser resultaterne af søgningerne, så indeholder andre bilag lister over kommenterede tekster, der fremviser relevant forskningsviden.

Bilagene indeholder resultater af tidsskriftsøgninger, fritekst- og emneordssøgninger i biblioteker og databaser, samt en række mere 'håndholdte' søgninger. Hermed menes resultater af konkrete forespørgsler til hhv. skandinaviske og danske eksperter – samt resultater fra undervisere på professionshøjskolerne inden for feltet. Disse udgør oversigtens primære resultat.

1.1 Den almene baggrund for kortlægningen: De nationale moduler som vej til øget forsknings- og vidensbasering af den nye pædagoguddannelse

Ekspertgruppen har gennem at foranstalte denne forskningsoversigt søgt at udmønte de uddannelsespolitiske intentioner, som forligskredsen bag den nye pædagoguddannelse har formuleret: Ifølge ekspertgruppens kommissorium for arbejdsgruppens arbejde er de overordnede ambitioner som følger:

¹ Ekspertgruppen har bestået af Lisbeth Harsvik [UCC], Peter Møller Petersen [VIA-UC], samt Martin Bayer, RUC. Der findes uddrag af kommissorium i bilag 8.

- "Højere faglighed og kvalitet
- Handlekompetencer og bedre sammenhæng til praksis
- Øget specialisering med mere arbejdsmarkedsrelevans
- Styrkede tværprofessionelle kompetencer

De uddannelsespolitiske ambitioner har til formål at sikre de studerende relevante handlekompetencer både i en mono- og tværprofessionel sammenhæng. Dette betyder, at undervisningen skal hvile på den nyeste forskningsbaserede viden med en stærk praksisforankring." (Kommissorium, bilag 8)

De Nationale Moduler er i forlængelse heraf tænkt som et væsentligt bidrag til en samlet kvalitetsudvikling af pædagoguddannelsen. De udgør centrale dimensioner ikke bare af de nye specialiseringsdele (hhv. dagtilbudspædagogik, skole- og fritidspædagogik og social- og specialpædagogik), men også af uddannelsens fællesdel: 'Pædagogens Grundfaglighed.' De Nationale Moduler forventes her at kunne bidrage til at undervisningen i højere grad kan "hvile på den nyeste viden", som det hedder i kommissoriet. Denne kortlægning er tilsvarende gennemført ud fra en ambition om at synliggøre "eksisterende og relevant viden inden for det nationale moduls kompetencemål". Intentionen er, at kortlægningen skal skabe en oversigt over viden som kan "bringes i spil" og fungere som grundlag for pædagoguddannelsen, således at undervisere og studerende under undervisningen i Pædagoguddannelsens Grundfaglighed får muligheder for at stifte bekendtskab med den bedste og mest relevante forsknings- og udviklingsviden indenfor feltet 'køn, seksualitet og mangfoldighed'.

En del af hensigten med søgningerne og dette kortlægningsarbejde har været at skabe et grundlag for at "udarbejde en vejledende guide til, hvordan det materiale, forskningsoversigten omfatter, kan knytte an til kompetencemålene for det konkrete nationale modul, som er arbejdsgruppens gen-standsfelt." (Kommissorium, bilag 8) Dette arbejde kan nu hvor denne forskningsoversigt er udarbejdet for alvor tage fart.

1.2 Om de systematiske oversigter og evidensbaseret viden – eller det mulige og relevante review-arbejdes kunst.

Nærværende rapport tager, som nævnt, udgangspunkt i en kortlægning af forskning og viden på området, og kan ses som et første forsøg på at lave en bred afsøgende gennemgang af litteratur omkring køn, seksualitet og mangfoldighed. Opdraget har lydt, at der skal udarbejdes "en systematisk oversigt over den forsknings-og udviklingsbaserede viden, som af

den samlede arbejdsgruppe vurderes bedst og mest relevant i relation til det pågældende moduls kompetencemål.” Der skal knyttes nogle ord til de valg og vilkår, som denne udfordrende proces har måttet navigere i, idet det kan tjene til at belyse nogle mere almene og principielle problemer ved et sådant arbejde:

Den proces, som ligger til grund for denne afrapportering, kan gennem sin hensigt ligne de systematiske reviews, som anvendes af evidensbevægelsen,² men det aktuelle kortlægningsarbejde adskiller sig også på væsentlige punkter herfra: Som ved alt reviewarbejde, er der i det nærværende arbejde gjort forsøg på at fremdrage og danne sig overblik over en større mængde litteratur og en række centrale temaer og tilgange til et felt. Der er herved indkredset et større materiale, en ’krop af litteratur’, der er valgt, dels fordi den ses som den mest relevante for de tematikker, som er i fokus for kortlægningen, dels fordi den lever op til en række almene og mere specifikke kvalitetskriterier.

Her har opgaven iflg. kommissoriet været at ”udarbejde en systematisk oversigt over den forsknings- og udviklingsbaserede viden, som af den samlede arbejdsgruppe vurderes bedst og mest relevant i relation til det pågældende moduls kompetencemål.” (se bilag 8). Dvs. relevanskriteriet her i nogen grad er bestemt ud fra undervisningsmæssige pejlemærker konkretiseret gennem centrale begreber i kompetencemålene for uddannelsen.

Evidensbevægelsens fremhæver oftest betydningen af såkaldte *systematiske reviews*, der tilstræber en systematisering og hierarkisering af materialer *ud fra snævre anvendelsesorienterede interesser*. Kvalitetsvurderingen i reviewprocessen prioriterer en standardiseret og ret rigid og ensidig (kvantitativ) metodiske tilgang, som har direkte til hensigt at skabe grundlag for en såkaldt ’evidensbaseret praksis’ gennem at tilvejebringe viden omkring *effekt* og *effektivitet* ved en given intervention.

Iflg. kommissoriet for den nærværende forskningsoversigt nævnes det tilsvarende, at der ønskes en ’systematisk oversigt’ over feltet, men arbejdsgruppen har vurderet at hensigten med at skabe en oversigt over relevant viden i sagens natur må være betydeligt bredere end

² De mest kendte agenturer for evidensbevægelsen herhjemme er Cochrane Instituttet [Rigshospitalet/sundhedsområdet], Campbell Instituttet [SFI/det sociale velfærdsområde] og Dansk Clearinghouse for Uddannelsesforskning [DPU/IPU]. Om evidensbevægelsen se fx Foss Hansen, H & Rieper, O (2006). Evidensbevægelsen: Hvorfra, hvordan og med hvilke konsekvenser. *Unge Pædagoger*, 2006(3), 27-34. Samt Rieper, O & Foss Hansen, H (2007). *Metodedebatten om evidens*. AKF Forlaget, København.

blot at sigte mod effektfulde eller effektive interventioner. Viden indenfor de centrale temaer, som modulet omhandler, har sjældent en snæver anvendelsesorienteret eller klart handleanvisende karakter, men tjener oftest til at muliggøre refleksion og dermed styrke mere almene faglige handlekompetencer. Derfor har det været arbejdsgruppens opgave at indkredse viden baseret på mere kvalitative metoder, og at fremdrage væsentlig og relevant forskning indenfor et bredt spektrum af felter, temaer og perspektiver. Denne viden sigter langt fra alene mod at fremme en evidensbaseret praksis – eller snarere: denne viden er baseret på mere nuancerede forståelser af evidens og valid viden, fx koblet til den kontekst og det formål, som denne viden skal indgå og anvendes i – og de modtagere og praktikker, som er involveret.

Vi skal senere udfolde de specifikke indholdsmæssige udfordringer, som denne opgave rejser, men det skal her påpeges, at forskningskortlægningen også metodisk bevæger sig på relativt jomfrueligt territorium gennem at afsøge forskningskortlægninger, som er mere anvendelige i velfærdsprofessionel sammenhæng. Således har det også været et eksplicit ønske i korrespondance og til møder, at samarbejdet mellem UC-medarbejderne i arbejdsgruppen, den tilknyttede bibliotekar og forsker også gerne skulle styrke det fremtidige forskningsarbejde på UCerne, herunder skabe en infrastruktur, som også fremadrettet kunne understøtte forskning og uddannelsesudvikling. Også i denne forstand er dette arbejde tænkt som et eksemplarisk og fremadrettet samarbejde.³

1.3 'Køn, seksualitet og mangfoldighed' som nyt perspektiv - i pædagoguddannelsen

Temaet køn, seksualitet og mangfoldighed er på mange måder en 'fremmed fugl' som undervisningsfag, ikke bare på pædagoguddannelsen, men også på de øvrige professionsbacheloruddannelser. Det er et fremmed i den forstand, at der aldrig tidligere har været et samlet formelt tema eller et modul, som er indgået som en større obligatorisk dimension i en professionsuddannelse. Mange pædagogstuderende vil tidligere have stødt på diskussioner om køn, seksualitet og mangfoldighed fx som dimension i undervisningen under

³ Intentionerne er selvfølgelig knyttet til bredere udfordringer omkring viden og vidensanvendelse indenfor velfærdsprofessionernes arbejdsområder (pædagog, lærer, sygeplejerske mv.), som i disse år tilstræbes akademiseret og evidensbaserede. Diskussionen knytter an til Professionshøjskolernes vidensbegreb og behov eller mulighed for tilnærmelse til kravene i OECD's Frascati Manualen og forståelser af 'anvendt forskning' (se diskussionen af fx Thorslund i Uddannelsesnyt 2/2010: <http://www.dsr.dk/msite/text.asp?TextID=1064&id=55>).

Det har selvfølgelig præget også det nærværende arbejde, at man fra styregruppens side har tilstræbt, at der undervejs med dette arbejde også skulle oparbejdes kompetence i forhold til litteratursøgning og -vurdering.

fagelementer som *Pædagogik* eller *Sundhed, krop og bevægelse*⁴, men et kort view ud over tidligere anvendt undervisningslitteratur i disse fag peger på, at belysningen heraf har været meget spredt og svingende - og tyngden har været meget afhængig af den enkelte undervisers indsigt og interesse.

Det pædagogiske arbejde har imidlertid som kerneopgave at forholde sig til institutionelle socialiseringsprocesser og individers psykiske og fysiske udvikling og identitetsdannelse. Derfor må man selvfølgelig også i undervisningen fra tid til anden diskutere hvordan fx de forandrede betingelser for kønsidentitetsudvikling, den generelle ligestillingsudvikling eller den formelt voksende tolerance overfor fx seksuelle minoriteter og nye familiekonstruktioner får konsekvens for praksis og mere alment påvirker og forandrer børn og andre brugere/borgere.

Det er samtidig ikke voldsomt overaskende, at en større grad af formalisering af undervisning i disse temaer bliver stadig mere aktuel: Køn, seksualitet og mangfoldighed i familierelationerne bliver af mange grunde mere tilstedeværende i den offentlige debat i disse år - og således også mere tilstedeværende som fagligt og professionelt tema, der hvor brugerne og deres relationer rejser behov herfor. Spørgsmålene har også i den offentlige debat ofte været rejst omkring pædagogfagligt relevante temaer, fx når der diskuteres brugen af stedordet 'hen' i børnehaver, 'feminisering' af drenge i daginstitution og skole, behovet for mandlige pædagoger, frygten for pædofili (eller ubegrundede anmeldelser heraf), de funktionshæmmedes ret til sexliv - egne børn osv. Emnerne har de senere år været mange - og debatten (også den faglige) bærer ofte præg af begrænset viden.

1.4 Anvendbar viden? - En indledende præcisering, perspektiver og vurderinger af tematikken.

Omfang og fokus for denne kortlægning har således også taget form efter visse anvendelsesperspektiver - selv om ikke er entydigt muligt med udgangspunkt i snævre

⁴ Der har under den tidligere bekendtgørelse for pædagoguddannelsen (BEK nr 220 af 13/03/2007) været CKF'er (Centrale kundskabs- og færdighedsområder) for nogle fag/faglige elementer fx med titlerne: "Menneskers levevilkår, livsformer og identitet, herunder etnicitet, generation, køn m.v." under modulet "Pædagogik". Ligesom der har været en CKF med titlen "Seksualitet og kropslighed" under modulet "Sundhed, krop og bevægelse". Men temaet har ikke indgået som samlet faglig enhed.

Ligeledes har der på læreruddannelsen der selvfølgelig tidligere været et valgfrit modul som introduktion til seksualundervisningen i skolen (nu Sundheds- og seksualundervisning og familiekundskab - Fælles Mål), men heller ikke dette har haft et omfang og en placering som det aktuelle modul.

forståelser af 'effekt' eller 'evidens' at kortlægge den 'aktuelt bedste viden om god praksis'. Det betyder selvsagt ikke, at viden ikke kan bidrage til en vis kvalificering af praksis. Men tilgangen her afspejler en erkendelse af, at der i de højt uddifferentierede og reflektive kulturer, som trives i det moderne samfund, selvsagt ikke – selv ud fra professionelles perspektiver – kan siges at være entydige og alment accepterede veje, når det gælder disse temaer, som kan lede til entydigt *effektive* eller *effektfulde* veje til fx kønssocialisering af børn og brugere i det pædagogiske felt.

Temaerne rejser spørgsmål af moralsk, etisk og politisk karakter - og er i sin grund dybt knyttet til aktuelle kulturelle transformationer, som så at sige *løber forud* for vidensproduktionen. Omvendt tildeles viden i feltet en betydelig autoritet, og kan ofte blive set som vej til at bidrage til den fornødne tolerance og nyorientering overfor den kulturelle mangfoldighed, som udfolder sig. Ligeledes forventes vidensinformerede diskussioner at afstedkomme væsentlige og nødvendige diskussioner om fx normalitet, grænser og udfordringer af tolerance overfor typer af praksis og relationer (som også til tider kan tage form som overgreb og misbrug).

Viden på feltet må således oftest have som mål både at afspejle og udfordre den betydelige variation af praksisser, som det moderne samfund rummer – og de måder hvorpå tidligere dominerende kønsforståelser vedvarende og særligt gennem de seneste 4-5 årtier er blevet udfordret af ligestillingsudviklingen og fremkomsten af et mere mangfoldigt og liberalt syn på køn og seksualitet. Den oparbejdede forskning og viden på feltet afspejler denne mangfoldighed og hastige transformation, og skabes i dag gennem en vifte af forskningsmæssige tilgange på en stor mangfoldighed af genstandsfelter i krydsfeltet mellem de pædagogiske felter på den ene side, og kønsforskning og en ligestillings- og mangfoldighedsorienteret praksis på den anden.

1.5 Indledende overvejelser i forhold til hvordan viden om køn, seksualitet og mangfoldighed 'kan bringes i spil' i pædagoguddannelsen

Introduktionen af pædagoguddannelsens Nationale Modul i 'køn, seksualitet og mangfoldighed' som dimension i grundfagligheden betyder en markant skærpelse af opmærksomheden og prioriteringen af sådanne temaer. Modulets format afkræver nu, at uddannelsesplanlæggere og undervisere må gøre sig mere omfattende pædagogiske overvejelser og eftersøge ny litteratur, sådan at tematikkerne kan udfoldes på baggrund af nyeste viden og forskning. Det kræver, at denne viden synliggøres og tilvejebringes, sådan at pædagoguddannelsen kan understøtte de studerende og færdiguddannede pædagoger i at

kunne diskutere og inkludere nye forståelser af børn, brugere og borgeres mangfoldige udvikling, kønnede identificeringer og seksuelle orienteringer, og forstå betydningen af ligestilling og rummelighed i de pædagogiske miljøer.

Dette er ikke bare en snæver didaktisk udfordring. Undervisning i disse temaer rummer særlige pædagogisk og læringsmæssige udfordringer for såvel mange undervisere som studerende, som vil bringe den enkeltes ellers indgroede opfattelser og erfaringer i spil. Undervisningen kan derfor heller ikke alene være båret af saglig information, men må også oftest håndtere og læringsmæssigt bearbejde stærke holdninger, personlige, sensitive og intime erfaringer, knyttet til en vis berøringsangst eller ligefrem tabu. For ikke at virke (for) grænseoverskridende eller bekræftende for etablerede stereotyper må relevanskriteriet herfor gerne tolkes dynamisk: Kan der gribes an til aktuelle emner som på overbevisende måde kan fremvise de reelle udfordringer og komplekse forandringer, som en vej til at etablere en nuanceret diskussion, så er det at absolut ønskeligt.

Arbejdsgruppens har ved indkredsningen af de centrale søgetermer også haft disse pædagogiske overvejelser for øje i forhold til den viden, som 'skal bringes i spil'. Det har bidraget til, at arbejdsgruppen har lavet en ret bred læsning af kompetencemålene og herved medtaget ganske mange termer fra disse. Det afspejler oplevelsen af og erfaring med at disse temaer behøver en bred kulturel tematisering i undervisningsmæssige sammenhæng.

2.0 Indkredsning af vidensområdets centrale temaer og søgebegreber

I det følgende præsenteres først indholdet i det nationale modul. Dernæst redegøres for arbejdsgruppens udlægning af det nationale moduls centrale begreber, idet disse begreber, har dannet udgangspunkt for litteratursøgninger og screening.

2.1 modulets indhold og læringsmål

Det nationale modul beskrives i studieordningerne som følger:

<i>Modulets titel</i>	Køn, seksualitet og mangfoldighed
<i>Modulets omfang</i>	10 ECTS-point
<i>Modulets placering</i>	Pædagogens grundfaglighed
<i>Modulets indhold</i>	<p>Modulet indeholder forskellige diskurser om og perspektiver på køn, seksualitet, ligestilling og familieformer. Helt centralt står socialpsykologisk og sociologisk viden om, hvordan individuelle, sociale, institutionelle og kulturelle faktorer er med til at strukturere, muliggøre og reproducere menneskers identitet, køn, normer, værdier og handlemuligheder i en mangfoldig kultur.</p> <p>Denne viden belyser, hvordan køn og identitet udfoldes, forhandles og håndteres i pædagogisk praksis.</p> <p>Denne viden indgår som et professionsvidens- og praksisbaseret bidrag til at håndtere og differentiere pædagogisk praksis i relation til børn, unge og voksnes udvikling, læring, identitet, dannelse og perspektiver herunder dilemmaer vedrørende seksualitet og køn.</p>
<i>Modulets læringsmål</i>	<ol style="list-style-type: none">1. <ul style="list-style-type: none">• Den studerende har viden om og færdigheder i at anvende et tværfagligt socialpsykologisk og sociologisk praksisrettet perspektiv på relationerne mellem faktorer, der generelt påvirker og muliggør børn, unge og voksnes udvikling, læring, identitet og dannelse og særligt har betydning for deres kønsidentitet, seksualitet, familieformer.• Den studerende har viden om og færdigheder i at etablere udviklende, lærerige og dannende pædagogiske miljøer og professionelle omsorgsrelationer i pædagogisk praksis baseret på børn, unge og voksnes perspektiver, på ligestilling og mangfoldighed set i relation deres familieformer og køn.
<i>Modulets evaluering</i>	Den studerende kan dokumentere et repertoire af professionskompetencer, viden og færdigheder fra læringsmålene, der dokumenterer et professionelt udgangspunkt for selvstændigt at kunne handle i og reflektere over pædagogisk praksis.

Modulet giver den studerende mulighed for at tilegne sig følgende kompetenceområder med tilknyttede videns- og færdighedsmål:	
<i>Kompetenceområder</i>	Kompetenceområde 1: Pædagogiske miljøer og aktiviteter
<i>Modulets vidensmål</i>	Den studerende har viden om <ul style="list-style-type: none"> • hvordan forskellige individuelle, sociale og kulturelle faktorer kan påvirke udvikling og læring, • kønsidentitet, seksualitet, ligestilling og familieformer
<i>Modulets færdighedsmål</i>	Den studerende kan <ul style="list-style-type: none"> • differentiere omsorg og pædagogiske indsatser, så de tilgodeser børns, unges og voksnes dannelse, • formulere faglige mål og midler til skabelse af rum for menneskers mangfoldighed og til understøttelse af kønnenes lige muligheder

Der anvendes, som det ses i modulbeskrivelsen, en række centrale begreber udover begreberne i titlen: 'Køn, seksualitet og mangfoldighed'. Således indgår også begreber som *familieformer, kønsidentitet, ligestilling og lige muligheder*, foruden mere klassiske begreber for de *pædagogiske og omsorgsmæssige* udfordringer såsom "børn, unge og voksnes udvikling, læring, identitet og dannelse" og de "individuelle, sociale, institutionelle og kulturelle faktorer [som]er med til at strukturere, muliggøre og reproducere menneskers identitet, køn, normer, værdier og handlemuligheder i en mangfoldig kultur." Tilføjelse af begreber som fx ligestilling og familieformer specificerer på den ene side i nogen grad det tematiske område, men sådanne begreber udvider også samlet set perspektivet langt uden for det felt som den praktiske pædagogik almindeligvis retter sig mod. Tilsvarende understreger modulbeskrivelsens formulering om betydningen af 'diskurser om og perspektiver på køn, seksualitet, ligestilling og familieformer...' at interessen - og dermed også søgningen efter relevant viden - må rette sig mod langt bredere samfundsmæssige udviklinger end de, som er snævert rettet mod pædagogisk praksis og påvirker de tilstedeværende (såvel børn, brugere og pårørende – samt ansatte) gennem det pædagogiske arbejde.

2.2 Om mødet mellem kønsforskning, ligestillingsudviklende praksis - og pædagogisk forskning og praksis

Den viden om mødet mellem det pædagogiske arbejdes udfordringer på den ene side og køn, seksualitet og mangfoldighed (mv.) på den anden, som efterspørges, må i vid

udstrækning findes uden for den pædagogiske forskning. Den viden, som findes indenfor det pædagogiske felt, må tilføres og befrugtes af relevant ny forskning og praksisudvikling, så der i praksis kan udbygges et stærkere fokus på betydninger af køn, seksualitet og mangfoldighed.

Når det i modulbeskrivelsen slås fast, at der skal opnås indsigt i "... viden [som] belyser, hvordan køn og identitet udfoldes, forhandles og håndteres i pædagogisk praksis", så er dette en reel udfordring, bl.a. fordi en del af den tilgængelige viden ikke blot kan appliceres i den pædagogiske praksis. Det må således diskuteres i feltet de kommende år, hvordan den store mængde af viden, som er fremkommet om de seneste årtiers forandringer i de sociale og kulturelle konstruktioner og betydninger af køn, seksualitet og mangfoldighed, kan få relevans i feltet. Dvs. arbejdsgruppen i vid udstrækning tolker spørgsmålet om en 'snæver' relevans som en praktisk, pædagogisk og didaktisk udfordring, som må håndteres og reflekteres af den enkelte underviser/uddannelsesplanlægger.

Derimod forekommer det åbenlyst, at der findes en bredere relevans for fremtidens pædagoger: Diskurser og perspektiver i dette felt er særligt gennem de seneste 30-50 år fremkommet gennem tværfaglig og tværdisciplinær forskning, der også i nogen grad tidligere har virket ind på og informeret det pædagogiske felt. Det drejer sig – som der står i beskrivelsen centralt om 'socialpsykologisk og sociologisk viden', men hertil kommer viden fra en række humanistiske og samfundsvidenskabelige discipliner, fx indenfor ikke bare pædagogik og uddannelsesforskning, sundheds(fremme)forskning, arbejdslivs- og organisationsforskning, barndoms- og ungdomsforskning, familie- og moderskabs- og fædre-forskning, kulturstudier, etnologi og antropologi, filosofi, post-koloniale studier, etnicitets- og multikulturalitetsforskning. samt ikke mindst kønsforskningsdiscipliner, såsom kvinde- og kønsforskning, ligestillingsforskning, feministisk studier, mande- og maskulinitetsforskning, pige- og drengestudier, bøsse- og seksualitetsforskning, samt queer- og intersektionalitetsforskning, der igen hver især rummer en række forgreninger og specialiseringer. Det, som vi her bredt vil betegne som 'Køns-, ligestillings- og seksualitetsforskningen', er samtidig påvirket og i nogen grad formet i forhold til en anden central praksis end den pædagogiske nemlig, den som bredt set knytter sig til

ligestillingsudfordringen – og det politiske, folkelige og professionelle ønske om at skabe øgede muligheder særligt for især kvinder, men også mænd og seksuelle minoriteter kan imødegå diskrimination af et traditionelt, patriarkalsk samfunds koncentration af penge, magt og voldsudøvelse i hænderne på konkrete mænd – og virksomheder, organisationer og institutioner, som traditionelt er ledet af mænd.

Den centrale drivkraft, som det aktivistisk og politiske engagement i fx kvindesagen, feminismen, mande- og LGBT-bevægelser har udgjort nationalt og internationalt, føjer noget grundlæggende til ikke bare forståelsen af vidensproduktionen og behovet for viden, men også til karakteren af den viden som er frembragt, idet også denne ofte har været drevet frem af netop behovet for belysningen af uretfærdighed, diskrimination og oplevelsen af marginalisering og eksklusion. I det pædagogiske felt vil denne viden ofte tjene til at supplere andre humanistiske forestillinger om (menneske)ret og retfærdighed, som fx anerkendelse af børns og funktionshæmmede ret til et 'normalt' liv, høringsret og reel inddragelse i demokratiske beslutningsprocesser.

Samtidig er vidensproduktionen ikke nødvendigvis særlig praktisk orienteret – i hvert fald ikke set fra et snævert pædagogisk professionsperspektiv. Den kan ganske ofte fremstå grundlæggende normativ idet den søger at fremvise og sandsynliggøre de uheldige konsekvenser af begrænsninger og barrierer, som i forhold til en bredere menneskelig 'praksis' kan være nok så konkret rettet mod praktisk forandring. Det betyder ikke at hovedparten af vidensproduktionen er 'farvet' eller partisk, men at den ofte - som meget samfundsforskning i øvrigt – må reflektere sin baggrund og vil afspejle og forfølge sin hensigt. Såfremt vidensproduktionen således overholder almene metodologiske forskrifter og ekspliciterer sine perspektiver, så kan den også være både valid og anvendelig.

Pointen, i forhold til nærværende kortlægning, er, at den tematiske indramning, som er formuleret for dette modul, ikke er en naturgroet del af det pædagogiske felt, men henter sin pædagogiske relevans gennem sin brede samfundsmæssige udfordring af den pædagogiske praksis. Der er således tale om en viden OM relevante tematikker til anvendelse af feltet, snarere end en umiddelbar anvendbar viden for praktikker.

Dermed ligger der ikke bare en grundlæggende uddannelsesmæssig udfordring, som vi kun har antydnet her, i forhold til at bestemme, hvor og hvordan køns- og ligestillingsfeltet knytter an til det pædagogiske felt, men også i at overveje hvor en nyere viden om betydningen af børns, unges og voksnes køn og kønsidentitet (eller fx betydningen af familieformer eller seksualiteternes mangfoldighed) kan eller skal have betydning i en institutionel og pædagogisk kontekst. Litteraturen åbner så at sige et vindue, som det kun i beskedent omfang tidligere har været muligt at inddrage i en pædagogisk sammenhæng, og som mange studerende tidligere let har kunnet gå gennem uddannelsen stort set uden at støde på.

2.3 Arbejdsgruppens konkrete indkredsning af grundlæggende søgetermer via centrale begreber i den overordnede modulbeskrivelse og læringsmålene.

Arbejdsgruppen har via den overordnede modulbeskrivelse og læringsmålene søgt at indkredse en række grundlæggende og centrale søgetermer

Læringsmålene er todelte.

A) 1. læringsmål er rettet mod "viden om og færdigheder i at anvende et tværfagligt socialpsykologisk og sociologisk praksisrettet perspektiv på relationerne mellem faktorer, der generelt påvirker og muliggør børn, unge og voksnes udvikling, læring, identitet og dannelse og særligt har betydning for deres kønsidentitet, seksualitet, familieformer."

Arbejdsgruppen tolker i forlængelse af ovennævnte kommentarer denne ret komplekse formulering, som rettet mod viden (mv.) om det felt som handler om brugernes (børns, unges og voksnes) udvikling mv. set fra "tematikens perspektiv" – dvs. udvikling for så vidt angår køn, seksualitet og mangfoldighed – med særligt blik for hvordan disse forhold knytter sig til fx familieformer og ligestilling.

I de fleste teoretiske forståelser af pædagogik, læring og socialisation vil listen af "faktorer, der generelt påvirker og muliggør børn, unge og voksnes udvikling, læring, identitet og dannelse" være uhyre omfattende, hvilket vil tilsige at introduktionen hertil i en undervisningsmæssig sammenhæng må være af ret bred og indførende karakter. Disse begreber kan ikke i sig selv lede en litteratursøgning idet de vil skulle medtage en uoverskuelig mængde litteratur fra faglige felter indenfor såvel psykologi, pædagogik og

sociologi (samt i øvrigt en række andre videnskabelige felter fra fx økonomi til mediastudier eller fra biologi og til historie mv.).

Derfor tolkes tilføjelsen af at fokus er på "relationerne mellem faktorer, der (...) særligt har betydning for deres [dvs. børn, unge og voksnes] *kønsidentitet, seksualitet, familieformer*" som central. Ikke fordi dette i sig selv snævrer faktorerne meget ind, idet det jo stadig forholder sig sådan, at snart sagt alle samfundsmæssige forhold kan påvirke de sociale 'former' som køn, seksualitet og familie udfolder sig under. Men indsnævringen kan være hjælpsom fordi den litteratur og forskning, som eksplicit tematiserer disse forhold er mere begrænset. Selv om der således fortsat er tale om voldsomt brede formuleringer.

Arbejdsgruppen lagde vægt på at intentionen her synes at være, dels at der skabes et indførende overblik over **forståelser af** køn, seksualitet og mangfoldighed, dels at interessen her især handler om viden om og indsigt i påvirkninger på subjekt-niveau (dvs. især social-psykologisk og læringsteoretisk viden).

B) Den anden dimension i læringsmålene er ikke mindre kompleks – men tilsvarende nærmest kryptisk i sin formulering: "Studerende har viden om og færdigheder i at etablere udviklende, lærerige og dannende pædagogiske miljøer og professionelle omsorgsrelationer i pædagogisk praksis baseret på børn, unge og voksnes perspektiver, på ligestilling og mangfoldighed set i relation deres familieformer og køn."

Arbejdsgruppen tolker at denne formulering skal tjene til at de studerende i højere grad bibringes viden om *betingelser* - som angår køn, seksualitet og mangfoldighed - for at etablere "de pædagogiske miljøer og omsorgsrelationer i pædagogisk praksis". Herunder altså viden om de vilkår, som de pædagogiske praksisser er underlagt gennem de etablerede miljøer, relationer og praksisser, som har indflydelse på, hvordan køn, seksualitet og mangfoldighed kan forvaltes eller gestaltes. Herved bliver begreber om den pædagogiske 'institution' og arbejdets organisering, som pædagogik og omsorg centrale.

3.0 Forskningskortlægningens konkrete metode og indhold

Forskningskortlægningen består - ud over de ovenstående indledende og rammesættende bemærkningen af en række lister over tekster, der fremviser relevant forsknings- og udviklingsviden knyttet til modulet. I det følgende kapitel præsenteres de tilgange og metoder, som er anvendt ved kortlægningen og skabelsen af listerne. Herefter følger listerne (i kapitel 4).

Kortlægningen består dels af lister indhentet via danske og skandinaviske eksperter, samt endelig litteratur via bidrag fra undervisere fra hver af professionshøjskolerne, søgning i et antal forskningsdatabaser og tidsskrifter samt søgning i professionshøjskolernes base 'UC-viden'. Der er således foretaget flere typer udvælgelse.

De forskelligartede tilgange er tilstræbt for at sikre at oversigten, trods den begrænsede tid, der har været til rådighed, har kunnet finde frem til de tekster, som er de mest relevante inden for området.

Litteratursøgning dokumenteres gennem en række forskellige søgelogs og lister over fund:

Bilag 1) Ekspertlisten – en liste med titler anbefalet af 30 udvalgte nationale og skandinaviske eksperter (Bilag 1) Eksperterne blev bedt om at anbefale tre publikationer, der efter deres mening bør indgå i litteraturen til det nationale modul og som præsenterer forsknings- og udviklingsbaseret viden. – korrespondance til danske og skandinaviske forskere (hhv. bilag 1a og 1b)

Bilag 2) Underviserlisten – en liste med titler anbefalet eller videregivet af undervisere på professionshøjskolerne. Listerne er indsamlet af arbejdsgruppen fra en række undervisere, som selv har gjort erfaringer med undervisningen i de relevante temaer.

Bilag 3) Log for fritekstsøgninger og emnesøgninger i biblioteksbase, Bibliotek.dk og forskningsdatabasen. Titler fra biblioteksdatabase-søgninger, Biblioteksdatabasesøgningerne indeholder titler og abstract på bøger, artikler mv. af både videnskabeligt og af formidlende tilsnit.

Bilag 4) Tidsskriftsøgning i udpegede tidsskrifter. Titler fra tidsskriftesøgninger. Hovedparten af artiklerne har været igennem peer review. Hvor det er muligt beskrives de anvendte videnskabelige metoder i abstractet.

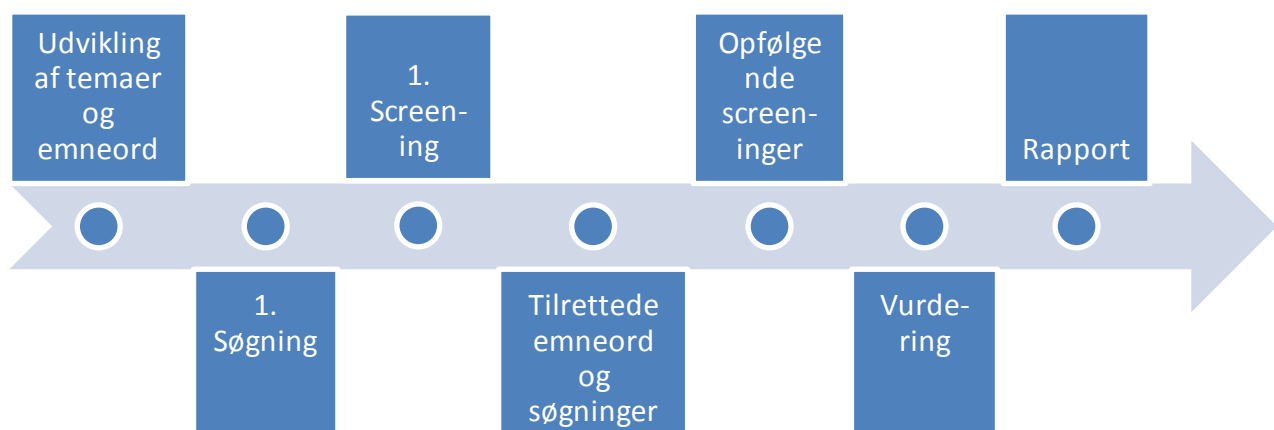
Bilag 5) Citationssøgning – på baggrund af ekspertlisten: Søgning efter litteratur i Google Scholar/Web of Science efter relevant litteratur, hvor den ekspertudvalgte litteratur citeres/fungerer som reference.

Bilag 6) Fritekstsøgninger i UC-Viden på professionshøjskolernes Forsknings- og udviklingsproduktion. Listen indeholder screenede titler fra et udsnit af Professionshøjskolernes FoU- produktion.

Bilag 7) Reviews og litteraturoversigter: (Søgninger ved EVA, KORA, DCU, SFI - samt skandinaviske oversigter)

Bilag 8) Anden relevant litteratur og artikler – især for herunder fra især Kivinfo, samt formidlingslitteratur.

Litteratursøgningerne – og ikke mindst forberedelserne heraf - har været omfattende i tid. Arbejdet består af en iterativ proces – som noget skematisk kan illustreres med nedenstående model:



Søgningen er afgrænset til at omfatte dansk-, skandinavisk- og engelsksproget litteratur. Det er i søgningen taget udgangspunkt i litteratur frembragt i perioden 2006 – 2014, men der er hertil tilføjet enkelte hovedværker eller 'klassikere', som kan være noget ældre. Der arbejdes, jf. arbejdsgruppens kommissorium, med en metode, der inkluderer en mængde relevant viden

og forskning publiceret gennem anerkendte kilder, internationale og nationale forskningsreviews, nationale og skandinaviske evalueringer, analyser og udredninger, samt viden fra professionshøjskolernes FoU-produktion.

4.0 Opsamling - og videre arbejde

Denne forskningskortlægning af viden indenfor køn, seksualitet og mangfoldighed er et pionerarbejde. Der er i arbejdsgruppens diskussioner sket en vigtig indkredsning af temaer, der udgør centrale dimensioner af den viden, som forventes relevant for undervisere og studerende på det nationale modul med dette tema.

En del direkte resultater af oversigten fremgår af bilagenes gennemgang af de forskellige typer af litteratursøgning, men derudover vover vi her at samle kort op på en central pointe om tematikker, samt på proces og udeståender:

4.1 Centrale tematikker og søgetermer

Udover de tre ord fra moduloverskriften (køn, seksualitet, mangfoldighed) er der således tale om centrale begreber som (køns)ligestilling, familie/forældre, intersektionalitet, trans, queer og LGBT, vold og overgreb.

Disse begreber må forstås i den kontekst de her bliver relevante, dvs. set fra et overordnet samfundsmæssigt perspektiv som spørgsmål om kønsmagt og patriarkat, kønnede diskurser og stereotyper og ligestillingspolitik og ligebehandling. Intersektionalitet, normativitet og seksualisering.

På et mere institutionelt niveau som en dimension af det pædagogiske miljø og det pædagogiske arbejde, hvilket gør begreber som det kønsopdelte arbejdsmarked, kønsarbejdsdelinger, kønnede organisationer og institutionskulturer og omsorgsarbejdets samfundsmæssige nedvurdering og usynliggørelse.

På et mere subjektivt niveau er væsentlige begreber fx kønsidentitet, seksuel identitet og mangfoldighed, socialisering, subjektivering og diskrimination.

Skematisk kunne en – ikke udtømmende - liste af centrale tematikker opregnes sådan:

Køn, seksualitet, mangfoldighed
Familie/forældre(former), trans, queer og LGBT,
Kønsmagt og patriarkat, kønnede diskurser og stereotyper, ligestillingspolitik, feminisme. identitetspolitik og ligebehandling.

<p>Intersektionalitet, (hetero)normativitet og seksualisering Normalitet, tolerance, inklusion og marginalisering,</p>
<p>Det kønsopdelte arbejdsmarked og kønsarbejdsdelinger Kønnede organisationer og institutionskulturer Omsorgsarbejdets samfundsmæssige nedvurdering og usynliggørelse.</p>
<p>Kønsidentitet, seksuel identitet og mangfoldighed, socialisering, subjektivering diskrimination. mobning, vold og overgreb.</p>

Disse temaer har udgjort centrale omdrejningspunkter for diskussioner om vigtige søgebegreber i litteratursøgningen og har således også (gennem forskellige kombinationer og fornødne trunkeringer) inspireret litteratursøgningen.

4.2 Præcisering af behovet for det fortsatte arbejde med forskningskortlægning og vidensbank

Forskningskortlægningen bærer samtidig præg af, at det der her skulle gøres er pionerarbejde på en række niveauer. Arbejdet med denne forskningskortlægning har både været udfordrende, frugtbart og givende på en række områder for de involverede

Det har undervejs været en vanskelig opgave at sikre et samarbejde på tværs af landet og mellem folk som har hver deres arbejdsplads, vilkår og forventninger at arbejde sammen, særligt når den infrastruktur, som søges etableret omkring opgaven af forskellige grunde skrider. fx på grund af tovholders sygdom eller bibliotekarers sene udpegning. Det er ikke ualmindelige betingelser, men det har klart forsinket processen

Resultatet er ikke en grydeklar opskrift for fremtidige undervisere eller uddannelsesplanlæggere. Det var heller ikke intentionen. Der skal i månederne fremover arbejdes videre på at udarbejde en vejledende guide til undervisere, som klargør hvordan det materiale, forskningsoversigten omfatter, kan knytte an til kompetencemålene for det nationale modul, ligesom der skal samles op på de hidtidige erfaringer, der er gjort med 'implementeringen' af det nationale modul.

Arbejdet med kortlægningen har herudover præciseret behovet for at arbejde med en række punkter fremadrettet:

- At der umiddelbart kan arbejdes videre med en fortsat screening og sortering af de høstede/indhentede litteraturforslag
- at der nok med fordel kan arbejdes videre på at præcisere en række centrale tematikker (med litteraturhenvisninger), som kunne understøtte undervisningsplanlægningen og sikre at kritiske perspektiver kunne få rum
- At tæt samarbejde med forskningsbibliotekarer er væsentlig for at tilvejebringe gode og overskuelige kilder - og søgninger med henblik på review og forskningsoversigter med fordel ville kunne standardiseres.
- At central og væsentlig litteratur simpelthen kan være vanskelig at fremskaffe indenfor kortere tid på professionshøjskolernes biblioteker
- At et fortsat arbejde for at etablere en 'vidensbank' vil være kærkomment blandt mange undervisere.
- at der mangler gode danske introduktioner til brede køns-, ligestillings- og familiepolitiske problemstillinger med en åbenlys relevans for det pædagogiske arbejde
- at der fortsat synes at mangle viden hvad angår mulighederne i den 'normkritiske' og ligestillingsorienterede pædagogik, som fylder betydeligt særligt i Sverige
- At arbejdsgruppens diskussioner er det blevet tydeligt, at selv blandt fagfolk, der er velorienterede i feltet, er der brug for vidensudveksling, når en sådan større undervisningsopgave skal løftes

5.0 Bilagsoversigt

Litteratursøgning består af en række forskellige søgninger:

Bilag 1) Ekspertlisten – en liste fra skandinaviske og danske forskere (Bilag 1) – korrespondance til danske og skandinaviske forskere (hhv. bilag 1a og 1b)

Bilag 2) Underviserlisten – en liste med div. undervisningsmateriale indmeldt de aktivt undervisende på UCerne

Bilag 3) Log for fritekstsøgninger og emnesøgninger i biblioteksbaser, Bibliotek.dk og forskningsdatabasen.dk (1. søgning - Bilag 3; 2. søgning bilag 3a)

Bilag 4) Tidsskriftsøgning i udpegede tidsskrifter

Bilag 5) Citationssøgning – på baggrund af ekspertlisten: søgning i Google Scholar/Web of Science efter litteratur, hvor de udvalgte referencer nævnt.

Bilag 6) Professionshøjskolernes vidensproduktion via FoU-arbejde – søgning i 'UC viden'

Bilag 7) Reviews og litteraturoversigter

Bilag 8) Anden litteratur – herunder fra især Kivinfo, samt formidlingslitteratur.

Bilag 1 - Skandinaviske forskeres anbefalinger til relevante titler:

Denne liste indeholder litteratur udvalgt gennem inddragelse af hhv. danske og skandinaviske eksperter inden for feltet. Arbejdsgruppen har i samarbejde forskningstilknyttede med udpeget 15 danske og 15 skandinaviske eksperter, for på denne vis at få deres bidrag og anbefalinger til litteratur. 7 danske og 10 skandinaviske forskere har udpeget i alt 48 publikationer.

Eksperterne blev bedt om at anbefale ”..tre publikationer (danske, nordiske og engelske), som du mener, tilfører en grundviden til de pædagogstuderendes uddannelse. For at få et så bredt billede som muligt beder vi dig om max at anbefale én af dine egne publikationer.” (jf. bilag 1a).

Følgende eksperter har anbefalet litteratur. Fra Skandinavien: Anette Hellmann, Tora Korsvold, Marie Nordberg, Kajsa Wahlström, Leif Askland, Harriet Bjerrum Nielsen, Inga Hälsningar, Hillevi Lenz Taguchi, Ann-Sofie Holm. Fra Danmark: Jytte Juul Jensen, Ulla Gerner Wohlgemuth, Cecilie Nørgaard, Susanne V Knudsen, Laura Gilliam, Rasmus Præstmann Hansen, Christian Graugaard.

Anbefalingerne fra eksperter er som hovedregel ikke kvalitetsmæssigt screenet. Dog har enkelte medtaget nogle debat- og formidlingsartikler, som vi her har valgt at udelade (de til gengæld af bilag 8).

Listen af anbefalet litteratur fra nordiske og danske eksperter består af 49 titler. De indkomne forslag til bidrag har ret forskelligartet karakter. Der er tale om såvel monografier, antologier, forskningsrapporter som artikler, skrevet fra mange forskellige positioner i feltet og med mange forskellige tematiske omdrejningspunkter. De bevæger sig mellem kernetekster indenfor køns- og seksualitetsforskningen (Butler, Connell & Messerschmidt, Thorne mv.). til værker som mere konkret (fra undersøgelser) eller mere overordnet tematiserer pædagogiske og kulturteoretiske problemstillinger. Mange også danske forskere referer til skandinavisk og især svensk forskning. Integrationen af hhv. kønsforskning og den pædagogiske forskning synes mere gennemført især i den svenske forskning..

Titlerne er ordnet alfabetisk.

Liste med fremkommen litteratur:

Alexis mf. Petter, Niklas Hyland, Lennart Hellsing, Erik Winqvist, Kajsa Wahlström, Torbjörn Lundgren, Jerzy Sarnecki, Bertil Hult, Lotta Lagercrantz (2010) *Dyslexi : mina bästa sidor är ordblinda* [Bog]. - [s.l.] : Sveriges Utbildningsradio AB.

Bogen handler om dysleksi (ordblindhed) og består af 9 personlige bidrag fra kendte svenskere som har klaret sig godt til trods for deres ordblindhed. Bogen synes ikke at være direkte relevant for Modulet Køn, seksualitet og mangfoldighed.

Ambjörnsson, Fanny (1993): *I en klass för sig. Genus, klass og sexualitet bland gymnastejer*. Stockholm: Ordfront.

Fanny Ambjörnsson er socialantropolog og har skrevet en doktorafhandling om piger fra to gymnasieklasser og deres syn på køn og seksualitet. Bogen er baseret på et sammenlignende kvalitativt studie af unge piger mellem 16 og 18 år på to gymnasier. Bogen bidrager til en forståelse af de komplekse relationer mellem

sociale positioner som køn, klasse, seksualitet og etnicitet. Udgangspunktet for Ambjörnssons undersøgelse viser hvordan kvindelighed udtrykkes forskelligt i forskellige arenaer gennem sammenligning mellem pigerne på et teoretisk studie og pigerne på et mere praksisbaseret studie, og her udfoldes de unges idealiserede forståelser af kvindelighed samt de normaliseringsprocesser hvorigennem individer tilegner sig køn. Ambjörnssons teoretiske afsæt er poststrukturalistisk og der refereres blandt andre til J. Butler og Y. Hirdman. Studiets udfoldelse af teoretiske begreber i analyser af empirisk materiale i form af interviewuddrag gør bogen anvendelig som studielitteratur til modulet, om end der er tale om et fagsprog som kan være vanskeligt tilgængeligt og endvidere at bogen er på svensk.

Forskningsbaseret. Velegnet til undervisning.

Andersen Peter Østergaard Fra pioner til professionel - Drivkræfter i pædagogisk arbejde [Artikel] // VERA – tidsskrifter for pædagoger. - 2011. - 2-29 NO.57/december 2011.

Askland Leif & Rossholt, Nina (2010) *Køn i børnehøjde* [Bog]. - København : Dansk psykologisk forlag, 2011. // Askland, Leif og Rossholt, Nina (2013): *Køn i børnehøjde*. Fagbokforlaget Vigmostad & Bjørke AS og Dansk Psykologisk Forlag AS

Bogen henvender sig til pædagoger og lærere i indskoling med konkrete metoder til, hvordan der kan arbejdes med køn og ligestilling. Bogen introducerer centrale begreber og teorier på en let tilgængelig måde, fx i kap. 1.4 hvor bl.a. 'roller', 'diskurser' og 'positionering' udfoldes og hvor kønsforskningens resultater relateres til ligestillingspraksisser i daginstitutioner. Der introduceres også metoder som diskursanalyse og observation til anvendelse i den fagprofessionelles undersøgelse af egen praksis. Det teoretiske udgangspunkt er samfundsvidenskabeligt med et fokus på, hvordan køn gøres.

Bogen er et resultat af et projekt, der gik under navnet "At skabe mening i ligestilling i børnehaven" Et projekt iværksat i forbindelse med handlingsplanen *Den gode barnehagen er en ligestillet barnehage*. Projektet er finansieret af det norske børne- og familieministerium, Høgskolan Akershus Fylke og er at betragte som projektets rapport.

Rapporten fremstår som et bidrag til ligestillingspædagogikken på daginstitutionsområdet og indeholder tanker og teorier om kønssocialisering og meningskabende diskurser og metoder til refleksion og forandring.

Bogen er egnet til undervisning. Bogens enkelte kapitler kan anvendes som litteratur til studerende på modulet *Køn, seksualitet og mangfoldighed*.

DelPalma & Atkinson (eds.) (2008) *Invisible Boundaries: Addressing Sexualities Equality in Children's Worlds* [Bog] : Trentham .

En antologi udgivet på baggrund af seminarer i et forløb over 18 måneder. 5 engelske universiteter deltog og koordinerede. Hensigten med seminarerne var at inddrage mennesker fra forskellige sektorer, forskere, praktikere, interessegrupper, politikere og unge mennesker med henblik på at mødes og videndele omkring temaer i forhold til seksuel identitet og social inklusion. Bogen afspejler målene med seminarerne som bl.a. var at finde nye veje til conceptualisere og overvinde homofobi og transfobi i uddannelsessammenhænge og dele ideer til hvordan politikker der afspejler seksuel lighed omsættes til børn og familiers erfaringsverden. Ligeledes bidrager bogen med friske indsigter om betydningen af seksuel lighed, til mennesker, der arbejder med børn.

Berg Anne-Jorunn, Anne Britt Flemmen og Berit Gullikstad (red.) (årstal??) *Likestilte norskheter*. Om kjønn og etnisitet [Bog]. - Trondheim : Tapir.

Bogen omhandler ligestilling i Norge med fokus på køn og etnicitet som udforskes igennem analyser af familieliv, arbejdsliv og politik. Det teoretiske udgangspunkt for de forskellige forfatterbidrag er intersektionalitet igennem hvilket forskellige ulighedsskabende positioners samspil udforskes. Bogen retter sig mod undervisere og studerende indenfor en række fag som antropologi, geografi, sprogvidenskab, sociologi, statskundskab og kulturstudier. Der er ikke et fokus på børn og unge i publikationen.

Brownhill Simon, Warin, Jo & Wernersson, Inga Men, Masculinity and Teaching in Early Childhood Education. An international perspective [Bog]. - [s.l.] : Taylor & Francis, 2015 endnu ikke udgivet.

Butler Judith (1992) Contingent foundations: Feminism and the question of "postmodernism" I Butler J. & Scott, J.W. (Eds.). Feminists theorize the political. New York: Routledge, [Afsnit i bogen]

I denne teoretiske tekst diskuterer Butler 'postmodernisme' og kritik rejses mod en forståelse af postmodernisme som en entydig teoretisk position. Ifølge Butler er der i stedet tale om forskelligartede teoretiske perspektiver, men med et fælles udgangspunkt i deres udfordring af stabile subjekter og objekter og i stedet et fokus på selve tilblivelsesprocessen af disse. Betydning for politisk feminisme er et opgør med 'kvinden' som et stabilt subjekt som udgangspunkt for politisk kritik.

Teksten har et højt fagligt niveau og et specifikt teoretisk fokus som ikke gør den anvendelig i modulet Køn, seksualitet og mangfoldighed.

Butler Judith Gender trouble (1990): feminism and the subversion of identity [Bog]. - New York: Routledge.

Butlers bog er blevet et nøgleværk i den tradition af kønsstudier som karakteriseres som feministisk poststrukturalisme. Med udgangspunkt i Foucault tages der afstand fra en forståelse af køn som stabile fænomener og i stedet undersøges køn som diskursive kategorier som er blevet til i en udviklingsproces, hvor andre alternative betydninger er blevet udelukket. Heteroseksualitet anskues som en dominerende norm, etableret igennem en diskursiv sammenhæng mellem et biologisk køn, en kønnet adfærd og et begær rettet mod det modsatte køn. Analysens formål er, at udfordre de etablerede kønsnormer ved at afdække dem som historiske diskurser og dermed som størrelser der kan tænkes anderledes.

Bogen indeholder væsentlige begrebsmæssige bidrag der kan anvendes i undervisningen som bl.a. beskrivelserne af kønnet som performativt og opgøret med skellen mellem det biologiske sex og det kulturelt specifikke gender, om end værkets faglige sprog og kompleksitet vil gøre det vanskeligt at anvende teksten direkte i undervisningen.

Bøe Ingrid (1996) Kønnsblind, kønnsnøytral eller kønnsbevisst? : pedagoger møter kolleger, barn og foreldre [Bog]. - Oslo : Universitetsforlaget, 1996 (genudgivet 2014??)

Bogen er en lærebog henvendt til lærer- og pædagogstuderende med det formål at give indsigt i det pædagogiske arbejde med køn i skoler og dagtilbud. Bogen introducerer centrale begreber som grundlag for arbejdet med køn og ligestilling med udgangspunkt i litteratur på området, relevant lovgivning og i mindre grad empiriske eksempler. Fokus er på, at give anvisninger om hvordan professionelle kan arbejde med køn og ligestilling i samarbejde med kolleger og i mødet med børn og forældre.

Undervisere i modulet Køn, Seksualitet og Mangfoldighed kan finde inspiration i de spørgsmål og øvelser til studerende som angives i bogen efter hvert kapitel.

Connell, R. W. & Messerschmidt, James.W. (2005): Hegemonic masculinity. Rethinking the concept. *Gender & Society*, 19(6), pp. 829 – 859.

Begrebet hegemonisk maskulinitet har påvirket kønsstudier på tværs af mange fagområder, og har givet anledning til alvorlig kritik. Forfatterne kortlægger begrebet i forskningen, og evaluerer de væsentlige kritikpunkter.

Egnet som baggrundsmateriale for undervisere. Findes online.

Connolly Paul (1998,2006) Racism, gender identities and young children. Social relations in a multi-ethnic inner-city primary school. London: Routledge.

Publiceret første gang i 1998 på baggrund af forfatterens ph.d –thesis med fokus på : Hvilken rolle spiller skolen i udviklingen af unge børns race og kønsidentitet. I studiet er opsamlet viden og holdninger fra 5- 6 årige børn fra multietniske førskoler og repræsenterer dermed børnenes egen stemme. Udgivelsen trækker på detaljerede observationer af børnene i skole og lokalsamfund og bidrager dermed til hvordan og hvorfor de trækker på diskurser i forhold til race, i forhold til kønsidentitetsudviklingen.

Udgivelsen er egnet som baggrundslitteratur for UFM

Danmarks Evaluerings Institut (2009) Blik for køn i pædagogisk praksis [Artikel]. - [s.l.] : EVA (Danmarks Evalueringsinstitut), 2009 . - <http://www.eva.dk/projekter/2008/koen-og-uddannelsesvalg/projektprodukter/blik-for-koen>.

Notatet bygger udelukkende på skriftlige kilder. Der er samlet og sammenfattet en række nyere nordiske debatbøger, undersøgelser og forskningsbidrag som har præget debatten om køn de seneste år

Formålet med notatet er:

- At redegøre for to aktuelle tilgange til forståelse og håndtering af køn i skoler og daginstitutioner – her betegnet som dels en sociokulturelle og dels en biologiserende tilgang
- At formidle viden om forskellige redskaber og tiltag til det konkrete og reflekterede arbejde med køn i skole og daginstitutioner

I notatet er der fokus på disse to tilgange til arbejdet med køn. Notatet redegør for de to tilganges grundlæggende forståelser af og bud på håndtering af køn i praksis. Dernæst belyses de to positioners forskningsmæssige udgangspunkt og belæg, og styrker og svagheder ved de to tilgange drøftes. Endelig giver notatet en oversigt over konkrete redskaber, litteratur og links som inspiration til det videre arbejde med køn i dagligdagen på skoler og daginstitutioner.

Notatet er anvendeligt til anvendelse i undervisningen og som baggrundslitteratur

Davies, B. 2003. Hur flickor och pojkar gör kön (Frogs and snails and feminist tales: Preschool children and gender. Stockholm, Liber

Resume

Den australske forsker, Bronwyn Davies, undersøger i bogen, hvordan køn konstrueres socialt igennem leg, samtaler og miljø på daginstitutionsområdet. Det teoretiske udgangspunkt er poststrukturalisme med et fokus på diskurser og tilgængelige kønspositioner som børn kan indtage. Der er fokus på sprogets betydning for identitetskonstruktionen og den ramme det sætter for barnets muligheder, ligesom forfatteren har fokus på tilegnelsen af kropslige færdigheder som at sidde 'kvindeligt' og 'mandligt' samt symbolske udtryk i form af frisur og tøjvalg.

Ellingsæter Anne Lise og Widerberg, Karin (red) (2012) Velferdsstatens familier : nye sociologiske perspektiver [Bog]. - [s.l.] : Gyldendal Akademisk,

Bogen er en samling af forskningsbidrag som på forskellig vis analyserer de samfundsmæssige rammer som indvirker på nutidige familiers liv, herunder indvirkningen af klassetilhørsforhold, etnicitet og velfærdsstatspolitikker og skaber ændringer i den kønsbestemte arbejdsdeling mellem mødre og fædre i den norske velfærdsstat. Bogen indeholder et fokus på de samfundsudviklinger som danner ramme om familieformer og praksisser, herunder på den historiske udvikling i omsorgsarbejdet (kap. 4) og på ændringer i mænd og kvinders andel af arbejde i hjemmet og på arbejdsmarkedet (kap. 8). To kapitler omhandler indvandrere, hvor forskellige grupper af indvandreres holdninger og praksis angående ligestilling sammenlignes med norske familier (kap. 12), og et kvalitativt studie af moralske forhandlinger om familie og lønarbejde mellem kvinder født i Norge og deres mødre som er indvandrere (kap. 13). Der er i bogen et større fokus på fædre end mødre og ingen kapitler omhandler børn.

Gilliam Laura (2007): "Ballade og muslimsk rettro som oppositionel kulturel form. Etniske minoritetsdrenge kulturkonstruktion i skolen", I: *Barn*, nr. 3-4, s. 59-79. Trondhjem: Norsk Senter for Barneforskning.

Forskningsbaseret og informeret artikel.

Artiklen sætter fokus på etniske minoritetsdrenge kulturkonstruktion i skolen. Såvel lærere, etniske minoritetsbørn som etnisk danske børn opfatter udlændinge og indvandrere og tilmed muslimer, som ballademagere og at danske børn opfattes som gode og dygtige elever. Lærerne forklarer drengenes adfærd med et problematisk kulturmøde mellem drengenes hjem og den danske skole.

Artiklen argumenterer i stedet for at indvandrerdrengenes balladeadfærd langt hen ad vejen er konstrueret gennem deres erfaringer i skolen og den magtrelation de indgår i.

Artiklen er egnet til undervisning

Graugaard Christian Vokseværker – Et signalement af unge danskeres seksuelle liv [Artikel] // *Psyke & Logos*. - 2010. - 31 s. 232-256.

Artiklen præsenterer et overblik over unge danskeres seksuelle liv. Unges livsbetingelser trækkes frem og vilkår for deres seksuelle relationer og identitetsdannelse gennemgås. Artiklen peger på at flertallet af seksuelt aktive unge er tilfredse med deres aktuelle seksuelle aktiviteter, og at de fleste unge håndterer senmodernitetens kompleksitet og udfordringer med pragmatisk sans. Til trods for dette er der en gruppe unge, der har svært ved at honorere krav om refleksivitet, foranderlighed og navigation i komplekse sociale arenaer – dette ligger til grund for at der i artiklen kaldes på mere systematisk forskning på området og større fokus på sundhedsforebyggelse.

Baseret på forskning og statistisk data

Egnet til anvendelse i undervisning

Hedlin Maria Lilla genushäftet 2.0. Om genus och skolans jämställdhetsmål [Bog]. - 2010. - Årg. .http://lnu.se/polopoly_fs/1.42661!Lilla%20genush%C3%A4ftet%202.0%20pdf.pdf .

Hedman Stefan (2005) Frisk rygg helt enkelt [Bog]. - [s.l.]

Bogen har karakter af en selvhjælpsbog, hvor forfatteren guider læseren om de følelser der findes lagrede i kroppen og vejleder til hvorledes læseren selv kan løse op for blokkeringer, hvorved rygsmerter forvinder

og der skabes harmoni og sundhed. Bogen synes ikke at være direkte relevant for Modulet Køn, seksualitet og mangfoldighed.

Hellman Anette Vardagsliv i förskolan ur ett normkritiskt perspektiv [Bog]. - Stockholm : Liber, 2012.

På baggrund af observationer og igennem konkrete eksempler udforsker forfatteren, hvorledes normer skabes, opretholdes og forhandles i daginstitutioner og derigennem hvordan køn skabes igennem sociale processer. Bogen har et ligestillingspolitisk formål og anlægger et kritisk blik på de normer der er knyttet til de to køns forskellige egenskaber. Forfatteren undersøger de kønnede forestillingers betydning for pædagogernes arbejde og beskriver hvorledes nogen børn bliver usynlige for såvel pædagoger som andre børn og dermed ikke får den nødvendige støtte. Bogen indeholder også en række forslag til det pædagogiske arbejde og er henvendt til pædagogstuderende og pædagoger.

Holm, Ann-Sofie (2008): Relationer I skolan. En studie av feminiteter och maskuliniteter i år 9. Göteborgs Universitet; ACTA Universitatis Gothoburgensis.

Et af fire selvstændige doktorafhandlingsprojekter der indgår i forskningsprogrammet Förändrade köns/genusordningar i skola och utbildning. Policy, perspektiv och praktik. Göteborgs universitet, Höskolan i Borås, Umeå Universitet og malmö Höskola. Afhandlingen handler om relationer og om hvordan de unge på forskellige måder fremtræder som drenge og piger i skolen. Studiet er baseret på observationer, samtaler og interview i to 9 klasser. Eleverne konstruerer kønsidentitet i de daglige relationer med hinanden, men lærerne og i relation til de gældende normer på skolen. Resultatet viser at både det feminine og det maskuline udtrykkes på forskellig måde alt efter den konkrete situation. I afhandlingen diskuteres hvordan venskabsrelationer mellem drenge og piger både kan udviske og forstærke den gældende kønsdiskurs. Handlinger der konnoterer med drenge beskrives positiv, mens de handlinger og relationer der konnoterer til piger beskrives som negative, hvilket er med til at befæste maskulinitet som den styrende norm.

Forskningsbaseret. Velegnet til undervisning. Findes online.

https://gupea.ub.gu.se/bitstream/2077/17220/5/gupea_2077_17220_5.pdf .

Hyde J., Lindberg, S-M., Linn, M-C., Ellis, A-B. & Williams, C. Gender Similarities Characterize Maths Performance. [Tidsskrift]. - [s.l.] : Science, 2008. - vol. 321 no 5888, 494-495.

Jensen, Jytte Juul. (2005): "Vi beriger hinanden, og vi sparker hinanden" – om kønnets betydning I pædagogisk arbejde med voksne udviklingshæmmede. *Vera – Køn arbejde og pædagogik no. 33*, s. 20 – 29. 2005

Artiklen bygger på resultater af et forskningsprojekt om voksne mennesker med udviklingshæmning baseret på interview med 13 pædagoger. Interviewene indgik i et europæisk forskningsprojekt Care Work in Europe. Artiklen fokuserer på kønnets betydning i arbejdet inden for handicapområdet. Pædagogerne fremhæver forskellige fordele for brugerne når begge køn er repræsenteret blandt personalet. Der peges på de to køn forskellige tilgange til brugerne, kvinderne som omsorgsfigurer og mændene som dem der udfordrer. Der ud over peges der på at en kønsblandet personalegruppe giver en anden dynamik end en monokønnet gruppe. Interviewene viser at der i det pædagogiske arbejde etableres kønsspecifik arbejdsdeling, og at den omsorgsopgave der er knyttet til handicapområdet ikke har særlig høj værdi, og ikke ses som fagligt gyldigt. Egned til undervisning.

Kampmann Jan Børnekultur, køn og læreprocesser i børnehave og indskoling [Artikel] // Kvinder, køn & forskning. - 2000. - 9.årg., no. 1, 55-69.

Kay Pollak (2007) Att välja glädje: en bok om att få ett bättre liv [Bog]. - [s.l.] : Anderson pocket.

Bogen er skrevet af filminstruktøren Kay Pollak og har karakter af en selvhjælpsbog som byder på redskaber og øvelser til at skabe et bedre liv for sig selv og de mennesker man møder. Bogen indeholder mindre afsnit hvor læseren opfordres til at reflektere over sig selv og mødet med andre under overskrifter som 'lycklig dag efter dag' og 'Inte ditt fel'. Bogen synes ikke at være direkte relevant for Modulet Køn, seksualitet og mangfoldighed.

Nayak, Anoop & Kehily, Mary Jane (2007): Gender, Youth and Culture – Young Masculinities and Femininities, Palgrave Macmillan

Udgivelsen baseres på nyere forskning og debatter omkring unge feminine og maskuline identiteter. Forfatterne er professorer i henholdsvis Social and Cultural Geography, Newcastle University, UK og i Gender and Education, Open University, UK.

Udgivelsen kombinerer den aktuelle debat om ungdomskultur med klare fremstillinger af de klassiske teorier, der informerer akademiske diskussioner. Kapitlerne indeholder rige eksempler fra såvel etnografiske undersøgelser som populære medier, for at vise hvordan køn skabes, forbruges, reguleres og fremstilles i ungdomskulturen. Samtidig undersøges kønsidentitet i forhold til alder klasse, seksualitet, identitet og seksualitet. Med global rækkevidde favner bogen perspektiver og eksempler fra arbejdet med at undersøge betydningen af sociokulturelle faktorer betydning i forhold til kønsidentitet, på både internationalt og hverdags niveau (egen oversættelse)

Knudsen, Susanne V (2010): Køn i skolen. Køn, pædagogik og pædagogiske tekster. 1. udgave 1. oplag , Frydenlund

Bogen henvender sig til lærerstuderende, lærere i skolen, lærere, efteruddannelse og andre interesserede. **Køn i skolen** præsenterer og analyserer pædagogik og pædagogiske tekster med blik for kønnets betydning. Køn er mangfoldigt og foranderligt. Forfatteren viser via observationer fra klasserum, hvordan begrebet kommer til syne og er på spil i pædagogiske praksis.

Gennem analyser af læremidler og lærebøger og uformelle læringsituationer peges på de pædagogiske teksters fokus og syn på køn.

Susanne v. Knudsen er professor i pædagogiske tekster ved Høgskolen i Vestfold, Norge og integrerer med denne udgivelse kønsstudier og de pædagogiske studier og udgivelsen indeholder afslutningsvis et afsnit om pædagogiske strategier, der viser hvordan forskellige studier i køn har givet sig udslag i forskellige forslag til handlinger, - eller strategier.

Bogen henvender sig primært til folkeskolens medarbejdere, - som også omfatter pædagoger. Egnede til anvendelse i undervisning og også baggrundslitteratur til UFM (Uddannelsesfaglige medarbejdere) I Kapitel 2 Teorier og tanker om køn. fra Køn i skolen. (s 15-53) baserer sig på forskellige teorier om køn, hverken som objektive tilkendegivelser eller forfatterens subjektive tilkendegivelser. Hensigten er at skabe refleksion.

Det første større afsnit præsenterer teoretiske tanker og historiske undersøgelser, der sætter køn til debat i de forskellige fremstillinger om køn; et køn, to køn og flere køn.

Det andet større afsnit giver forskellige svar på, hvordan køn er fremstillet i forskellige forskningstraditioner: kvinde-, mande- og kønsforskningen samt nyere queerforskning og interseksualitetsforskning. Feministiske videnskabsteorier og indspil i ligestillingsforskningen er ligeledes medtaget.

Tredje afsnit giver indsigt i forskellige forståelser af køn, som de kommer til udtryk i studier af det biologiske, det eksistentielle og det konstruerede køn.

Kapitlet er egnet til anvendelse i undervisning og som baggrundslitteratur.

Korsvold Tora (red.) (2011) Barn, barndom, inkludering [Bog]. - Bergen : Fagbokforlaget

Bogens fokus er på inklusion og muligheden for at rumme en mangfoldighed af børn i børnehaven og er rettet mod studerende på masterniveau ved pædagog faget og læreruddannelse. I bogens forskellige bidrag behandles og diskuteres inklusionsprocesser ift. til en række minoritetsgrupper, børn med nedsat funktionsevne, børn med anden etnisk baggrund og udsatte børn. Der er således ikke et direkte fokus på køn i bidragene.

Kruse, Anne-Mette (1995). Pigeopdagogik og drengopdagogik – debat, praksis og perspektiver. Arbejdsnotat fra Center for kvinde og kønsforskning i Århus

Udgivelsen er af forfatteren betegnet som et arbejdsnotat og referer til såvel ældre forskning samt artikler og andre udgivelser. Nyeste reference er fra 1994. Susanne V Knudsen betegner den som en klassiker, som har ført til praksis og megen debat

Udgivelsen indeholder overskrifter som: 1980-ernes klasserumsforskning, Hvorfor kønsopdeling? Teoretiske begrundelser, Erfaringer, Kønsopdeling – progressivt eller reaktionært, pigeopdagogik, hvordan forstå vi drenge? Og En antisexistisk drengopdagogik – modbilleder/styrebilleder

Arbejdsnotatet er ikke egnet til anvendelse i undervisningen,- kan evt have historisk interesse, som baggrund for UFM

Lenz Tauguchi, Hillevi., Bodén, Linnea. & Ohrlander, Kajsa. (2011): *En rosa pedagogik.*

Jämställldhetspedagogiska utmaningar. Stockholm: Liber.

En bog der kommer ud af forskningsprojektet Förskolan som jämställldhetspolitisk arena 2006 – 2010 finansieret af Vetenskapsrådet , og samler i de forskellige kapitler op på perspektiver, teori og pædagogisk praksis. Formålet er, at bidrage til ligestillingsarbejdet på dagtilbudsområdet igennem analyser af kendte ligestillingspraksisser og – strategier, som udgangspunkt for at pege på udviklingsområder og nye tiltag for ligestilling. Første del er et historisk perspektiv på ligestillings og genuspædagogikken i Sverige. Anden del samler op på den praksis der er på området, dels gennem analyse af materiale fra projektet og dels fra både national og international litteratur på området. Tredje del har fokus på sprog og forholdene måder s betydning for relationen mellem børn og voksne. Der er kapitler om de teoretiske udfordringer der er for genus og normkritisk arbejde, og hvordan materielle ting og pædagogiske miljøer har betydning for barnets subjektivitet i førskolen. En rosa pedagogik som et alternativ til både genuspædagogikken og den normkritiske pedagogik.

Forskningsbaseret. Velegnet til undervisning.

Martin, Jane Roland (1987): *Reclaiming a Conversation: The Ideal of Educated Woman.* Routledge.

Igennem bogens kapitler analyseres og diskuteres forskellige forfattere og tænkeres tilgang og forståelse af uddannelse af kvinden, i deres litterære værker. Fra Planton til det tidlige 20 århundrede. Der er blandt andre en analyse af Rousseaus Sophie og Wollstonecrafts ”døtre” fra *A vindication of the Rights of Woman*. Roland samler til sidst ind til egen anbefaling til en uddannelse der opfylder behovene hos både mænd og kvinder.

Et litteraturstudie, hvor der analyseres på forskellige værkers forståelse af kvindens uddannelse. Egnede som baggrundsmateriale for undervisere.

Martinsson Lena & Reimers Eva (red.) (2010) *Norm struggles – sexualities in Martinsson & Reimers* (eds.) contention [Bog] : Cambridge scholars publishing.

En antologi med bidrag fra internationale forskere fra forskellige universiteter (– en del svenske) om køn og seksualitet, og særligt den heteroseksuelle norm, i en bred vifte af sociale rum, herunder dagtilbud og i skoler. I kapitlerne undersøges hvorledes normer for køn og seksuel orientering forhandles, udfordres og stabiliseres samt normernes effekter for individer i sociale fællesskaber. Fokus rettes mod pædagoger og læreres rolle samt mod kulturelle produkter for børn.

Forfatterne udforsker og diskuterer hvordan normer, specielt heteronormativitet skabes og genskabes, men også hvordan modsætninger, forandringer og forstyrrelser, der følger med forskellige normer og strukturerende kræfter. Observationerne stammer fra forskellige settings bl.a skoler, universiteter, passagerskibe, brandvæsen, i forskellige nationer.

Bogen indeholder empiriske analyser som kan anvendes i undervisningen af studerende. Kapitlernes udprægede fagsprog samt diskussion af teoretiske begreber gør dem mindre egnede som litteratur for studerende. Udgivelsen kan være egnet som baggrundslitteratur for UFM

Martinsson, Lena & Reimers, Eva (2014): *Skola i normer*. Malmö: Gleerups.

Bogen bygger på et forskningsprojekt *Klass i marknadsliberale utbilkningsdiskurser*, et studie finansieret af Vetenskapsrådet og EU finansieret Equal projektet Under Ytan, og er et empirisk og teoretisk studie af normer, Bogen undersøger hvordan normer for hvordan man kan være, opføres, gentages og udfordres af elever og lærer i skolen. Der fokuseres på seksualitet, men der diskuteres også alder, køn, klasse og nationalitet. En gennemgribende ide i bogen er, at forestillingerne om normalitet skaber det som passer ind, og det der bliver *Det andet* eller *De andre*. Det fører til udelukkelse, hvor det anderledes bliver defineret væk som fremmed og fjernt. Men samtidig er der modsigelser både i skolens daglige praksis der skaber mulighed for modstand. Et empirisk teoretisk studie af normer, med en normforståelse inspireret af M. Foucault og J. Butler.

Forskningsbaseret. Egnede til undervisning.

Mortensen E., Egeland C., Gressgård R., Holst, C., Jegerstedt K., Rosland S., & Sampson, K. (red.) (2008) *Kjønsteori* [Bog]. - Oslo : Gyldendal akademisk.

Bogen er en tværfaglig indføring i kønsteori med hovedvægt på de vigtigste teoretiske bevægelser i Europa og USA efter 1980 og omfatter bl.a. bidrag fra fagene filosofi, medievidenskab, kunsthistorie og socialantropologi. Under overskrifter som 'seksualitetsteori og skeiv teori' og 'postkolonial teori, svart feminisme og antropologi' introducerer kapitlerne en række kønsteoretiske forfatteres positioner. Blandt bogens centrale temaer er spørgsmålene om, hvordan vi skal forstå køn og hvordan disse forestillinger har ændret sig historisk og hvordan forholdet er mellem køn og kategorierne seksualitet, klasse og race.

Nielsen, Harriet Bjerrum (red) (2014): *Forskjellen i klassen. Nye perspektiver på kønn, klasse og etnisitet i skole*. Oslo: universitetsforlaget

Denne bog er et resultat af et forskningsprojekt "Nye kønn, andre krav" der tager udgangspunkt i køn og undersøger forholdet mellem to samfundsmæssige forandringsprocesser. På den ene siden forandringer i hvad køn betyder for barnets opvækst i dag, og på den anden side forandringer i de krav og forventninger der er fra skole, eksempelvis med hensyn til et andet kompetencefokus. Der er i bogen fokus på forskelle, - klasseforskelle, kønsforskelle, kulturforskelle og forskelle i skoleklassen. Nogle forskelle der ikke er givet en gang for alle, og der skrives frem hvordan betydningen af køn, social klasse og etnicitet varierer i forskellige kontekst og sociale processer. Projektet er tværfagligt og forfatterne har baggrund i forskellig fag som pædagogik, sociologi, statsvidenskab, socialantropologi og kulturstudier.

Baseret på forskning. Velegnet til undervisning.

Nordfjell Bredesen, Ole (2004) Nye gutter og jenter - en ny pedagogikk? Nordisk ministerråd, Embetsmannskomiteen for likestilling og Nordisk ministerråds sekretariat [Bog]. - Oslo : Cappelen Akademisk, 2004.

Bogen dokumenterer, at pædagoger handler på baggrund af ofte ubevidste kønsstereotype forestillinger. Forfatteren præsenterer på den baggrund en række forslag til, hvordan vilkårene kan forbedres for drenge og piger i børnehaver og skoler. Ligestilling handler ikke om, at drenge og piger skal blive mere ens, men om at udvide mulighederne for, hvordan man kan være dreng og pige på mange forskellige måder. Pædagogerne kan være med til at udvide grænserne for den måde hvorpå børnene forstår normal dreng og pige adfærd. Bogen sætter fokus på drengenes position i børnehaver og skoler og spørger om disse er blevet glemt i ligestillingsdebatten som har haft et fokus på pigerne. Forfatteren diskuterer den tilsyneladende uoverensstemmelse i mellem, at det er drengene som er overrepræsenteret i specialundervisning og som klarer sig svagere i skolen end pigerne samtidigt med at det stadig er mændene som indtager magtpositioner i samfundet.

Olesen J, & Aggerholm, K, & Kofoed, J. Flere end to slags børn – en rapport om køn og ligestilling i børnehaven. [Rapport]. - [s.l.] : Learning Lap Denmark. Danmarks Pædagogiske Universitetsskole, Aarhus Universitet, 2008.

Rapporten indeholder et review over nyere nordisk litteratur.

Undersøgelse er rettet mod de sociale og kulturelle processer, der har betydning for, at drenge bliver drenge på en særlig måde, og piger bliver piger på en særlig måde. Køn "gøres", i den forstand, at mennesker "kønnes". Perspektivet er, at køn anskues som fortsat tilblivelse, hvor børn og pædagoger konstruerer køn, og de betydninger der knyttes til henholdsvis dreng- og pigekroppe.

Anslår temaer som; mangfoldighed, børnehaven som kontekst for skabelse af køn, kulturelle perspektiver, narrativer, anbefalinger.

Forskningsbaseret; observationsstudier og interviews

Egnet til både underviseres baggrundsmateriale og egnet til anvendelse i undervisning

Palmer, Anna (2011): *Hur blir man matematisk? Att skapa nya relation till matematik och genus i arbetet med yngre barn.* Stockholm: Liber.

Bogen viser hvordan vi kan forandre vores indstilling til emnet og blive mere matematiske. Fore vi fødes ikke som matematikere, og hvordan vi opfatter os selv beror på situationer, miljø og sammenhænge. Der er praksisnære beskrivelser og der relateres til pædagogisk arbejde, blandt andet tanker fra Reggio Emilia.

Poulsgaard Kirsten & Liberg, Ulla (2012) Forskning i pædagogisk praksis [Bog]. - København : Akademisk forlag.

Bogen indeholder en række forskningsbidrag om børns hverdagsliv i daginstitutioner og fritidsordninger. Bogens formål, er at bidrage med faglig viden til pædagogers praksis igennem tekster som er let tilgængelige. Anette Hellmans bidrag 'Kan Batman være lyserød' omhandler køn og præsenterer forskningsresultater om, hvordan køn skabes i børnehaver. Undersøgelsen bygger på datamateriale indsamlet igennem to år i en børnehave og har fokus på normer knyttet til det at være 'drenget' og på hvorledes disse forhandles i relationerne mellem børn og pædagoger i en børnehave. Undersøgelsen viser at stereotype opfattelser af køn blandt pædagoger kommer til udtryk i planlægningen af aktiviteter. Bidragets formål er, at udfordre de dominerende kønsnormer og på baggrund af sine fund giver forfatteren forslag til pædagogisk praksis.

Prieur, Annick (2004): *Balansekunstnere. Betydningen af innvandrerbakgrunn i Norge*. Oslo : Pax forlag. Bogen præsenterer forskningsresultater fra en større kvalitativ undersøgelse af unge mennesker med indvandrerbaggrund i Norge. Det teoretiske udgangspunkt er Pierre Bourdieus sociologi som anvendes til at fokusere på sociale strukturer og de unges habitusformer. Der er et skærpet blik på betydningen af køn i bogen og hvordan kønsidentitet spiller sammen med andre sociale identiteter som etnisk tilhørsforhold. I kapitlet 'Familiefølelse og kønnskonstruksjoner' bidrager forfatteren til en mere nuanceret forståelse af, hvordan unge indvandrere viderefører kønsroller fra forældrenes hjemland. Forfatteren illustrer gennem længere beskrivelser af informanter og interviewuddrag, at de unges kønnede identitetskonstruktioner er komplekse og ikke kan reduceres til enten norsk kultur eller forældrenes oprindelige kultur. Anna Prieur finder at det særligt er på familie og kønsområdet at forskellene mellem det norske samfund og de samfund indvandrerfamilierne kommer fra, er størst. Interviewene af de 52 unge viser at indvandringssituationen skaber nye væremåder og nye konflikter mellem de unge og deres forældre og de unge og samfundet.

Bogens beskrivelser af informanter kan anvendes som cases til undervisningen i modulet, hvor de særligt kan anvendes til diskussion og illustration af samspillet mellem forskellige sociale kategorier. Baseret på forskning. Velegnet til undervisning.

Reimers Eva & Martinsson, Lena (red.) (2014) Skola i normer [Bog]. - Malmö : Gleerup. 2:a upplagan..

Bogen er først og fremmest henvendt til lærere og lærestuderende og omhandler seksualitet men inddrager også alder, køn, klasse og nationalitet i skolens sociale rum. Analyserne retter fokus mod både de fagprofessionelle og eleverne i skolen og på hvorledes normer opretholdes og udfordres. I bogens bidrag udfoldes kønspædagogik og flere steder anvendes der empiriske uddrag i de teoretiske diskussioner af heteroseksuelle norm. Bogens teoretiske udgangspunkt er socialkonstruktivistisk med et fokus på hvordan normer skaber køn og dermed begrænser individers handlemuligheder.

[Staubæs, Dorthe \(2005\). Pæne piger og dumme drenge : Pædagogik med \(den selvfølgelige\) forskel som diktat og gennemsnittet som rettesnor. I: Kvinder, Køn og Forskning, Vol. 14, No. 3, 2005, p. 54-58.](#)

Et essay der diskuterer forskningsviden

Essayets undertitel " Pædagogik med (den selvfølgelige) forskel som diktat og med gennemsnittet som rettesnor – er det særligt smart?" angiver indholdet ganske præcist. I essayet diskuteres, hvordan den aktuelle hjerneforskning bidrager til legitimering af biologiserede kønsstereotyper af skolebørn samt hvordan samme hjerneforskning kommer til at diktere pædagogikken.

Når køn fastfryses i snævre stereotyper bliver de pædagogiske dagsordener der sættes i skolen for snævre. Defineringen af hvad barndommens piger og drenge har mulighed for at udvikle sig til, hvilke barndomsparadigmer, der er virksomme og hvilke formål disse paradigmer legitimerer og muliggør, belyses.

Essayet indeholder en note med en kritisk analyserende vinkel på hjerneforskningen.

Essayet er egnet til anvendelse i undervisningen

Sumpter Lovisa On Aspects of Mathematical Reasoning: Affect and Gender [Bog]. - Umeå University : Print & Media, 2009.

Tallberg Bromann, Ingegerd (2002): *Pedagogiskt arbete och kön: med historiska och nutida exempel*. Lund: Studentlitteratur.

Hovedformålet med Bromanns bog er at øge bevidstheden om kønsperspektivets betydning i forskellige former for pædagogisk arbejde. Efter en gennemgang af kønsspecifikke teoretiske begreber og forskellige forestillinger om piger og drenge, kvindelighed og maskulinitet giver Bromann et historisk blik på køns og klasse kodningen i lærergerningen og i skolens mål og indhold. Bromann skriver med henvisning til forskning, eksempler og statistikker.

Forskning baseret. Velegnet til undervisning

Thorne, Barrie (1990), Children and Gender. Constructions of Difference. In: D.L. Rhode (ed). *Theoretical Perspectives on Sexual Difference*. P. 100-114 New Haven: Yale University Press.

Artiklen indgår i en større udgivelse om forskellige teoretiske tilgange til kønsforskelle og har fokus på hvordan kønsforskelle konstrueres. Der er særligt fokus på , hvordan kønsforskningen ofte skriver sig ind i en dualistisk for forståelse og dreng-pige dikotomier.

Udgivelsen er udarbejdet på baggrund af en konference sponseret af Stanfords Institute for research on Woman and Gender , vinteren 1987 og udmærker sig ved at have et tværvideenskabeligt tilsnit. (Historisk og teoretisk overblik, sociobiologisk, psykologisk, sociologisk og antropologisk. Udgivelsen indeholder også feministisk teori , etisk og politisk og afsluttes med perspektiver i forhold til policies.)

Artiklen er egnet til undervisning.. Selve bogen er egnet som baggrundslæsning for UFM

Thorne, Barrie (1993): *Gender Play*. Open University Press.

Bogen bygger på 2 længerevarende feltstudier som forskeren foretog i 1970'erne og 1980'erne på 2 forskellige skoler i USA. Studiet giver indsigt i, hvordan skolebørn konstruerer og oplever køn, samt hvordan kønsidentiteten udfolder sig forskelligt afhængigt af sociale rum og samspil med klasse, etnicitet, alder og seksualitet. Der tages således udgangspunkt i et socialkonstruktivistisk syn på køn i studiets undersøgelse af, hvordan børn i deres interaktion skaber, forhandler og udfordrer kønsforestillinger.

I bogen præsenteres vi for mange beskrivelser fra feltarbejdet, hvor igennem forfatteren præsenterer sine teoretiske pointer. I bogens sidste kapitel vender forskeren blikket mod skolens personale. Hun opfordrer til en interaktion med børn, som ikke er præget af en dikotomisering af kønnene og opstiller fem forslag eller opmærksomhedspunkter som kan støtte pædagoger og lærere til at undgå dette.

Undervisere kan anvende bogen som en kilde til empiriske eksempler til undervisning i modulet ligesom de fem forslag kan anvendes.

Antropologisk/etnografisk forskning. Velegnet som baggrundsmateriale for underviser.

Wahlström Kajsa (2005) Piger, drenge og pædagoger : ligestillingspædagogik i praksis [Bog]. - København : Børn og unge,

Bogen henvender sig særligt til fagprofessionelle i børnehaver og skoler og har et let tilgængeligt sprog. Den er i høj grad bygget op om empiriske eksempler fra hverdagslivet i børnehaven som illustrerer, hvordan pædagogernes interaktion med børnene er præget af forestillinger om piger og drenges egenskaber. Der er fokus på den medfølgende forskelsbehandling af børnene, hvor pigerne fx tillærer passivitet og biroller. Bogen indeholder analyser af kulturprodukter som sange, eventyr og nutidige børnebøger og tegnefilm, samt af den sociale interaktion i spisesituationer og i sandkassen. Bogens mange empiriske beskrivelser og anvisninger til arbejdet med køn vil kunne anvendes som litteratur til modulet Køn, Seksualitet og Mangfoldighed.

Walkerdine Valerie (1998): *Counting Girls Out. Girls and Mathematics*. Routledge.

En bog der tydeliggør hvordan pigers forhold til matematik er fyldt med myter, falsk "evidens" og der er teorier om den kønnede krop og den kønnede hjerne. En poststrukturalistisk analyse af piger, kvinder og feminitet og konstruktionen af deres identitet gennem sociale strukturer, uddannelse og matematiske diskurser.

Teoretisk og empirisk baseret.

Bilag 2 - UC UNDERVISERES LITTERATURFORSLAG

Arbejdsgruppen indkaldte også en liste med litteratur fra igangværende undervisning på modulet og tidligere undervisning om temaet.

Underviserlistens litteratur er således blevet til via titler anbefalet eller videregivet af undervisere på professionshøjskolerne. Listerne er indsamlet af arbejdsgruppen fra en række undervisere, som selv har gjort erfaringer med undervisningen i de relevante temaer.

Anbefalingerne fra underviserne er ikke kvalitetsmæssigt screenet, men en del litteratur var medtaget som ikke direkte angik hovedtemaerne, men snarere var af metodisk karakter. Disse har vi valgt at udelade. Vi har til gengæld valgt at medtage en række tekster, der bredt tematiserer Kultur, kulturmøder og mangfoldighed.

Denne tematik har vi i arbejdsgruppen generelt defineret som på kanten af det tematiske interessante, men vi inkluderer dem her, da de synes at påpege et behov for at knytte an til bredere diskussioner om mangfoldighed og kulturel afvigelse/minoritet. Dvs. – lidt firkantet sagt – at knytte an dels til spørgsmål om etnicitet og multikulturalitet – men også til bredere forståelser af **kultur**, **kulturmøder**, **mangfoldighed** eller inklusion, tolerance og marginalisering, som især er blevet tematiseret i den brede (antropologiske) kulturteoretiske forskning, etnicitetsforskningen og i den såkaldte indvandrerdebat.

Listen af anbefalet litteratur fra underviserne på professionshøjskolerne, som er kommenteret, består af 13 titler. Listen der endnu er ukommenteret består af 14 titler – og af tekster med bredere tekster rettet mod kulturteori, inklusion og normalitet mv. findes 12 ukommenterede titler.

Graugaard, Christian (2010): *Vokseværker – et signalement af unge og danskeres seksuelle liv*. I: Psyke og logos nr. 32. side 232 – 256

Artiklen præsenterer et overblik over unge danskeres seksuelle liv. Unges livsbetingelser trækkes frem og vilkår for deres seksuelle relationer og identitetsdannelse gennemgås. Artiklen peger på at flertallet af seksuelt aktive unge er tilfredse med deres aktuelle seksuelle aktiviteter, og at de fleste unge håndterer senmodernitetens kompleksitet og udfordringer med pragmatisk sans. Til trods for dette er der en gruppe unge, der har svært ved at honorere krav om refleksivitet, foranderlighed og navigation i komplekse sociale arenaer – dette ligger til grund for at der i artiklen kaldes på mere systematisk forskning på området og større fokus på sundhedsforebyggelse.

*Baseret på forskning og statistisk data
Egnet til anvendelse i undervisning*

Green, Sara (2009): *Subjektet og seksualiteten*. I: Reflex, Nr. 43 2009, side 69 -93

Artikel

Belyser Michel Foucaults analyse af seksualitetens historie. Sætter seksualitet i et magt – og diskursivt perspektiv. Pointerer forståelse af viden om seksualitet som historisk og tidligt betinget. Artiklen fremskriver sammenhæng mellem forståelse af subjektet og forståelse af seksualitet. Artiklens position er at seksualitet er en konstruktion, der skabes i en vekselvirkning med samfundets tanke-systemer og diskurser.

Artiklen giver en fin forståelse af Foucaults perspektiver.

*Et litteraturstudie, der er baseret på Foucaults forskning. Overvejende filosofisk tilgang.
Egnet til både underviseres baggrundsmateriale og egnet til anvendelse i undervisning*

Holmskov, Henriette og Skov, Anna (2012): *Seksualitet på dagsorden*. Socialstyrelsen.

Håndbog om professionel støtte til voksne med nedsat funktionsevne.

Håndbogen beskæftiger sig med, hvad det vil sige at have en professionel tilgang til andre menneskers seksualitet. Hvad skal man vide, hvad skal man kunne, og hvordan yder man i praksis en professionel indsats i forhold til seksualitet. Sætter fokus på kommunikation om seksualitet, udvikling af seksualitet, seksualitet og mangfoldighed.

Afsæt i litteratur – der er mere eller mindre tydelig forskningsbaseret

Jacobsen, Michael Hviid m.fl. (red.) (2013): *Socialpsykologi – en grundbog til at fag*. Hans Reitzels Forlag.

Bogen omhandler en række klassiske og nyere socialpsykologiske teorier, temaer og undersøgelser. I bogen fremstilles forskellige måder at beskæftige sig med forholdet mellem individ og samfund på – alle med sigtet at beskrive, forstå og forklare samspillet mellem psykologiske aspekter ved mennesket og den sociale kontekst indenfor hvilken det lever og virker. Bogen præsenterer både sociologisk som psykologisk orienterede bidrag .

Bogens øvrige bidragydere har alle tilknytning til universitetsmiljøer i Danmark og andre nordiske lande og beskæftiger sig teoretisk, empirisk og praktisk med socialpsykologiske temaer.

Meget velegnet til undervisningsbrug

Kirk, Ane H, Scott, Katrine., Siemen, Karoline. og Wind, Anne. (red),(2010): *Åbne og lukkede døre*. Frydenlund ISBN 9788778878274

Fokus på "kønsblindhed" i pædagogiske sammenhænge som for eksempel i relationer mellem voksne og børn, i lovgivningen på det pædagogiske område og i folkeskolens undervisningsmateriale. Perspektivet i bogen er, at køn er kulturelt og historisk formidlet. De to køn har et materielt grundlag, en slags råstof i form af to forskellige slags kroppe. To fysiske kroppe, der er underkastet forskellige genetiske, hjernemæssige og hormonelle udviklingsbetingelser, og som er skruet forskelligt sammen seksuelt. Da vi ikke kan komme ud af vores kroppe, er kønnet ikke altid til forhandling. Bogen angiver forslag til, hvordan man som pædagog eller lærer kan arbejde med et kritisk kønsblik i sin praksis.

Forskningsbaseret

Egnet til både underviseres baggrundsmateriale og egnet til anvendelse i undervisning

Kofoed, Jette, Olesen, Jesper og Aggerholm, Kenneth (2008): *Flere end to slags børn - en rapport om køn og ligestilling i børnehaven*. Learning Lab Denmark. Danmarks Pædagogiske Universitetsskole. Aarhus Universitet.

Rapporten indeholder et review over nyere nordisk litteratur.

Undersøgelse er rettet mod de sociale og kulturelle processer, der har betydning for, at drenge bliver drenge på en særlig måde, og piger bliver piger på en særlig måde. Køn "gøres", i den forstand, at mennesker "kønnes". Perspektivet er, at køn anskues som fortsat tilblivelse, hvor børn og pædagoger konstruerer køn, og de betydninger der knyttes til henholdsvis drenge- og pigekroppe.

Anslår temaer som; mangfoldighed, børnehaven som kontekst for skabelse af køn, kulturelle perspektiver, narrativer, anbefalinger.

Forskningsbaseret; observationsstudier og interviews

Egnet til både underviseres baggrundsmateriale og egnet til anvendelse i undervisning

Magnusson, Eva og Marecek, Jeanne (2012): *Køn og kultur i psykologien – teori og praksis*. Dansk Psykologisk Forlag

Bogen indeholder tre hovedemner: Ny viden om køn og kultur. Præsentation af nye værktøjer til at tænke om køn, kultur og psykologi . Præsentation af forskning i centrale spørgsmål inden for psykologisk teoridannelse om køn og kultur. Præsentation af forskningsprojekter, der illustrerer metoder og teorier. I behandlingen af emnerne gøres brug af områder inden for feministisk psykologi, sociokulturel psykologi/kulturpsykologi, diskursiv psykologi, retorisk psykologi, poststrukturalistisk psykologi, og kritisk psykologihistorie. Forfatterne giver praksiseksempler bl.a. inden for områder som drenges og pigers udvikling, ulighed og identitet hos heteroseksuelle.

Forskningsbaseret

Egnet til både underviseres baggrundsmateriale og egnet til anvendelse i undervisning

Olesen, J. & Aggerholm, K.(red.) (2008): *Børnehaver med plads til Pippiprins og Piratprinsesser*. Udarbejdet for minister for ligestilling. Learning Lab Denmark. Danmarks Pædagogiske Universitetsskole. Minister for ligestilling.

Inspirationsguide til at arbejdet med køn og ligestilling i børnehaver. Eksempler og ideer + refleksions spørgsmål

Udgivet på baggrund af rapporten: "Køn og ligestilling i børnehaven".

Ikke egnet til hverken underviseres baggrundsmateriale og eller til anvendelse i undervisning

Rosenbeck, Bente (2014): *I Foucaults fodspor*. I: Kvinder, køn og forskning 2013 nr. 1-2, side 94-101, ISSN 0907-6182

Dansk/nordisk tidsskrift

Et essay

Belyser Michel Foucaults forståelse af seksualitet som konstrueret og historisk betinget. Giver et fint historisk og samfundsmæssigt blik på forståelser knyttet til familie, køn og seksualitet, og diskurser knyttet til dette igennem tiden

Litteraturstudie baseret på bla Foucaults forskning

Egnet til anvendelse i undervisning

Schou, Carsten og Pedersen, Carsten (red), (2014): *Samfundet i pædagogisk arbejde – et sociologisk perspektiv*. side 115-134 ISBN 9788750039778

Fra bogen anvendes et afsnit om Bourdieu og Habermas

Kræver mere dybdegående fremstilling – der findes andre udgivelser, der langt bedre giver introduktion til Bourdieu og Habermas.

Ikke egnet til hverken underviseres baggrundsmateriale og eller til anvendelse i undervisning

Siim og Christensen (2006): *Fra køn til diversitet – intersektionalitet*. I: Kvinder, køn og forskning, Årg. 15, nr. 2/3, side 32–42, ISSNs: 0907-6182

Artikel

Kritisk perspektiv på intersektionalitetsbegrebet og diskussion af begrebets anvendelsesmuligheder i en dansk/nordisk kontekst. Sætter fokus på forståelser af samspillet mellem strukturer, institutioner og identiteter

Litteraturstudie baseret på bla amerikansk forskning

Staunæs, Dorthe (2010): *Køn, etnicitet og skoleliv*. Samfundslitteratur.

Bogen beskæftiger sig med overgangen fra barn til ung og har fokus på den rolle seksualitet og identitet spiller i denne periode. Bogen belyser, hvordan drenge- og pigekategorien skal suppleres med etnisk dimension - der er noget man kan, og noget man ikke kan, når man er

henholdsvis etnisk dansk eller ikke etnisk dansk, og det kan betyde, at man skal begrænse valget af kærester i forhold til etnicitet.

*Bogen er forskningsbaseret og bygger på Staunæs' PhD afhandling: *Etnicitet, køn og skoleliv* 2003.*

Egnet til både underviseres baggrundsmateriale og egnet til anvendelse i undervisning

Stevnhøj, Anna Louise og Gundelach, Søren (2011): *Doktorleg i børnehaven*. Udgivet af Anna Louise Stevnhøj Og Søren Gundelach, UdviklingsForum

Rapport baseret på kortlægning af børnehavebørns seksuelle leg og adfærd samt af forældresamarbejdet og de pædagogiske rammer for børns doktorlege. Rapporten peger på, at børnehavernes pædagogiske linje på området ofte bygger på personlige normer og holdninger, fordi der mangler viden og materiale om, hvad der er "normalt" og "ikke-normalt". En række seksuelle lege og adfærdsformer, som opleves normalt og alderssvarende af børnehavelederne, mens der til gengæld er lege og aktiviteter, som ses relativt hyppigt, men som meget ofte vækker bekymring og tvivl i børnehaverne.

Udført af konsulent Søren Gundelach, Udviklingsforum, og Anna Louise Stevnhøj, medicinsk journalist. Projektet er støttet af Pædagogisk Udviklingsfond (PUF) FOA.

Egnet til både underviseres baggrundsmateriale og egnet til anvendelse i undervisning

Yderligere litteratur - anvendt på UC – ikke vurderet:

Askland, L., & Rossholt, N. (2011). *Køn i børnehøjde*. Virum: Dansk Psykologisk Forlag. (se ekspertlisten – bilag 1)

Gjesing, G. (2009). *Kroppens muligheder og kropumulige unger : i indskoling, fritid og derhjemme* (1. i.e. ny udgave.s. 13-34). Frederikshavn: Dafolo

Holst, N. (2011, Juni 27). Svensk børnehaven afskaffer drenge og piger. Hentet 3. Oktober 2014, fra <http://politiken.dk/udland/ECE1318417/svensk-boernehaven-afskaffer-drenge-og-piger/> <http://www.boerneraadet.dk/media/30354/Familieformer-og-skilsmisse-rapport.pdf>

Jensen, N.E.(2014): "Køn som kategori i pædagogisk praksis" i Jensen, N.E.: "Pædagogikbogen - grundfaglige perspektiver i pædagoguddannelsen", Hans Reitzels Forlag,

Knudsen, S. V., 1951-. (2011). *Køn i kulturen : køn, medier og litteratur* (s. 42–54) Frederiksberg: Frydenlund.

Moser, Thomas og Jensen, Bente: 'Børn, krop og tumult' in: Hertel, Frederik og Andersen, Tem Frank: 'Sociologi i børnehøjde' Billesø og Baltzer, 2007

Nordahl, B. (1997). *Pigerne & drengene : ni samtaler om kønnets betydning* (s. 28–48). Kbh.: Niensens.

Nyby, T. K. (2011). *Familieformer og skilsmisse : der er ikke noget bedre end at have den hele og rigtige familie*. Børnerådet. Hentet fra

Nyrup, F.N. (2003). *Børn har en seksualitet [Children have sexuality] 0-14*. 13 year No. 4

Nørgaard Cecilie Skolen disciplinerer kønnet [Artikel]. - [s.l.] : Kvinfos webmagasin)
<http://webmagasin.kvinfo.dk/artikler/skolen-disciplinerer-koennet> , 2011.

Odense Kommune. (2012). *Håndbog i neuropædagogik* (2. udg.). Hjerneskerådgvningen og
Neuropædagogisk Team, Odense Kommune. http://www.neuropaedagog.dk/filer/Fil36_haandbog.pdf

Olsen, L. (2009). Social ulighed i videnssamfundet: ulige livschancer for børn og unge. I C. Aabro & S. Gytz Olesen (Red.), *Individ, institution og samfund : antologi for faget* (s. 62–85). Værløse: Billesø & Baltzer.

Socialstyrelsen. (udateret). Eksempler på seksualpolitikker — Forebyg seksuelle overgreb mod mennesker med handicap [<http://www.forebygovergreb.dk/>]. Hentet 3. Oktober 2014, fra <http://www.forebygovergreb.dk/sund-seksualitet/seksualpolitik/eksempler-pa-seksualpolitikker>

Struve, K. (2011). *Neuropædagogik - i teori og praksis* (s. 73-92). Herning: Special-Pædagogisk Forlag.

Brede tekster om Kultur, kulturmøder og mangfoldighed mv.

Bonde, L. (2013) Musik & Menneske kap. 11 : Musik og transfer (s. 217-224 + opsamling)

Drotner, K.: *Kultur - begreber analyse, praksis*, i Sørensen, M.(2011): Dansk, kultur og kommunikation, Akademisk Forlag, kap. 7

Gulløv, Eva og Charlotte Palludan (2009) Børn som deltagere. Antropologi og feltarbejde. I:

Petersen, Anne (red) Den lille bog om metode. *Sådan undersøger du børnekultur og børns perspektiv*. VIASystime. (ligger på Fronter)

Hastrup, Kirsten (2011). *Kulturanalyse. Kort fortalt*. Gylding: Samfundslitteratur

Jensen, N.E.(2014): "Kulturmøder i institutionen" og "Den flerkulturelle udfordring i pædagogikken" i Jensen, N.E.: "Pædagogikbogen - grundfaglige perspektiver i pædagoguddannelsen", Hans Reitzels Forlag kap. 14 + kap. 17

Korsgaard, O. (2004). Medborgerskab som nøgle. *Asterisk*, 2004(Nr. 20), 14–15.
<http://www.dpu.dk/fileadmin/www.dpu.dk/aktuelt/magasinetasterisk/041209105705-amp-type-doc.pdf>

Larsen, V. (2008). Den flerkulturelle mangfoldighed. I B., f. 1969 Høyer & B. Hamre (Red.), *Pædagoguddannelsen på tværs* (s. 336–343).

Rasmussen, Kim (2008). Fotografiske fortællinger. *Vera*, nr.44.

Rasmussen, Trine (2008). Et antropologisk blik på pædagogik. I: Højer, Bodil og Bjørn Hamre (red) *Pædagoguddannelsen på tværs*. København: Forlaget Frydenlund.

Schultz Jørgensen, P., Sommer, D., & Dencik, L. (Red.). (2008). *Familie og børn i en opbrudstid* (107–204). Kbh.: Hans Reitzel.

Svinth, Lone "Læringsmål kan fjerne fokus fra barnets perspektiv" af Artikel i Vera no. 67.

Sørensen, M., Pahuus, M., & Hansen, G. F. (Red.). (2011). Kulturmøder i pædagogiske arbejde. I *Dansk kultur og kommunikation* (3. udg., s. 212–239). Kbh.: Akademisk Forlag.

Bilag 3 - Litteraturliste på baggrund af søgninger i biblioteks- og forskningsdatabaser:

Arbejdsgruppens indledende diskussioner og læsninger af modulindholdet førte, som der er redgjort for i rapporten, til en forståelse af at der var behov for relativt stort antal af centrale begreber som søgetermer til fritekstsøgninger og emnesøgninger. Arbejdsgruppen var forholdsvis ukendt med større systematiske og målrettede søgninger og afventede derfor bibliotekarens support til dette arbejde, sådan som arbejdsdelingen også var foreskrevet. Bibliotekaren omsatte søgetermerne til følgende søgemønstre:

Køn + mangfoldighed	OG: magt, magt og pædagogik, trans, dreng, pige, mand, kvinde, ligestil*OG trans/dreng/pige/mand/kvinde, intersektion
Seksualitet + mangfoldighed	OG magt, krænkelse, overgreb, børn, voksne, queer, udvikl* OG børn, og voksne, og dreng*, og pige*,
Familie + mangfoldighed	OG: norm*, far, mor, mødre, fædre, forældre, ligestil*
Institution + mangfoldighed	OG: køn og pædagogik, magt og seksualitet, arbejd*, omsorg og køn, femini*, intersektion*

Det blev aftalt at søgningerne skulle foretages efter følgende kriterier:

- Formater: Søgninger efter Faglitteratur: Videnskabelige tidsskriftsartikler, monografier, antologier – samt bidrag til antologier, Videnskabelige rapporter, Tidligere reviews og forskningsoversigter
- Periode: 2006-2014
- Sprog: Dansk, skandinavisk og engelsk
- Kvalitetskriterier: Relevans, prioritet for forskningslitteratur – men ikke nødvendigvis BFI og ikke impact factor, citations index o.lign.

Samtidig blev det efter indledende snak med UC-bibliotekar aftalt, at Ikke relevante ord som fx transport, transformation osv som dukker op, skal selvfølgelig udelades

Begreberne oversattes til svensk, norsk og engelsk i forventningen om at søgninger i databser og biblioteker baseret på disse sprog skulle blive nødvendigt. Det konstateredes imidlertid at en betydelig del af de skandinaviske referencer burde komme med ved en søgning i danske databaser (bibliotek.dk; forskningsdatabasen), således at der ikke umiddelbart igangsattes andre skandinaviske søgninger. Med udgangspunkt i de danske søgeord blev lavet et antal søgninger, som dog viste sig langt fra udtømmende, g mærkværdigt uden kendte referencer. og hvor hovedparten af materialet bestod af (artikler, skønlitteratur mv.) eller fx biologisk/sundhedsfaglig viden som ikke var brugbart i denne sammenhæng.

Søgning 1:

https://bibliotek.dk/da/search/work?search_block_form=k%C3%B8n*+AND+mangfoldig*+AND+%28magt*+OR+p%C3%A6dagog*+OR+trans*+OR+dreng*+OR+pige*+OR+mand*+OR+kvinde*+OR+ligestil*+OR+intersektion*%29&op=S%C3%B8g&n%2Famaterialetype%5Bterm.workType%253D%2522literature%2522%5D=term.workType%253D%2522literature%2522&n%2Famaterialetype%5Bterm.type%253D%2528%2522avis%2522%2Bor%2B%2522tidsskrift%2522%2529%5D=term.type%253D%2528%2522avis%2522%2Bor%2B%2522tidsskrift%2522%2529&n%2Famaterialetype%5Bterm.type%253D%2522artikel%2522%2Bor%2Bterm.workType%253D%2522artikel%2522%5D=term.type%253D%2522artikel%2522%2Bor%2Bterm.workType%253D%2522artikel%2522&n%2Famaterialetype%5Bterm.accessType%253D%2522online%2522%5D=term.accessType%253D%2522online%2522&year_op=%2522year_gt%2522&year_value=%25222008%2522&form_build_id=form-6dqzjqcDrqpa5fuANIIB9NcZ6tbsm6WDxsbwO6SpsLA&form_token=gl7NgBuH66-hggQMkkyfPiBRdlqzwTjaF8RXXT6tuh4&form_id=search_block_form&sort=date_descending&page_id=bibdk_frontpage#content

Fritekstsøgning = køn* AND mangfoldig* AND (magt* OR pædagog* OR trans* OR dreng* OR pige* OR mand* OR kvinde* OR ligestil* OR intersektion*) afgrænset på år>2008

17 poster – 'som så fornuftige ud'.

køn? og mangfoldig?

(magt?=pædagog?=trans?=dreng?=pige?=mand?=kvinde?=ligestil?=intersektion?)

<http://www.forskningsdatabase.dk/app>

Søgning 2:

Bibliotek.dk

https://bibliotek.dk/da/search/work?search_block_form=seksualite*+AND+mangfoldig*+AND+%28magt*+OR+kr%C3%A6nk*+OR+overgreb*+OR+b%C3%B8rn*+OR+voks*+OR++queer*+OR+udvikl*+OR+dreng*+OR+pige*%29&op=S%C3%B8g&=&=&=&n%2Famaterialetype%5Bterm.workType%253D%2522literature%2522%5D=term.workType%253D%2522literature%2522&n%2Famaterialetype%5Bterm.type%253D%2528%2522avis%2522%2Bor%2B%2522tidsskrift%2522%2529%5D=term.type%253D%2528%2522avis%2522%2Bor%2B%2522tidsskrift%2522%2529&year_op=%2522year_gt%2522&year_value=%25222008%2522&=&form_build_id=form-R5eZHihRGYbB_C0pX_KUmik27d-7sZrSAhAoHCW74as&form_id=search_block_form&sort=date_descending&page_id=bibdk_frontpage

seksualite* AND mangfoldig* AND (magt* OR krænk* OR overgreb* OR børn* OR voks*

OR queer* OR udvikl* OR dreng* OR pige*) Afgrænset til år>2008 og materialetype: bøger og artikler.

Forskningsdatabasen: seksualite? og mangfoldig?

En post:

1 af 1 post

Valgte poster (0) Vælg alle

▶ **Seksualitetens antinomi : Redaktionelt forord**

Peters, Rikke; Jacobsen, Stefan Gaarsmand et al.

Slagmark, 2011 (61) s. 9-15

Kilde: Aarhus Universitet

Dokumenttype: Tidsskriftsartikel



Del

Publiceret



Søgning 3:

https://bibliotek.dk/da/search/work?search_block_form=familie*+AND+mangfoldig*+AND+%28norm*+OR+far*+OR+mor*+OR+m%C3%B8dre*+OR+f%C3%A6dre*+OR+for%C3%A6ldre*+OR+ligestil*%29&=&=&n%2Famaterialetype%5Bterm.workType%253D%2522literature%2522&n%2Famaterialetype%5Bterm.type%253D%2528%2522avis%2522%2Bor%2B%2522tidsskrift%2522%2529%5D=term.type%253D%2528%2522avis%2522%2Bor%2B%2522tidsskrift%2522%2529&year_op=%2522year_gt%2522&year_value=%25222008%2522&=&op=S%C3%B8g&form_build_id=form-bNlrEf67K_3INO2xZvdkL_TGWhs11RzWIDatdSNq_g&form_id=search_block_form&sort=date_descending&page_id=bibdk_frontpage

familie* AND mangfoldig* AND (norm* OR far* OR mor* OR mødre* OR fædre* OR forældre* OR ligestil*) Afgrænset år=2008 og materialetype: bøger og artikler

Forskningsbasen: Fem poster

familie? mangfoldig? (norm?=far?=mor?=mødre?=fædre?=forældre?=ligestil?)

Søgning 4:

Bibliotek.dk:

https://bibliotek.dk/da/search/work?search_block_form=institutio*+AND+mangfoldig*+AND+%28p%C3%A6dagog*+OR+magt*+OR+seksualitet*+OR+arbejd*+OR+omsorg*+OR+k%C3%B8n*+OR+femini*+OR+intersektio*%29&op=S%C3%B8g&n%2Famaterialetype%5Bterm.workType%253D%2522literature%2522%5D=term.workType%253D%2522literature%2522&n%2Famaterialetype%5Bterm.type%253D%2528%2522avis%2522%2Bor%2B%2522tidsskrift%2522%2529%5D=term.type%253D%2528%2522avis%2522%2Bor%2B%2522tidsskrift%2522%2529&n%2Famaterialetype%5Bterm.type%253D%2522artikel%2522%2Bor%2Bterm.workType%253D%2522artikel%2522&n%2Famaterialetype%5Bterm.accessType%253D%2522online%2522%5D=term.accessType%253D%2522online%2522&year_op=%2522year_gt%2522&year_value=%25222008%2522&form_build_id=form-8YBF2oEDDgpsZnk9Wkhj_Aj6K2wp0r9F-YFE5SmRjV4&form_token=gl7NgBuH66-hggQMkkyfPiBRdlgzWtjaF8RXXT6tuh4&form_id=search_block_form&sort=date_descending&page_id=bibdk_frontpage#content

Søgestreng: institutio* AND mangfoldig* AND (pædagog* OR magt* OR seksualitet* OR arbejd* OR omsorg* OR køn* OR femini* OR intersektio*) Afgrænset til år>2008 og materialetype bøger + artikler

Forskningsdatabasen: 29 poster [http://www.forskningsdatabase.dk/Search,\\$Form_0.sdirect](http://www.forskningsdatabase.dk/Search,$Form_0.sdirect)

Søgestreng: institutio? mangfoldig?

(pædagog?=magt?=seksualitet?=arbejd?=omsorg?=køn?=femini?=intersektio?)

Screenede fund på baggrund af søgetermer vers. 1. dansk – 051114

Ved en nærmere screening på disse søgninger blev 13 publikationer dog vurderet relevante for vurdering. Heraf er flere konkret vurderet:

Andersen, A. J. (2011). Fra heteroromantik til mangfoldige lystfelleskap. *Tidsskrift for kjønnsforskning*, 35(1), 3-17

Resumé:

Begjæret er i vår kultur tett konnotert til seksualitet, noe som skygger for at det kan romme noe «mer» og til dels noe annet enn seksuell lyst.

Begjæret kan også romme et ønske om intimitet, om å stå noen nært, om kjærlighet som ikke handler om seksuell lyst. Basert på en del norske studier og på materiale fra vesteuropeiske samfunn søker denne artikkelen å utvikle en bedre forståelse av forholdet mellom intimitet og begjær. Hvilken betydning har vennskap og parforhold i samtiden når intimitet og nærhet er noe som søkes både i parforhold og vennskap? Hvordan påvirker dette vår forståelse av parforhold og vennskap som sosiale kategorier og hvordan vi forstår sosiale fellesskap?

Forskningsbasert. Velegnet til undervisning

Bech, H. (2005): Dikotomi, hierarki etc.: om den store fortælling om køn, seksualitet, etnicitet osv., samt om nogle mulige mellemstore alternativer. I: Bech, H. & Sørensen, A. S. (Red.), *Kultur på kryds og tværs* (s. 191-226). Århus: Forlaget Klim

Baseret på forskning, velegnet til undervisning (?)

Beck, Steen: Elever, skole, lærerrolle og køn (2013) I Damberg, Erik, Jens Dolin og Gitte Holten Ingerslev (red.) *Gymnasiepædagogik : en grundbog*.

Berg, A. (ed.) (2010). *Likestilte norskheter: om kjønn og etnisitet*. Trondheim: Tapir akademisk forlag

Resumé:

Denne boka handler om dagens flerkulturelle Norge. Her utforskes likestilling og norskhet: Hva er det å være (kjønns)likestilt i Norge, og hvordan blir man det? Hva er det å være norsk? Hvordan skapes majoritets- og minoritetsposisjoner?

Spørsmålene besvares gjennom analyser av familieliv, arbeidsliv og politikk i vårt samfunn.

Bidragstyperne diskuterer og utforsker også hvordan interseksjonalitet – samspillet mellom ulike former for over- og underordning – kan utnyttes som analysemetode. Boka posisjonerer seg i forhold til kjønnsforskning, minoritets- og migrasjonsstudier, annenspråksforskning, arbeidslivsforskning og politikkanalyser, og er derfor relevant for de som arbeider på disse feltene både teoretisk, praktisk og politisk. Forskningsbasert. Velegnet til undervisning

Butler, J. (2011). *Kønsballade: feminisme og subversionen af identitet*. København: Forlaget THP

Resumé

Om køn og identitet, det biologiske og sociale køn. Forfatteren mener at hverken mænd eller kvinder kan defineres ud fra deres biologiske køn. Det biologiske og sociale køn er ikke en konstant størrelse, men ligger i fremførelsen (performativiteten) og bliver hermed sammensat, flydende og social. Bogen har banet vejen for queer-teorien

Forskningsbasert. Egnert til undervisning. Velegnet som baggrundsmateriale for undervisere

[Faber, S. T. & Valente, A. L. \(2014\). Køn i pædagogisk praksis. I: Kornerup, I & Næsby, T. \(Red.\), *Pædagogens grundfaqlighed: grundbog til pædagoguddannelsen* \(s. 185-206\). Frederikshavn: Dafolo](#)

Resumé: [Kapitlet giver en indsigt i, hvordan køn ikke kun kan forstås som biologi, men også må tænkes som en sociologisk størrelse.](#)

[Køn har gennem de senere år givet anledning til flere debatter på det pædagogiske område, så som drenge og pigers](#) forskellige læringsmuligheder eller for mange kvinder i den pædagogiske praksis. Kapitlet giver en introduktion til forskning på området samt gennemgår forskellige kønsteoretiske positioner, der på uddannelsen og i praksis kan anvendes som afsæt for forskningsinformerede refleksioner og diskussioner over betydningen af køn i pædagogisk praksis.

Baseret på forskning. Velegnet til undervisning.

Krøjer, J. (2014). Omsorgsfulde drenge og urolige piger: køn og mangfoldighed i skolen. I: Løw, O. & Skibsted, E. (Red.), *Elevers læring og udvikling - også i komplicerede læringsituationer* (s. 98-120). København: Akademisk Forlag

Ofte bliver køn og kønsforskelle diskuteret på en måde, der trækker på den gamle diskussion af, om arv eller miljø er mest determinerende for menneskers udvikling, og for de store forskelle, som kan konstateres mellem mennesker inden for snart sagt alle livets forhold. Da menneskers køn i rigtig mange sammenhænge ses som betydningsfuldt, er opfattelsen af, hvad køn er, og hvordan kønsforskelle derfor kan forklares og forstås, til stadighed aktuel.

Kapitlet præsenterer en socialpsykologisk forståelsesramme for køn og kønsforskelle og viser gennem ny forskning, hvordan køn er relevant i skolen i dag, og hvordan kønsforskelle skabes i folkeskolen. Forskningen peger på, at lærere ofte har enkle og entydige opfattelser af, hvad køn betyder – men at eleverne gør en masse, der ofte ikke passer til lærernes forestillinger om køn. For at kvalificere lærere til at kunne alt det, er det afgørende at hver enkelt lærer udvikler en forfinet viden og indsigt i, hvad køn og kønnede identitetsprocesser er, og hvorledes de udfolder sig i skolen.

Baseret på forskning. Velegnet til undervisning

Madsen, K. H. (2005): Antigone og Antonie: familien på kryds og tværs. I: Bech, H. & Sørensen, A. S. (Red.), *Kultur på kryds og tværs* (s. 151-171). Århus: Forlaget Klim

Marselis, R. (2005): Majoritetskvinden som grænsemærke: om perkerpiger og konvertitter i mediebildet. I: Bech, H. & Sørensen, A. S. (Red.), *Kultur på kryds og tværs* (s. 43-64). Århus: Forlaget Klim

Mørck, Y. (2005): Intersektionalitet og diversitet: Fadimesagen. I: Bech, H. & Sørensen, A. S. (Red.), *Kultur på kryds og tværs* (s. 65-87). Århus: Forlaget Klim

Resumé

Formålet med artiklen er med afsæt i begrebet intersektionalitet, dvs. en sammenvævning af forskellige sociale hierarkier såsom klasse, køn, etnicitet, alder og seksualitet, at præsentere en analytisk ramme, der kan bidrage til en øget indsigt i multikulturelle problemstillinger i de nordiske lande. Dette gøres dels af historiografisk vej og dels ved gennem et konkret eksempel, nemlig Fadimesagen (svensk-kutdisk-tyrsk kvinde der blev myrdet ved et æresdrab), at illustrere, hvordan man kan arbejde med en sådan optik

Baseret på forskning, velegnet til undervisning

Nielsen, S. Baagøe. (2013). Danske daginstitutioners skiftende politiske mandat: Om bevægelse i diskurserne mellem arbejdsmarked, familie- og uddannelsespolitik. I: Krejsler, J., Ahrenkiel, A. &

Schmidt, C. (Red.), [Kampen om daginstitutionen: den danske model mellem kompetencetænkning, tradition og profession \(s. 71-95\). Frederiksberg: Frydenlund Academic](#)

Resumé

Kapitel udfolder de modsætningsfyldte politiske, folkelige og professionelle interesser, som er på spil i daginstitutionens feltet. Først opridses historisk konturerne af det sammensatte mandat, som politisk, forskningsmæssigt og praktisk er blevet tildelt de danske daginstitutioner. Det understreges at daginstitutioner langt fra alene handler om børns leg og læring, men også beror på væsentlige arbejdsmarkedspolitiske, socialpolitiske og familie- og ligestillingspolitiske behov. Det er dette samlede politiske mandatet som skaber en institutionel og politisk stabilitet, som tildeler den pædagogiske praksis et vist selvstændigt handlerum. Det diskuteres, hvordan internationale dagordner, som fx vil introducere mere læreplanteænkning, kan tænkes at påvirke dansk politik- og praksisudvikling. Baseret på forskning, velegnet til undervisning.

Socialstyrelsen. Tekst: Holmsko, A. & Skov, A. (2012) *Seksualitet på dagsordenen: en håndbog om professionel støtte til voksne med funktionsnedsættelse*.

Resumé

Håndbogen beskæftiger sig med, hvad det vil sige at have en professionel tilgang til andre menneskers seksualitet. Hvad skal man vide, hvad skal man kunne, og hvordan yder man i praksis en professionel indsats i forhold til seksualitet?

Formålet med håndbogen er at beskrive den rådgivning og støtte, der kan ydes til voksne med fysiske eller psykiske funktionsnedsættelser; at beskrive de retlige rammer, så både fagpersoner og mennesker med funktionsnedsættelse kan være trygge ved henholdsvis at give og modtage hjælp; at angive pædagogiske retningslinjer, der kan imødekomme nogle af de tvivlsspørgsmål, som fagpersoner kan stå over for, når de skal vejlede, støtte og oplære i forhold til seksualitet; at give eksempler på metoder og redskaber, der kan anvendes i det daglige arbejde.

Håndbogen baserer sig på lovgivning og bestemmelser på voksenområdet. Ikke forskningsbaseret. Egnede til undervisning.

Squires, J. (2010). Beyond multiple inequalities: transversal intersectionality, diversity mainstreaming and participative democracy. *Kvinder, køn & forskning*, 19(2/3), 74-83

Resume:

The recent wave of pan-European developments in equality bodies and laws in relation to 'multiple discrimination' considerations has accentuated the importance of intersectionality amongst feminists, who have long recognized the importance of understanding intersectionalities and multiple identities. There are good feminist reasons for being concerned with intersectionality, and for considering the ways in which gender equality practices might take multiple inequalities and the intersections between them into account more systematically than has been the case to date. Nonetheless, this essay argues that neither the growing concern with multiple inequalities nor the widespread reforms of anti-discrimination laws and institutions underway across Europe recognise intersectionality in a robust fashion. While these developments do much to highlight the existence of multiple inequalities and juxtapose these within single legislative and governmental structures, they do not as yet facilitate engagement with combined inequalities.

Forskningsbaseret. Velegnet som baggrundsmateriale for undervisere

Log for fritekstsøgninger og emnesøgninger i biblioteksbaser, Bibliotek.dk og forskningsdatabasen.dk – søgetermer vers. 2

Efter den beskedne succes revurderede arbejdsgruppen søgetermerne og disse udmøntedes efter forskningstilknyttede samarbejde med forskningsbibliotekarer (RUB) i følgende søgematrix

For søgningerne gælder (fortsat) følgende kriterier:

Efter anbefaling fra RUB-bibliotekar afstod vi fra søgning i ERIC, Psyk-info, Danmarks Forskningsdatabase, NB-ECEC, da der ville være en høj grad af overlap i fund med tidskriftsøgningerne og de ordinære søgninger på bibliotek.dk og forskningsdatabasen.

2. version for indkredsning af søgetermer – (Dansk, engelsk, svensk, norsk) til brug for prøvesøgninger:

Dansk	Engelsk	Svensk	Norsk
Køn*	Gender*, sex*	Genus, kön	Kjønn
Mangfoldig*	Divers*	Mångfald*,	Mangfold*
Pædagog (socialpædagogik, pædagoger, pædagogiske)	Social work* or pedagog*	Pedagogi*	Pedagog*??
Institution (døgninstitution, institutionsbørn)	Nursery or Kindergarten or Pre-school or 'Day care' or care services or 'forster care' or 'special needs' or Special educational needs (SEN)	Dagis, förskola, fritids?, *Institut *	Barnhage, 'Med særlige behov'
Ligestill*	Gender equal, equity,	Jämställd*	Likestil*
Familie*	Family	Familj*	Familie
Foræld* (Forældre, forælder)	Parent*	Föräldr*	
Intersekt*	Intersect*	Intersekt*	Intersekt*
Trans* og queer*	Trans* or queer*	Trans* og queer*	Trans* og queer*
Omsorg (egenomsorg; omsorgsuddannelse)	Care or 'care work'	Vård, omsorg	Omsorg, pleje
Seksu (transseksuel, sexualiering)	*Sexual*	*Sexu*	*Seksu*
Lær* (læring/lærende)	Learn*	Lær* (lärande)	Lær* (læring?)
Identi* (identitet, identificering)	Identi* (identification, identity,)	Identi*	Identi*
Vold*, overgreb*	Violen* or * Violat*	Vold*, övergrep	overgrep*

Indkredsningen af disse søgetermer indeholder på den ene side en indsnævring og på den anden side en spredning (dvs. flere søgninger, men med forhåbentlig færre hits pr. søgning). Dette skete bl.a. på baggrund af prioriterede kombinationer af søgetermer:

Pædagog og Køn*

Pædagog og Mangfold*

Pædagog og *seksu*

Pædagog og ligestil*

Omsorg* og Køn*½

Omsorg* og *seksu*

Omsorg* og ligestil*

Omsorg*og Mangfold*
Institution og Køn*
Institution og Mangfold*
Institution og *seksu*
Institution og ligestil*
familie* og Køn*
familie* og Mangfold*
familie* og *seksu*
familie* og ligestil*
forældre og Køn*
forældre og Mangfold*
forældre og *seksu*
forældre og ligestil*
Læring* og Køn*
Læring* og Mangfold*
Læring* og *seksu*
Læring* og ligestil*
Udvikl* og køn*
Udvikl* og Mangfold*
Udvikl* og *seksu*
Udvikl* og ligestil*
Identi og køn*
Identi og Mangfold*
Identi og *seksu*
Identi og ligestil*

Termerne, trunkeringerne og sammenstillingerne blev herefter diskuteret med bibliotekarer og afprøvet som fritekstsøgninger.

De ændrede søgetermer førte nu til hits – men det i en grad så antallet for manuel screening blev helt uoverskueligt (Resultat fremgår af bilag??)

Et eksempel på sådan en søgning på bibliotek.dk:

familie* Køn* (denne her synes jeg, I skal droppe, der er simpelthen for mange hits) 3665 hits

https://bibliotek.dk/da/search/work?search_block_form=familie*+K%C3%B8n*&op=S%C3%B8g&n%2Famaterialetype%5Bterm.type%3D%22bog%22%5D=term.type%3D%22bog%22&n%2Famaterialetype%5Bterm.type%3D%22ebog%22%5D=term.type%3D%22ebog%22&n%2Famaterialetype%5Bterm.type%3D%22tidsskriftsartikel%22%5D=term.type%3D%22tidsskriftsartikel%22&year_op=%2522year_gt%2522&year_value=%25222006%2522&n%2Fasprog%5Bterm.language%253D%2522dan%2522%5D=term.language%253D%2522dan%2522&n%2Fasprog%5Bterm.language%253D%2522eng%2522%5D=term.language%253D%2522eng%2522&n%2Fasprog%5Bterm.language%253D%2522nor%2522%5D=term.language%253D%2522nor%2522&n%2Fasprog%5Bterm.language%253D%2528%2522swe%2522%2Bor%2B%2522sve%2522%2529%5D=term.language%253D%2528%2522swe%2522%2Bor%2B%2522sve%2522%2529&form_build_id=form-ffL_YxSW4KrWsIzEWYhKBjaS4y-

[mdj8MeaATQU3oBVU&form_token=67zU02KCV22U6GVxIwKKgJedOUV1-djE0q_C3IjSUp0&form_id=search_block_form&sort=date_descending&page_id=bibdk_frontpage#content](https://bibliotek.dk/da/search/work?search_block_form=mdj8MeaATQU3oBVU&form_token=67zU02KCV22U6GVxIwKKgJedOUV1-djE0q_C3IjSUp0&form_id=search_block_form&sort=date_descending&page_id=bibdk_frontpage#content)

familie* Mangfold* 278 hits

https://bibliotek.dk/da/search/work?search_block_form=familie*+Mangfold*&op=S%C3%B8g&n%2Famaterialetype%5Bterm.type%3D%22bog%22%5D=term.type%3D%22bog%22&n%2Famaterialetype%5Bterm.type%3D%22ebog%22%5D=term.type%3D%22ebog%22&n%2Famaterialetype%5Bterm.type%3D%22tidsskriftsartikel%22%5D=term.type%3D%22tidsskriftsartikel%22&year_op=%2522year_gt%2522&year_value=%25222006%2522&n%2Fasprog%5Bterm.language%253D%2522dan%2522%5D=term.language%253D%2522dan%2522&n%2Fasprog%5Bterm.language%253D%2522eng%2522%5D=term.language%253D%2522eng%2522&n%2Fasprog%5Bterm.language%253D%2522nor%2522%5D=term.language%253D%2522nor%2522&n%2Fasprog%5Bterm.language%253D%2528%2522swe%2522%2Bor%2B%2522sve%2522%2529%5D=term.language%253D%2528%2522swe%2522%2Bor%2B%2522sve%2522%2529&form_build_id=form-LOvwsilZVVkMrB67_yopk3IH_9FXgf11VFovYAx_Tn4&form_token=67zU02KCV22U6GVxIwKKgJedOUV1-djE0q_C3IjSUp0&form_id=search_block_form&sort=date_descending&page_id=bibdk_frontpage#content

familie* *seksu* (alt for mange hits – meget skønlitteratur) 3128 hits

https://bibliotek.dk/da/search/work?search_block_form=familie*+*seksu*&op=S%C3%B8g&n%2Famaterialetype%5Bterm.type%3D%22bog%22%5D=term.type%3D%22bog%22&n%2Famaterialetype%5Bterm.type%3D%22ebog%22%5D=term.type%3D%22ebog%22&n%2Famaterialetype%5Bterm.type%3D%22tidsskriftsartikel%22%5D=term.type%3D%22tidsskriftsartikel%22&year_op=%2522year_gt%2522&year_value=%25222006%2522&n%2Fasprog%5Bterm.language%253D%2522dan%2522%5D=term.language%253D%2522dan%2522&n%2Fasprog%5Bterm.language%253D%2522eng%2522%5D=term.language%253D%2522eng%2522&n%2Fasprog%5Bterm.language%253D%2522nor%2522%5D=term.language%253D%2522nor%2522&n%2Fasprog%5Bterm.language%253D%2528%2522swe%2522%2Bor%2B%2522sve%2522%2529%5D=term.language%253D%2528%2522swe%2522%2Bor%2B%2522sve%2522%2529&form_build_id=form-fKRn9maR42p_yxJ3mH79icFNrHD6B2QopBjRf_thxA&form_token=67zU02KCV22U6GVxIwKKgJedOUV1-djE0q_C3IjSUp0&form_id=search_block_form&sort=date_descending&page_id=bibdk_frontpage#content

familie* ligestil* (mange ikke oplagte hits) 1061 hits

https://bibliotek.dk/da/search/work?search_block_form=familie*+ligestil*&op=S%C3%B8g&n%2Famaterialetype%5Bterm.type%3D%22bog%22%5D=term.type%3D%22bog%22&n%2Famaterialetype%5Bterm.type%3D%22ebog%22%5D=term.type%3D%22ebog%22&n%2Famaterialetype%5Bterm.type%3D%22tidsskriftsartikel%22%5D=term.type%3D%22tidsskriftsartikel%22&year_op=%2522year_gt%2522&year_value=%25222006%2522&n%2Fasprog%5Bterm.language%253D%2522dan%2522%5D=term.language%253D%2522dan%2522&n%2Fasprog%5Bterm.language%253D%2522eng%2522%5D=term.language%253D%2522eng%2522&n%2Fasprog%5Bterm.language%253D%2522nor%2522%5D=term.language%253D%2522nor%2522&n%2Fasprog%5Bterm.language%253D%2528%2522swe%2522%2Bor%2B%2522sve%2522%2529%5D=term.language%253D%2528%2522swe%2522%2Bor%2B%2522sve%2522%2529&form_build_id=form-lEq80A2f_N6YQhCU4dlBDxz58XGibUb-wV-VP67eTIA&form_token=67zU02KCV22U6GVxIwKKgJedOUV1-djE0q_C3IjSUp0&form_id=search_block_form&sort=date_descending&page_id=bibdk_frontpage#content

Skærpede søgestrategier

I forsøget på at begrænse og indkredse et mere relevant antal hits (max ca. 50-70 pr kategori/søgning) fortsattes søgning og screening og dialog. I udgangspunktet står det dog klart at sådanne fritekst- og emnesøgninger i større databaser kræve langt mere tid når der er tale om så bredt et interessefelt som det aktuelle. Valget kunne omvendt være at kombinere 3 eller 4 termer (snarere en 2 i de ovenstående) med risiko for at også mere relevant litteratur på denne måde ville blive mekanisk sorteret fra begreber.

Efter at have konstateret at fritekstsøgningerne i danske databaser var meget afgrænsede og/eller med rigtig mange irrelevante hits blev der i samarbejde med RUB-forskningsbibliotekarer diskuteret veje til en kvalificering af søgestrategi – og herfra foreslået en mere eksplorativ tilgang end ren fritekst- og emnesøgning med eksisterende begreber.

Man foreslog følgende fremgangsmåde:

1. Emnesøgning
 - a. På baggrund af eksisterende emneord søges efter flere termer
 - b. På baggrund af eksisterende emneord afdækkes relevante søgesteder/databaser, herunder tidsskrifter (2c) (iteration)
 - c. Der er udarbejdet et overbliksskema.
2. Tidsskrift/serie-søgning
 - a. På baggrund af eksisterende emneord søges efter yderligere titler og serier
 - b. Søgningerne giver endvidere flere søgetermer til emnesøgning (1a) (iteration)
 - c. Kvalificerer liste af søgesteder/databaser
3. Citationssøgning
 - a. På baggrund af listen over standard værker samt de nordiske forskeres bidrag søges efter citationer (fremad) i Google Scholar / WoS databaserne.
 - b. Der er udarbejdet en liste over teksterne og oprettet en Mendeley-gruppe.
 - c. Der selekteres da visse 'klassikere' (Fx Gender Trouble) vil skabe støj på listen.
 - d. Det er noteret hvilke tekster der er fundet citationer fra og hvilke der er udeladt.

Strategien indebærer yderligere afprøvninger af de forstærkede søgninger – samt en nødvendig tæt dialog om anvendelighed af søgningen. Strategien blev kun delvis forfulgt på grund af tiden.

Bilag 4 - Tidsskriftsøgning

Som fritekst- og emnesøgningen har også tidsskriftsøgningen været relativt bredt afsøgende, dvs. har medtaget mange tidsskrifter, idet modulet, som tidligere nævnt ikke refererer til nogen selvstændig etableret eller afgrænset praksis i det pædagogiske felt (som det gælder fx for den (special-)pædagogiske viden om brugere med nedsat funktionsevne).

Som led i denne mere målrettede søgestrategi blev nedenstående tidsskrifter indkredset, hvorefter der først blev lavet søgninger med eksisterende søgetermer (se bilag 3) i tidsskrifternes abstracts:

Tidsskrift/serie-søgning:

Titel	Databasedækning	Kolonne 3	Emneord
Kvinder, køn og forskning	bibliotek.dk		familier, køn, kønsforskning, kønsidentitet, kønsroller, kønsforskelle, seksualitet
Tidsskrift för genusvetenskap (SE)	bibliotek.dk	fra 2007	
Tidsskrift for kjønnsforskning (NO)	http://www.idunn.no/tfk	fra nr. 4 2009	
	from 2005 to 2009 in RUB print journals		
Gender and education	Proquest EBSCO		Education, Women's Studies, Women's Interests, Men's Studies
European early childhood edu. research journal	Taylor and Francis EBSCO		
Men and Masculinities	SAGE		
Sexualities	SAGE		
AFFILA: Journal of Women and Social Work	SAGE		
NORA - Nordic Journ. of Fem. and Gender Res.	Taylor and Francis EBSCO		
Journal of Woimen, Politics & Policy	Taylor and Francis		
Journal of Gender Studies	Taylor and Francis EBSCO		
Gender, Work and Organization	Wiley Online Library/ EBSCO		
Dansk pædagogisk tidsskrift	bibliotek.dk		
Unge pædagoger	bibliotek.dk		
Young	SAGE		
Vera	bibliotek.dk		
Review of educational research	SAGE		
Educational researcher	SAGE		
Scandinavian Journal of Educational Research	EBSCO		
Nordic Studies in Education	http://www.idunn.no/		

Søgekriterier for udenlandske tidsskrifter (EBSCO/Taylor and Frances/Sage)

- Søgninger på tidsskrifter i ovenstående databaser
- 2006-2014.
- Søgt i abstracts

Dokumentation

- Kilderne indsamles i et referencehåndteringsværktøj
- Så vidt muligt indhentes abstracts med det samme

Strategi i anden søgerunde:

Efter at have konstateret alt for mange hits i første søgning, besluttedes det ikke at søge på 'gender' i de tidsskrifter som var specialiserede indenfor denne disciplin :

- Søgning på to tematikker i **søgematrice 1** (kønstema er antaget implicit)
- Triangulering af tematikker i **søgematrice 2** (kønstema ekspliciteres)
- Dette gøres for at målrette søgningerne de konkrete tidsskrifter, samt minimere mængden af kilder til et overskueligt antal.

SØGEMATRICEN 1 - Tidsskrifter hvor kønsmatemikken er implicit i kraft af tidsskriftets "scope"

- Journal of Women, Politics & Policy i T&F
- Gender and education, i EBSCO
- Journal of Gender Studies, i EBSCO
- NORA: Nordic Journal of Women's Studies, i EBSCO
- Gender, Work & Organization, i EBSCO
- Sexualities, i SAGE
- Men and Masculinities, i SAGE
- AFFILIA: Journal of Women and Social Work (AFF), i SAGE

AND	Divers*	"social work*" OR pedagog*	Nursery* OR Kindergarten* OR Pre-school* OR "Day care*" OR "care service*" OR "forster care*" OR "special need*" OR "Special educational need*"	"Gender equal*"	Famil* OR Parent*	Intersect*	Care* OR "care work*"	Learn*	Identi*
Divers*		EBSCO: 12 T&F: 0 SAGE: 8	EBSCO: 1 T&F: 0 SAGE: 0	EBSCO: 14 T&F: 2 SAGE: 1	EBSCO: 26 T&F: 6 SAGE: 12	EBSCO: 18 T&F: 0 SAGE: 13	EBSCO: 24 T&F: 0 SAGE: 6	EBSCO: 9 T&F: 0 SAGE: 2	EBSCO: 31 T&F: 0 SAGE: 23
"Social work*" OR pedagog*			EBSCO: 0 T&F: 1 SAGE: 0	EBSCO: 0 T&F: 1 SAGE: 2	EBSCO: 6 T&F: 0 SAGE: 26	EBSCO: 5 T&F: 0 SAGE: 15	EBSCO: 7 T&F: 2 SAGE: 18	EBSCO: 12 T&F: 0 SAGE: 12	EBSCO: 11 T&F: 1 SAGE: 40
Nursery* OR Kindergarten* OR Pre-school* OR "Day care*" OR "care service*" OR "forster care*" OR "special need*" OR "Special educational need*"				EBSCO: 2 T&F: 0 SAGE:	EBSCO: 1 T&F: 0 SAGE:	EBSCO: 0 T&F: 0 SAGE:	EBSCO: 7 T&F: 0 SAGE:	EBSCO: 0 T&F: 0 SAGE:	EBSCO: 6 T&F: 0 SAGE:
"Gender equal*"					EBSCO: 21 T&F: SAGE:	EBSCO: 6 T&F: 4 SAGE:	EBSCO: 14 T&F: 3 SAGE:	EBSCO: 5 T&F: 1 SAGE:	EBSCO: 15 T&F: 1 SAGE:
Famil* OR Parent*						EBSCO: 13 T&F: 0 SAGE:	EBSCO: 57 T&F: 10 SAGE:	EBSCO: 12 T&F: 0 SAGE:	EBSCO: 48 T&F: 4 SAGE:
Intersect*							EBSCO: 6 T&F: 0 SAGE:	EBSCO: 3 T&F: 0 SAGE:	EBSCO: 30 T&F: 0 SAGE:
Care* OR "care work*"								EBSCO: 6 T&F: 0 SAGE:	EBSCO: 52 T&F: 4 SAGE:
Learn*									EBSCO: 25 T&F: 0 SAGE:
Identi*									
TOTAL HITS	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a

SØGEMATRICE 2 - Tidsskrifter hvor kønstematikken "gender* OR sex* OR* trans* OR queer*" er inkluderet søgning sammen med følgende to nedenstående søgemner. Således søges der I denne søgning på 3 parametre, fx: Learn*

AND Identi* AND (gender* OR sex* OR* trans* OR queer*)

- European Early Childhood Education Research Journal, I EBSCO
- Young, I SAGE
- Review of educational research I SAGE
- Educational Researcher I SAGE
- Scandinavian Journal of Educational Research, i EBSCO

AND	Gender* OR sex* OR Trans* OR queer*	Divers*	"social work*" OR pedagog*	Nursery* OR Kindergarten* OR Pre-school* OR "Day care*" OR "care service*" OR "forster care*" OR "special need*" OR "Special educational need**"	"Gender equal*"	Famil* OR Parent*	Intersect*	Care* OR "care work*"	Learn*	Identi*
Gender* OR sex* OR Trans* OR queer*		EBSCO: 16 SAGE:	EBSCO: 23 SAGE:	EBSCO: 27 SAGE:	EBSCO: 3 SAGE:	EBSCO: 44 SAGE:	EBSCO: 0 SAGE:	EBSCO: 21 SAGE:	EBSCO: 54 SAGE:	EBSCO: 20 SAGE:
Divers*			EBSCO: 18 SAGE:	EBSCO: 18 SAGE:	EBSCO: 0 SAGE:	EBSCO: 24 SAGE:	EBSCO: 0 SAGE:	EBSCO: 18 SAGE:	EBSCO: 18 SAGE:	EBSCO: 12 SAGE:
"Social work*" OR pedagog*				EBSCO: 27 SAGE:	EBSCO: 0 SAGE:	EBSCO: 23 SAGE:	EBSCO: 0 SAGE:	EBSCO: 18 SAGE:	EBSCO: 60 SAGE:	EBSCO: 21 SAGE:
Nursery* OR Kindergarten* OR Pre-school* OR "Day care*" OR "care service*" OR "forster care*" OR "special need*" OR "Special educational need**"					EBSCO: 0 SAGE:	EBSCO: 34 SAGE:	EBSCO: 0 SAGE:	EBSCO: 29 SAGE:	EBSCO: 58 SAGE:	EBSCO: 10 SAGE:
"Gender equal*"						EBSCO: 0 SAGE:	EBSCO: 0 SAGE:	EBSCO: 0 SAGE:	EBSCO: 0 SAGE:	EBSCO: 2 SAGE:
Famil* OR Parent*							EBSCO: 0 SAGE:	EBSCO: 32 SAGE:	EBSCO: 43 SAGE:	EBSCO: 17 SAGE:
Intersect*								EBSCO: 0 SAGE:	EBSCO: 0 SAGE:	EBSCO: 1 SAGE:
Care* OR "care work*"									EBSCO: 29 SAGE:	EBSCO: 15 SAGE:
Learn*										EBSCO: 43 SAGE:
Identi*										
TOTAL HITS	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a

Samlet søgeresultat

Ebsco artikler:

- Før dubletsortering 1220
- Efter dubletsortering 595 unikke dokumenter

Sage artikler: (KAN IKKE UDTRÆKKES – må selv replikeres)

- Før dubletsortering
- Efter dubletsortering

T&F artikler:

- Før dubletsortering 41
- Efter dubletsortering 30 unikke dokumenter

Søgninger i de Internationale tidsskrifter giver således fortsat et voldsomt stort antal fund, som kræver en større screening, eller alternativt et arbejde med yderligere skærpelse af søgetermer.

Behov for et referencehåndteringssystem (endnote, mendeley el.lign.)

Til håndtering af de store datamængder vil et referencehåndteringssystem klart være at foretrække, da dette umiddelbart kan sortere dubletter fra etc.

4.2 Søgninger i danske og skandinaviske tidsskrifter

Enkelte danske/skandinaviske tidsskrifter kræver mere 'håndholdte' søgninger:

I det norske 'Tidsskrift for kjønnsforskning' fremkom gennem søgning på databasen Idunn 175 hits som ikke er blevet nærmere screenet eller vurderet, men som pga tidsskriftet må forventes at indeholde en del væsentlige fund/referencer.

Fra: Søren Davidsen - RUB

Sendt: 12. december 2014 11:41

Til: Steen Baagøe Nielsen

Cc: Mikkel Hvidtfeldt Andersen

Emne: Søgning i Tidsskrift for kjønnsforskning

Hermed søgningen på den norske emneord i Tidsskrift for Kjønnforskning. Link til søgningen, hvor der er mulighed for at eksportere til Endnote,

<http://www.nb.no/baser/norart/trip.php? b=norart&ccl=Kj%F8nn%3F+OR+mangfoldighet%3F+OR+pedagogikk%3F+OR+Barnehage%3F+OR+Likestilling%3F+OR+Familie%3F+OR+Intersekt%3F+OR+Trans%3F+OR+queer%3F+OR+Omsorg%3F+OR+pleje%3F+OR+Seksu%3F+OR+L%E6r%3F+OR+!%E6ring%3F&fo inst=&ti ut=&norartemne=&omperson=&os=&oi=&issn-ntid=Tidsskrift+for+Kj%F8nnsforskning&hefte=&DE%26=& aar1=2006& aar2=2014&spr=&innh=& bool=and>

Link til det format, du kan se nedenfor,

<http://www.nb.no/baser/norart/trip.php? b=norart& i=101& q=25& l=WWW&ccl=Kj%F8nn%3F+OR+mangfoldighet%3F+OR+pedagogikk%3F+OR+Barnehage%3F+OR+Likestilling%3F+OR+Familie%3F+OR+Intersekt%3F+OR+Trans%3F+OR+queer%3F+OR+Omsorg%3F+OR+pleje%3F+OR+Seksu%3F+OR+L%E6r%3F+OR+!%E6ring%3F&fo inst=&ti ut=&norartemne=&omperson=&os=&oi=&issn-ntid=Tidsskrift+for+Kj%F8nnsforskning&hefte=&DE%26=& aar1=2006& aar2=2014&spr=&innh=& bool=and>

Fund 1-175

Fund i Tidsskrift for Socialpædagogik screenet – og fundet med ret begrænset relevans

I en tilsvarende søgning af Rub på Idunn.no for Tidsskrift for socialpædagogik (ref. Søren Davidsen, RUB - E-mail 11. december 2014 16:23) fremkom ca. 50 hits, som dog ved en umiddelbar screening kun indeholdt ganske få fund – og ingen som direkte tematiserede køn, seksualitet og ligestilling.. Det understreger betydningen af at tilspidse søgesættet til det enkelte tidsskrift. Fx er 'identitet' næppe noget særligt godt ord i Tidsskrift for socialpædagogik.

De fleste danske tidsskrifter fremkommer umiddelbart gennem søgning i Bibliotek.dk. Søgningen efter danske tidsskrifter gav således godt 300 hits i bibliotek.dk. Disse er ikke screenet/sorteret. Flere skandinaviske tidsskrifter fremkommer også via søgninger på bibliotek.dk, men der synes at være undtagelser, som ikke er helt systematiske og skal tjekkes.

Bilag 5 - Citationssøgning via Google Scholar/Web of Science på citerede ekspertlistens tekster listen

Denne liste indeholder en søgning på Google Scholar/Web of Science med henblik på at afdække relevant litteratur gennem anvendelse af referencer til litteraturen fra ekspertlisten. Dvs. listen her fremviser litteratur, som har citeret de værker som findes i ekspertlisten (bilag 1) Herved fremkommer som 112 referencer som ikke umiddelbart er screenede.

1. Adolfsson L, Benckert S, Wiberg M. Gapet har minskat: skillnader mellan hög-och lågpresterande flickors och pojkars attityder till biologi, fysik och kemi 1995 och 2007. Nord Stud Sci Educ [Internet]. 2011 Dec 5;7(1):3–16. Available from: <https://www.journals.uio.no/index.php/nordina/article/view/243>
2. Ahlcrona MF, Samuelsson IP. Mathematics in Preschool and Problem Solving: Visualizing Abstraction of Balance. Creat Educ [Internet]. 2014 Dec 5;2014. Available from: http://file.scirp.org/Html/6-6302060_45302.htm
3. Andersen LB, Salomonsen HH. Giver kvinder og mænd forskellige karakterer? Køn og karaktergivning på universitetet. Dansk Univ Tidsskr [Internet]. 2014 Dec 8;9(17):71–89. Available from: <http://ojs.statsbiblioteket.dk/index.php/dut/article/view/8156>
4. Andersson K, Nehlin A, Mehek M, Zulmir B. Barns perspektiv på jämställdhet i skolan-en kunskapsöversikt [Internet]. DEJA-Delegationen för jämställdhet i skolan; 2010. Available from: <http://jamda.ub.gu.se/handle/1/499>
5. Bayne E. Gender Pedagogy in Swedish Pre-Schools: An Overview. Gender Issues [Internet]. 2009 Jun 6 [cited 2014 Dec 8];26(2):130–40. Available from: <http://link.springer.com/article/10.1007/s12147-009-9076-x>
6. Bayne E. Fackförbunden och livslångt lärande: Kritisk analys av livslångt lärande ur ett fackligt perspektiv. 2012 Dec 5; Available from: <http://www.diva-portal.org/smash/record.jsf?pid=diva2:546672>
7. Bengtsson J. Jag sa att jag älskade han men jag har redan sagt för att för det: Alder, genus och sexualitet i skolans tidigare år [Internet]. 2013. Available from: <http://www.diva-portal.org/smash/record.jsf?pid=diva2:647144>
8. Berg B. Genuspraktika för lärare. 2006 Dec 5; Available from: <http://jamda.ub.gu.se/handle/1/396>
9. Biddulph M. Sexualities and citizenship education. Debates in Citizenship Education [Internet]. 2012. Available from: http://www.google.com/books?hl=da&lr=&id=ZSf5bERruusC&oi=fnd&pg=PA100&ots=Wj1_4SmVBB&sig=M2ChOQq6b9RatQVR5yXj88Rnumw
10. Bjerg H. Is school gendered?
11. Björk-Åman C. Extremfall, stjärnelever och verktygsskramlare: en diskursanalytisk studie av lärares tal om studerande som behöver särskilt stöd [Internet]. 2013 Dec. Available from: <http://www.doria.fi/handle/10024/93418>
12. Björnsson M. Kön och skolframgång: tolkningar och perspektiv [Internet]. Myndigheten för skolutveckling; 2005. Available from: <http://www.hig.se/download/18.4eec0990121ee2a9a9f80009351/1353630290264/MatsBjornsson.pdf>
13. Bondestam F. Statens offentliga utredningar 2010: 35 [Internet]. 2014. Available from: http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Utredningar/Statens-offentliga-utredningar/Kunskap-som-befrielse_GYB335/?html=true

14. Borgström Källén C. När musik gör skillnad–genus och genrepraktiker i samspel [Internet]. 2014. Available from: <https://gupea.ub.gu.se/handle/2077/35723>
15. Brattberg G. i grupp Gunilla Brattberg VÄRKSTADEN.
16. Brehm Johansen M, Mik-Meyer N. Magtfulde diagnoser og diffuse lidelser [Internet]. Samfundslitteratur; 2009. Available from: <http://forskningsbasen.deff.dk/Share.external?sp=S2c9097c0-993a-11de-8153-000ea68e967b&sp=Scbs>
17. Bygnes S. Making Equality Diverse? Merged Gender Equality and Anti-Discrimination Measures in Norway. NORA-Nordic J Fem Gend Res [Internet]. 2010 Dec 5;18(2):88–104. Available from: <http://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/08038741003755475>
18. Carlberg M, Bondestam F. Svensk forskning om jämställdhet och skola: en bibliografi. 2010 Dec 8; Available from: <http://jamda.ub.gu.se/handle/1/467>
19. Carlile A. Permanent exclusion from school and institutional prejudice: creating change through critical bureaucracy [Internet]. Springer; 2013. Available from: <http://www.google.com/books?hl=da&lr=&id=4e5EAAAQBAJ&oi=fnd&pg=PR7&ots=ti66Big-t1&sig=U7w-OiZd21tZB98IarOzVzeeelo>
20. Cedering M. Jämställdhet i Norrbottens skolor och skolorganisationer [Internet]. 2006 Dec. Available from: <https://pure.ltu.se/ws/files/30984421/LTU-DUPP-06038-SE.pdf>
21. Christensen SEB, Holst RLS. ”SKAFFEREN & LOKOMOTIVFØREREN” - Privatliv og arbejdsliv og køn med omvendt fortegn. En analyse af diskurser om balancen mellem privatliv og arbejdsliv i et kønsperspektiv [Internet]. 2014. Available from: http://samf.ku.dk/pkv/faerdige_projektopgaver/290/Rapport_290.pdf
22. Clarke G. 6 Challenging heterosexism, homophobia and transphobia in physical education. Equity Incl Phys Educ Sport [Internet]. 2012 Dec 5; Available from: <http://www.google.com/books?hl=da&lr=&id=1aBx3pdq8l4C&oi=fnd&pg=PA87&ots=6lha2tNDXR&sig=gs9f1AdlBiSk7Dni mxPVmpSyLfA>
23. DePalma R, Atkinson E. Editorial: The continuing dialogue about sexualities and schooling. 2009 Dec 5; Available from: <http://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/14681810902829489>
24. Dovemark M. En skola-skilda världar [Internet]. Högskolan i Borås, Institutionen för pedagogik; 2008 Dec. Available from: <http://bada.hb.se/handle/2320/4578>
25. Due K. Fysik, lärande samtal och genus.: En studie av gymnasieelevers gruppdiskussioner i fysik. [Internet]. 2009. Available from: <http://www.diva-portal.org/smash/record.jsf?pid=diva2:207394>
26. Edström C. Samma, lika, alla är unika: En analys av jämställdhet i förskolepolitik och praktik [Internet]. Institutionen för naturvetenskapernas och matematikens didaktik, Umeå universitet; 2010. Available from: <http://jamda.ub.gu.se/handle/1/501>
27. Ekström A, Bråkenhielm VBG, Ingvar IH-KM, Sund TMK, Witt-Brattström BWE, Eriksson UAK, et al. Statens offentliga utredningar 2009: 64 [Internet]. 2014 Dec. Available from: http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Utredningar/Statens-offentliga-utredningar/Flickor-och-pojkar-i-skolan---_GXB364/?html=true
28. Emilsen K, Koch B. Men and women in outdoor play—changing the concepts of caring findings from Norwegian and Austrian research projects. Eur Early Child Educ Res J [Internet]. 2010 Dec 5;18(4):543–53. Available from: <http://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/1350293X.2010.525958>
29. Eriksson L, Patriksson G, Lindgren E-C, Palmblad E. Mellan hälsa och ohälsa. 2014 Dec 5; Available from: http://www.kultur.gu.se/digitalAssets/1304/1304933_plansemEriksson.pdf

30. Franzén K. Under-threes' mathematical learning—teachers' perspectives. *Early Years* [Internet]. 2014 Dec 5;(ahead-of-print):1–14. Available from: <http://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/09575146.2014.898615>
31. Franzén K. Vågar till matematik för de yngsta. *Barn, barndomar, rättigheter och utbildningar* [Internet]. 2014. Available from: <http://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:509551/FULLTEXT01.pdf#page=60>
32. Frederiksen MB. Dannelse og dissonanser - En normativitetskritisk undersøgelse af det danske glige curricu- lums subjektkonstruktioner specielt med henblik på italesættelsen af køn og etnicitet [Internet]. Ph. D-afhandling, Institut for; 2008. Available from: http://www.bricksite.com/User_files/ae476527563fba1165edd5f3d3f521a.pdf
33. Grahn K, Torell VB. Barndom och genus i Idrottslyftsprojekt p\ a a skoltid. 2014 Dec 5; Available from: http://www.rf.se/ImageVaultFiles/id_55344/cf_394/Barndom_och_genus_i_Idrottslyftsprojekt_p-_skoltid.PDF
34. Graugaard AC. Seksualiteten som» raskhedsfaktor «. 2014 Dec 5; Available from: http://www.maanedsskriftet.dk/upload/tmp_pdfs/10199.pdf
35. Grevholm B. Mathematics education research and research education in the nordic countries. *Teach Math Retrospect Perspect* [Internet]. 2009 Dec 8; Available from: https://www.tlu.ee/bcmath2009/Tallinn_2009_proceedings.pdf#page=19
36. Gullits C, Juul J. Når drenge elsker kjoler – udvikling af kønsidentitetsproblematikker i barndommen. *Psyke & Logos* [Internet]. 2010 Dec 5;31(2). Available from: <http://ojs.statsbiblioteket.dk/index.php/psyke/article/view/8472>
37. Gummesson E. Good enough: bli fri frå an din perfektionism. Bokförlaget Forum; 2012. Available from: <http://www.google.com/books?hl=da&lr=&id=rP1gAgAAQBAJ&oi=fnd&pg=PT2&ots=7xVgVmyqd4&sig=fGHwL1Ferx5kRANcZivjV3M15wY>
38. Gustavson M, Schmitt I. Culturally queer, silenced in school? Children with LGBTQ parents, and the everyday politics of/in community and school. *Lambda Nord Tidskr för homo/lesbisk/bi/transforskning* [Internet]. 2011 Dec 5;16(2-3):159–87. Available from: <http://lup.lub.lu.se/record/1786362>
39. Halshaa B, Roseneil S, Sumer S. Gendered citizenship in multicultural Europe: the impact of contemporary women's movements [Internet]. 2011 Dec. Available from: <http://core.kmi.open.ac.uk/download/pdf/107050.pdf>
40. Halsaa B. " Women's movement mobilisation against violence against women: Issues of dialogue, cooperation and alliance. 2014 Dec 5; Available from: http://www.ecpg-barcelona.com/sites/default/files/Beatrice_Halsaa_paper_for_ECPG_Barcelona.pdf
41. Hammarén N, Lunneblad J, Johansson T. Masculinity as a problem: An investigation into social work projects in Sweden targeting young men. *Qual Soc Work* [Internet]. 2014 Dec 8; Available from: <http://qsw.sagepub.com/content/early/2014/11/14/1473325014558663.abstract>
42. Harris A. Hostile corridors: strategies for radical change in education. *Gend Educ* [Internet]. 2010 Dec 5;22(4). Available from: <http://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/09540253.2010.496154>
43. Haywood C. Genders and sexualities: Exploring the conceptual limits of contemporary educational research. *Int Stud Sociol Educ* [Internet]. 2008 Dec 5;18(1):1–14. Available from: <http://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/09620210802195905>
44. Hearn J, Nordberg M, Andersson K, Balkmar D, Gottzén L, Klinth R, et al. Hegemonic masculinity and beyond: 40 years of research in Sweden. *Men Masc* [Internet]. 2012 Dec 5;

Available from:

<http://jmm.sagepub.com/content/early/2012/03/13/1097184X11432113.abstract>

45. Holder H, Tsang T, Vizard P. Developing the Children's Measurement Framework: selecting the indicators [Internet]. Equality and Human Rights Commission; 2011 Dec. Available from: <http://dera.ioe.ac.uk/9997/1/rr76.pdf>
46. Holm A-S. Gender Patterns and Student Agency: Secondary School Students' Perceptions over Time. *Eur Educ Res J* [Internet]. 2010 Dec 5;9(2):257–68. Available from: <http://eric.ed.gov/?id=EJ896464>
47. Hyde JS, Lindberg SM, Linn MC, Ellis AB, Williams CC. Diversity. Gender similarities characterize math performance. *Science* [Internet]. 2008 Jul 25 [cited 2014 Dec 8];321(5888):494–5. Available from: <http://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/18653867>
48. Hyde JS. Gender similarities and differences. *Annu Rev Psychol* [Internet]. 2014 Dec 5;65:373–98. Available from: <http://www.annualreviews.org/doi/abs/10.1146/annurev-psych-010213-115057>
49. Jensen NR, Petersen KE, Wind AK. Daginstitutionens betydning for udsatte børn og deres familier i ghetto - lignende boligområder [Internet]. 2014 Dec. Available from: http://edu.au.dk/fileadmin/www.dpu.dk/e-boeger/SSIP/Rapporter/Ebog_-_Daginstitutionens_betydning_for_udsatte_boern_og_deres_familier_i_ghetto-lignende_boligomraader.pdf
50. Jóhannesson IÁ. To be a male role model – or to be a teacher: Notes on the discourse about men primary teachers in Iceland. *Nord J Masculinity Stud* [Internet]. 2014 Dec 5; Available from: <http://normajournal.wordpress.com/2012/09/29/to-be-a-male-role-model-or-to-be-a-teacher-notes-on-the-discourse-about-men-primary-teachers-in-iceland/>
51. Johansson M. Anpassning och motstånd: En etnografisk studie av gymnasieelevers institutionella identitetsskapande [Internet]. *Acta Universitatis Gothoburgensis*; 2009. Available from: <http://swepub.kb.se/bib/swepub:oai:DiVA.org:his-3841?tab2=abs&language=en>
52. Kennedy-Macfoy Madeleine. Researching difference and diversity within women's movements: FEMCIT. *Womens Stud Int Forum* [Internet]. Elsevier; 2012 May 5 [cited 2014 Dec 8];35(3):135–7. Available from: <http://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0277539512000416>
53. Kizildag A, Eriksson A. Cultural and Social Diversity and the Transition from Education to Work [Internet]. Tchibozo G, editor. *Cultural and Social Diversity and the Transition from Education to Work*. Dordrecht: Springer Netherlands; 2013 [cited 2014 Dec 8]. Available from: http://link.springer.com/chapter/10.1007/978-94-007-5107-1_8
54. Kofoed J, Allerup P, Larsen J, Torre A. Med spredning som muligt svar [Internet]. DPU; 2010. Available from: http://edu.au.dk/fileadmin/www.dpu.dk/forskning/forskningsprogrammer/diversitetoglaering/publikationer/rapporterdiversitetoglaering/forskning_diversitet-og-laering_20100614101338_med-spredning-som-muligt-svar---foelgeforskning-af-koebenhavnermodellen-for-integration---dpu--au-2010---webudgaven.pdf
55. Kruse A-M. 13 Single-sex Settings: Pedagogies for Girls and Boys in Danish Schools. *Equity Classr Towar Eff Pedagog girls boys* [Internet]. 1996 Dec 5; Available from: http://www.google.com/books?hl=da&lr=&id=yryRAGAAQBAJ&oi=fnd&pg=PA173&ots=Jz5ef3cCFq&sig=tTrknvR0vqM5I6QHqD8jpH_iujw
56. KØKKEN TBAGA. Kokkens kategori-hakker Brugen af kategoriseringer som middel til at skabe nye fremtidsmuligheder for unge med høreneds\ a ettelse. Nummer 19, 2013 Uppväxt

- och Framt [Internet]. 2014 Dec 5; Available from:
<http://natverket.etnologi.uu.se/volym/19/19.pdf#page=22>
57. Leffler E. Entrepreneurship - Gender, Geographies and Social Context [Internet]. Burger-Helmchen T, editor. InTech; 2012 [cited 2014 Dec 8]. Available from:
<http://www.intechopen.com/books/entrepreneurship-gender-geographies-and-social-context/entrepreneurship-in-schools-and-the-invisible-of-gender-a-swedish-context>
 58. Lehtonen J. Gendered Post-Compulsory Educational Choices of Non-Heterosexual Youth. *Eur Educ Res J* [Internet]. 2010 Dec 5;9(2):177–91. Available from:
<http://eric.ed.gov/?id=EJ896455>
 59. Lillemyr OF. Taking Play Seriously Children and Play in Early Childhood Education—an Exciting Challenge [Internet]. IAP; 2009. Available from:
http://www.google.com/books?hl=da&lr=&id=w6HmfTc_ETYC&oi=fnd&pg=PR11&ots=3vFYq2N-15&sig=7wzmAuBnB6zBHLIPiXXj-E_xYNY
 60. Linderoth J, Öhrn E. Chivalry, subordination and courtship culture: Being a “Woman” in online games. *J Gaming Virtual Worlds* [Internet]. 2014 Dec 5;6(1):33–47. Available from:
<http://www.ingentaconnect.com/content/intellect/jgvw/2014/00000006/00000001/art00003>
 61. Lind-Valdan AB. The feminist preschool?: Swedish policy and practice [Internet]. Rutgers University-Graduate School-Newark; 2014. Available from:
<https://rucore.libraries.rutgers.edu/rutgers-lib/43987/>
 62. Lundmark S, Normark M. Reflections on norm-critical design efforts in online youth counselling. *Proceedings of the 7th Nordic Conference on Human-Computer Interaction: Making Sense Through Design* [Internet]. ACM; 2012. p. 438–47. Available from:
<http://dl.acm.org/citation.cfm?id=2399083>
 63. Lundmark S, Normark M. Designing Gender in Social Media: Unpacking Interaction Design as a Carrier of Social Norms. *Int J Gender, Sci Technol* [Internet]. 2014 Dec 5;6(2):223–41. Available from:
<http://genderandset.open.ac.uk/index.php/genderandset/article/viewArticle/345>
 64. MacMillan A. Young adults’ lesbian, gay and bisexual identity construction within schools: a post-Section 28 climate. *Grad J Soc Sci* [Internet]. 2012;9(3). Available from:
<http://www.gjss.org/sites/default/files/issues/chapters/papers/Journal-09-03--06-MacMillan.pdf>
 65. McCormack M. The declining significance of homophobia: How teenage boys are redefining masculinity and heterosexuality [Internet]. Oxford University Press; 2012. Available from:
<http://www.google.com/books?hl=da&lr=&id=AqtoAgAAQBAJ&oi=fnd&pg=PP1&ots=2qF9LJZmEM&sig=T-DEYqjxbZvy0no73ia-t9aN5iM>
 66. Meyer EJ. Integrating Gender and Sexual Diversity Across the Curriculum. *Gender and Sexual Diversity in Schools* [Internet]. Springer; 2010. p. 61–83. Available from:
http://link.springer.com/chapter/10.1007/978-90-481-8559-7_4
 67. Mietola R, others. Hankala erityisyys: Etnografinen tutkimus erityisopetuksen käytännöistä ja erityisyyden muotoutumisesta yläkoulun arjessa. *Kasvatustieteellisiä tutkimuksia* [Internet]. 2014 Dec 5; Available from: <https://helda.helsinki.fi/handle/10138/135619>
 68. Migdalek J. Embodied choreography and performance of gender [Internet]. Deakin University; 2012 Dec. Available from: <http://dro.deakin.edu.au/view/DU:30047367>
 69. Milanowicz A, Bokus B. Gender and moral judgments: the role of who is speaking to whom. *J Gend Stud* [Internet]. 2013 Dec 5;22(4):423–43. Available from:
<http://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/09589236.2012.719314>

70. Moe R, Nordvik G. Spor etter kjønnsdiskurser i barnehagepersonalets praksisfortellinger. Tidsskr Nord Barnehageforskning [Internet]. 2012 Dec 5;5. Available from: <https://journals.hioa.no/index.php/nbf/article/view/314>
71. Nielsen G, Pfister G, Andersen LB. Gender differences in the daily physical activities of Danish school children. Eur Phys Educ Rev [Internet]. 2011 Dec 8;17(1):69–90. Available from: <http://epe.sagepub.com/content/17/1/69.short>
72. Nielsen VL. Differences in Male and Female Employees' Personal Attributes? Myth or a Reasonable Assumption: Even Within Professions? Gender Issues [Internet]. 2014 Dec 8;1–22. Available from: <http://link.springer.com/article/10.1007/s12147-014-9123-0>
73. Norlin S, Johnsson K. Normer för manlighet och skolans krav–dissonans eller konsonans? Rapp nr vt06 2480-12 [Internet]. 2006 Dec 5; Available from: <https://gupea.ub.gu.se/handle/2077/696>
74. Odenbring Y. Kramar, kategoriseringar och hjälpfröknar. Könskonstruktioner i interaktion i förskola, förskoleklass och skol\ a ar ett [Internet]. Department of Education; Institutionen för pedagogik och didaktik; 2010. Available from: <https://gupea.ub.gu.se/handle/2077/22144>
75. Olesen J, Aggerholm K, Kofoed J, Universitetsskole DP edagogiske. Flere end to slags børn [Internet]. 2014 Dec. Available from: [http://94.101.215.4/iwfile/AGMD-7VQK2S/\\$file/rapport_boernehver.pdf](http://94.101.215.4/iwfile/AGMD-7VQK2S/$file/rapport_boernehver.pdf)
76. Onsrud SV. Kjønn på spill–kjønn i spill: En studie av ungdomsskoleelevers musisering [Internet]. University of Bergen; 2013. Available from: <https://bora.uib.no/handle/1956/7661>
77. Onsrud SV. Et epistemologisk blikk p\ a a kjønn i musikkpedagogikken. 2011 Dec 5; Available from: <http://brage.bibsys.no/xmlui/handle/11250/172233>
78. Ratner H. Screening Devices at School [Internet]. 2014 Dec. Available from: <http://www.dasts.dk/wp-content/uploads/Helene-Ratner-2011-Screening-Devices-at-School.pdf>
79. Reimers E. Primary mourners and next-of-kin–how grief practices reiterate and subvert heterosexual norms. J Gend Stud [Internet]. 2011 Dec 5;20(3):251–62. Available from: <http://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/09589236.2011.593324>
80. Ringrose J. Postfeminist Education?: Girls and the sexual politics of schooling [Internet]. Routledge; 2013. Available from: http://www.google.com/books?hl=da&lr=&id=MAUnN_ejWEC&oi=fnd&pg=PP2&ots=oD9rhFM4yQ&sig=HezxRg8zANGAw_upmOtfRI9C7oM
81. Ronnlund M. Student Participation in Activities with Influential Outcomes: Issues of Gender, Individuality and Collective Thinking in Swedish Secondary Schools. Eur Educ Res J [Internet]. 2010 Dec 5;9(2):208–19. Available from: <http://eric.ed.gov/?id=EJ896458>
82. Rosvall P-\AAke. Högljudda och tysta elever–Marginaliseringseffekter i gymnasieskolans klassrumssamtal. Nord Stud Educ [Internet]. 2013 Dec 5;33(01):63–75. Available from: http://www.idunn.no/ts/np/2013/01/hgljudda_och_tystaelever_-_marginaliseringseffekter_i_gym
83. Sandholm G, Sørensen HV erum, Sabroe P edagoguddannelsen P. Pædagogisk Idræt – en bevægende pædagogik [Internet]. Corposano/Grethe Sandholm, Kildeg\ a ar den 6, st. tv. 8000 \AArhus; 2009 Dec. Available from: [http://www.slbu-pl-fond.dk/iwfile/balg-8j4a3a/\\$file/rapport008-2009.pdf](http://www.slbu-pl-fond.dk/iwfile/balg-8j4a3a/$file/rapport008-2009.pdf)
84. Sataøen SO. Mannlege førskulelærarar gjennom fire tiår 1977-2007 : rapport frå eit kartleggingsprosjekt ved førskulelærarutdanninga [Internet]. 2008 Dec. Available from: <http://brage.bibsys.no/xmlui/handle/11250/149516>

85. Sauntson H. Sexual diversity and illocutionary silencing in the English National Curriculum. *Sex Educ* [Internet]. 2013 Jul 5 [cited 2014 Dec 8];13(4):395–408. Available from: <http://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/14681811.2012.745809>
86. Sauntson H, Simpson K. Investigating sexuality discourses in the U.K. secondary English curriculum. *J Homosex* [Internet]. 2011 Jan 5 [cited 2014 Dec 4];58(6-7):953–73. Available from: <http://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/00918369.2011.581955>
87. Sawyer LS. Intersectional Normalization Processes in a Swedish Family Assessment Home. *Affilia* [Internet]. 2012 May 22 [cited 2014 Dec 8];27(2):153–66. Available from: <http://aff.sagepub.com/content/27/2/153.short>
88. Schwartz A. Pupil Responses to a Saviour Pedagogy: An Ethnographic Study. *Eur Educ Res J* [Internet]. 2012 Dec 5;11(4):601–8. Available from: <http://eric.ed.gov/?id=EJ990658>
89. Sellén MH, Jacobsson E. “Det blir som lugnare!” Jämställdhet eller lugn och ro? [Internet]. 2014 Dec. Available from: <https://pure.ltu.se/ws/files/31000034/LTU-LAR-EX-06101-SE.pdf>
90. STOVGAARD M, ASSISTENT V. Evaluering af dukkeprojektet i Grønland [Internet]. 2013 Dec. Available from: http://pure.au.dk/portal/files/53329513/Rapport_Evaluering_Dukkeprojekt_Gr_nland.pdf
91. Streib-Brzic U, Quadflieg C. School is out. Vergleichende Stud “Erfahrungen von Kindern aus Regenbogenfamilien der Schule “durchgeführt Deutschland, Slowenien und Schweden Teilstudie Deutschland, Berlin [Internet]. 2011 Dec 5; Available from: http://www.mosaic-info.ch/sites/default/files/docs/2014_10_148.pdf
92. Streib-Brzic U, Quadflieg C, Schmitt I, Gustavson M, Pan M, Sobocan AM, et al. School is out?! Comparative study “Experiences of children from rainbow families in school” conducted in Germany, Sweden, and Slovenia. 2011 Dec 5; Available from: <http://lup.lub.lu.se/record/2372342>
93. Stubberud E, Ringrose P. Speaking images, race-less words: Play and the absence of race in contemporary Scandinavia. *J Scand Cine* [Internet]. 2014 Dec 5;4(1):61–76. Available from: <http://www.ingentaconnect.com/content/intellect/jsca/2014/00000004/00000001/art00007>
94. Sundling I, Nilsson K. Barn gör inte som vuxna säger, barn gör som vuxna gör.
95. Svendsen SHB. Elusive sex acts: pleasure and politics in Norwegian sex education. *Sex Educ* [Internet]. 2012 Dec 5;12(4):397–410. Available from: <http://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/14681811.2012.677209>
96. Sverdljuk J. Trans-national caring masculinity: towards inclusive social counselling. *NORMA Int J Masculinity Stud* [Internet]. 2014 Dec 5;9(2):126–40. Available from: <http://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/18902138.2014.908634>
97. Syd F, Johansson I, Karlsson I, Antonsson P. Kvalitetsarbete Barns inflytande Örnebacka förskola Lärkan [Internet]. 2014 Dec. Available from: <http://www.munkedal.se/download/18.584d9dbb1482cbc15e2a7068/1413205160032/%C3%96NNEBACKA+L%C3%84RKAN+INFLYTANDE+kv+arb+v%C3%A5ren+2014+utkast+10+april.pdf>
98. Thun C. “Norwegian Women Got Gender Equality Through Their Mothers’ Milk, But Anti-racism Is Another Story”—An Analysis of Power and Resistance in Norwegian Feminist Discourse. *NORA - Nord J Fem Gend Res* [Internet]. 2012 Mar 5 [cited 2014 Dec 8];20(1):37–56. Available from: <http://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/08038740.2011.596162>
99. Thun C. NORWEGIANNES AS LIVED CITIZENSHIP: RELIGIOUS WOMEN DOING IDENTITY WORK AT THE INTERSECTIONS OF NATIONALITY, GENDER AND

- RELIGION. Nord J Relig Soc [Internet]. 2012 Dec 5;1. Available from: <http://tapir.pdc.no/pdf/NJRS/2012/2012-01-1.pdf>
100. Von der Lippe B. The White Woman's Burden: "Feminist" War Rhetoric and the Phenomenon of Co-optation. NORA-Nordic J Fem Gend Res [Internet]. 2012 Dec 5;20(1):19–36. Available from: <http://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/08038740.2011.618811>
 101. Walsh D, Valestrand H, Gerrard S, Aure M. Gendered mobilities in the North: Advancing an international comparative perspective. Nor Geogr Tidsskr J Geogr [Internet]. 2013 Dec 5;67(5):260–5. Available from: <http://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/00291951.2013.847857>
 102. Wedege T. Doing gender in mathematics education [Internet]. 2011. Available from: <http://muep.mah.se/handle/2043/13083>
 103. Wernersson I. Könsskillnader i skolprestationer-idéer om orsaker? [Internet]. Fritze; 2010. Available from: http://www.itis.gov.se/polopoly_fs/1.203100!/Menu/article/attachment/Konsskillnader_skolprestationer.pdf
 104. Wernersson I. Genusperspektiv på pedagogik [Internet]. Högskoleverket; 2006. Available from: http://www.genus.se/digitalAssets/1279/1279786_pedagogik.pdf
 105. Wernersson I, others. Genus i förskola och skola: förändringar i policy, perspektiv och praktik [Internet]. Göteborg: Acta Universitatis Gothoburgensis; 2009. Available from: <http://gupea.ub.gu.se/handle/2077/20411>
 106. Wester M. Nyttan med att fortbilda lärare. Didakt Tidsskr [Internet]. 2013 Dec 8;23(1):477–92. Available from: <http://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:622868/FULLTEXT02.pdf>
 107. Wikstrand F. Det tekniska spelet: Förhandlingar om arbete, teknik och kön i relation till införande av nya informationssystem [Internet]. Göteborgs universitet; 2011. Available from: <http://dspace.mah.se/handle/2043/11947>
 108. Ytre-Arne B. Women's magazines and their readers. Experiences, identity and everyday life [Internet]. The University of Bergen; 2012. Available from: <https://bora.uib.no/handle/1956/5666>
 109. Zhao Y. Negotiating differences: transnational adoption, norwegianness and identity work [Internet]. 2012. Available from: <http://brage.bibsys.no/xmlui/handle/11250/139940>
 110. Zhao Y. Intersectionality, the Production of Difference and Norwegian Transnational Adoptees' Identity Work. NORA-Nordic J Fem Gend Res [Internet]. 2013 Dec 5;21(3):201–17. Available from: <http://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/08038740.2013.809384>
 111. Aasebø TS. Anti-schoolness in context: the tension between the youth project and the qualifications project. Soc Psychol Educ [Internet]. 2011 May 8 [cited 2014 Dec 8];14(4):503–18. Available from: <http://link.springer.com/article/10.1007/s11218-011-9153-3>
 112. Aasebø TS. The Professional Student—a Matter of Gender? Learner Responsibility in Upper Secondary Schools. Challenges Facing Contemp Didact Divers Students Role New Media Teach Learn [Internet]. 2011 Dec 5; Available from: <http://www.google.com/books?hl=da&lr=&id=F8Zb-k6Lf2cC&oi=fnd&pg=PA77&ots=YlhGWSabUT&sig=m5Ne4OpjmcvjPepvYgDeAhziLiQ>

Bilag 6 - Fritekstsøgninger i UC-Viden på professionshøjskolernes Forsknings- og udviklingsproduktion.

Listen indeholder screenede titler fra et udsnit af Professionshøjskolernes FoU- produktion. Her er anvendt samme søgeord og søgekriterier som i forskningsdatabaser (se bilag 3.2), her gennemført af UC-bibliotekar. De 24 fritekstsøgninger gav i alt ca. 1500 hits, hvoraf ganske mange var gengangere. En grovsortering førte til nedenstående udvalg af litteratur for yderligere vurdering. Referencerne optræder nogenlunde som i basen, og de fleste fungerer således som direkte links til litteraturen.

[Andersen, K. K. 2012 Håndtering af komplekse betingelser: En hermeneutisk fortolkning af hverdagslivet hos udsatte enlige mødre med arabisk baggrund](#)

[Balvig-Phillips, L. & Hansen, L. 2014 Skole-hjemsamarbejde i praksis: Indsatser, der virker - skolehjemvejledernes erfaringer fra 2009-2013](#). Social-, Børne- og Integrationsministeriet. **52 s.**

[Bech Larsen, M. 2009 Når læring i børnehaven inkluderer og ekskluderer](#). I Pedersen, C. (red.). **Inklusionens pædagogik: fællesskab og mangfoldighed i daginstitution**. Kbh.: Hans Reitzel, **24s.**

Borg Høj, B., Maibom, I. & Nørregaard Rasmussen, T. (red.). [Vi følte pigerne var dårlige - om køn, socialitet og idrætsundervisningens formaterede subjekt](#). [Dam, T.](#) 1 aug 2014 "**Idrættens værdier og kultur**".: **Teori og praksis**. Århus: Kvan, s. 76-87 **11 s.** (Teori og praksis)

[Brown, R. & Hutter, C. 2011 Hvor blev drengene af?: køn og uddannelsesvalg efter gymnasiet](#). Center for Ungdomsforskning.

[Christensen, O. 2013 Familiens medialisering - et casestudie](#). København: Forlaget UCC. **165s.**

[Dam, T. 1 maj 2012 En normativitetskritisk undersøgelse af inklusionsfremmende interkulturel pædagogik i lyset af køn](#). **12 s.**

[Dam, T., Linderoth, U. H. & Drejer, K. Det diskrete sociale pres - om konsekvenser af usagte forventninger til piger og drenge i natur/teknik](#). 5 sep 2014 I : [MONA](#). 3, s. 7-25 **18 s.**

[Eriksen, J. S. & Øhrgaard, P. 2008 Drenge og piger i grænseleg: køn, kommunikation og læring](#). **Pædagogik: læring, udvikling og forandring**. Sanderhage, T. & Øhrgaard, P. (red.). 1 udg. Kbh.: Hans Reitzel, s. 180-214

[Gerner Wohlgemuth, U. 2010 Mænd og omsorg - hvorfor \(ikke\)?: mænds begrundelser for og erfaringer med valget af en omsorgsuddannelse](#). PhD-afhandling.

- [Hansen, L. & Balvig-Phillips, L. 2012 Skole-hjemsamarbejde i praksis: Nye erfaringer fra skole-hjemvejledere. Social- og Integrationsministeriet. **41 s.**](#)
- [Hansen, L. 2010 De glemte børn i flygtningefamilier. Teori og Metodecentret, UCC. **68 s.**](#)
- [Hansen, T. E. A. 2013 Det skriger bare feminin energi: En pædagogisk antropologisk undersøgelse af mandlige sygeplejestuderendes performance og forhandling af køn.](#)
- [Koch, A. B. 2013 Børns perspektiver på trivsel: Aktivitet og underaktivitet i børnehaven. I : Nordisk Barnehageforskning. vol.6, s. 1-23 **23 s.**](#)
- [Kornerup, I. 2009 Forebyggelse i eget miljø: En beskrivelse og en evaluering af et udviklingsprojekt om forældreinddragelse i børnehave. Evalueringsrapport Klemensker Børnehus. NVIE - nationalt videnscenter for inklusion og eksklusion. **38 s.**](#)
- [Larsen, N. B. 2006 Fra 'Interkulturelle kompetencer' til et intersektionelt blik? I : Kvinder, Køn og Forskning. 15, **2-3**, s. 57-68 **12 s.**](#)
- [Larsen, V. 2008 Den flerkulturelle mangfoldighed. I Høyer, B. & Hamre, B. \(red.\). *Pædagoguddannelsen på tværs*. Kbh: Frydenlund Academic](#)
- [Munk, M., Thorsen, A. K. & Sørensen, K. 2010 Inklusion i dagtilbud i Tønder Kommune: evalueringsrapport. **82 s.**](#)
- [Nielsen, A. E. 2006 Udvikling af rummelighed i dagtilbud. **39 s.**](#)
- [Niklasson, G. 2014 At være gravid: kvinders oplevelse af tilbud, valg og krav: ph.d. afhandling Aalborg: UCN Forlag. **247 s.**](#)
- [Perry, K. A. 2006 To What Extent are Social Work Students in England & Denmark Equipped to deal with Child Sexual Abuse? I : Irish Social Worker. s. 23-32](#)
- [Petersen, A. 2010 Børnebøger: Den mangfoldige familie: Familien i børnebogen. I : Børn og Unge. **8**, s. 18 - 25 **8 s.**](#)
- [Schrøder, V. & Kornerup, I. 2012 Klogere på inklusion. **40 s.**](#)
- [Spring, F. D. 2014 Udsat: læreren og skolen som beskyttelsesfaktor. Dafolo. **196 s.**](#)
- [Stein, S. L. & Hansen, G. O. dec 2009 Et kulturelt dobbeltblik på dansk socialpædagogik. I : Tidsskrift for socialpædagogik. **24**, s. 23-28 **7 s.**](#)
- [Terp, L. B. 2009 Erfaringer med undervisningsdifferentiering i idræt.](#)
- [Thygesen, R. H. 2009 En undersøgelse af socialpædagogisk arbejde med udeboende voksne udviklingshæmmede i tilknytning til et bofællesskab, med udgangspunkt i et brugerperspektiv.](#)
- [Toft, H. L., Rasmussen, I., Jespersgaard, O., Landkildehus, L., Pedersen, A. M. T., Dahl, H. T., Flaskager, M. S., Hæsum, G. & Larsen, L. \(2013\) - Vi kan gøre det bedre!: Forældresamarbejde i dagtilbud med forældre med anden etnisk baggrund. Herning: Herning Kommune. **25 s.**](#)
- [Agerup, L. 2013. Kvalitet og udvikling i socialpædagogisk arbejde med anbragte unge.](#)

Bilag 7

Reviewarbejder og litteraturgennemgange (en start....)

Danmarks Evaluerings Institut (2009) Blik for køn i pædagogisk praksis [Artikel]. - [s.l.] : EVA (Danmarks Evalueringsinstitut), 2009 . - <http://www.eva.dk/projekter/2008/koen-og-uddannelsesvalg/projektprodukter/blik-for-koen>. ISBN (www) 978-87-7958-567-6

Notatet bygger udelukkende på skriftlige kilder. Der er samlet og sammenfattet en række nyere nordiske debatbøger, undersøgelser og forskningsbidrag som har præget debatten om køn de seneste år

Formålet med notatet er:

- At redegøre for to aktuelle tilgange til forståelse og håndtering af køn i skoler og daginstitutioner – her betegnet som dels en sociokulturelle og dels en biologiserende tilgang
- At formidle viden om forskellige redskaber og tiltag til det konkrete og reflekterede arbejde med køn i skole og daginstitutioner

I notatet er der fokus på disse to tilgange til arbejdet med køn. Notatet redegør for de to tilganges grundlæggende forståelser af og bud på håndtering af køn i praksis. Dernæst belyses de to positioners forskningsmæssige udgangspunkt og belæg, og styrker og svagheder ved de to tilgange drøftes. Endelig giver notatet en oversigt over konkrete redskaber, litteratur og links som inspiration til det videre arbejde med køn i dagligdagen på skoler og daginstitutioner.

Notatet er anvendeligt til anvendelse i undervisningen og som baggrundslitteratur

Statens offentliga utredningar (SOU) 2009: 64 - Ekström A, Bråkenhielm VBG, Ingvar IH-KM, Sund TMK, Witt-Brattström BWE, Eriksson UAK, et al. [Internet]. 2014 Dec. Available from: http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Utredningar/Statens-offentliga-utredningar/Flickor-och-pojkar-i-skolan---_GXB364/?html=true

Jämställdhet i förskolan (2006): om betydelsen av jämställdhet och genus i förskolans pedagogiska arbete : slutbetänkande. Af Delegationen för jämställdhet i förskolan. Stockholm: Fritzes offentliga publikationer. O.cca kvu-08-16

Bogen er en afrapportering af et større svensk forsknings – og udredningsprojekt, der har fokus på analyse af førskolens pædagogiske tilgang og arbejde med køn, og fokus på at komme med anvisninger og anbefalinger til, hvad der bør gøres for at førskolen kan bidrage til at bryde med traditionelle opfattelser af køn og med traditionelle kønsroller.

Der angives både et nationale og internationalt historisk perspektiv, og der fokuseres på forskellige agents roller i forhold til arbejdet i førskolen. Bogen konkludere at for at der kan arbejdes med at bryde traditionelle kønsroller er der brug for mere viden – ikke forordninger.

Egnet som baggrundslitteratur – ikke egnet til undervisningbrug

Bilag 8

Anden relevant litteratur (inkl. formidlingslitteratur) - primært fra en tidligere KVINFO-søgning

Undervejs i kortlægningen fremkom anden relevant litteratur bl.a. via indmeldinger fra KVINFO, som arbejdsgruppen havde forespurgt. Listen er kun let screenet. Enkelte bidrag er kommenteret.

[Stauaæs, Dorte](#) og [Søndergaard, Dorte Marie \(2008\)](#): [Høns i hanegården. I: Køn og ledelse](#).

Rapporten bygger på et empirisk forskningsprojekt, der var rekvireret af et dansk firma med ønske om at rekruttere flere kvinder til topchefniveau. Rapporten har fokus på ledelse i e mangfoldigheds - og kønsperspektiv. Rapporten byder på gode nuancerede definitioner af begreberne mangfoldighed, køn og ledelse.

Forskningsbaseret; etnografisk tilgang. Ikke egnet til undervisning, da temaet er for langt væk fra pædagog uddannelsen.

[Stauaæs, Dorte](#) og [Søndergaard, Dorte Marie \(2008\)](#): Management and Gender Diversity: Intertwining Categories and Paradoxes. I: *Critical Studies of Gender Equalities : Nordic Dislocations, Dilemmas and Contradictions*, red. af Eva Magnusson, Malin Rönnblom, Harriet Sillius, Makadam Förlag

Nordisk antologi. Samlet set er det en antologi, der taler dilemmaer, paradokser og diskussioner frem, og som kritisk forholder sig til og analyserer temaer i køns – og ligestillingsdiskurs. Kapitlet af Stauaæs og Søndergård er rettet mod kønnede forhold og paradokser i forhold til topledelse og organisation. Forskningsbaseret + litteraturstudier

Yderst velegnet som baggrundslitteratur. Ikke egnet til undervisning, da nivauet er højt og nogle af temaerne skirver sig ikke ind i en pædagogisk kontekst

Connell, Masculinities (1996): *Teaching the Boys: New research on Masculinity and Gender Strategies for Schools*. I: Teachers college record.

Tidsskriftsartikel der trækker på socialvidenskabelig forskning om maskulinitet og sigter mod at udvikle rammer for at forstå kønnede pointer i forhold til undervisning af drenge. Køn konstrueres i kulturelle og institutionelle kontekster og derved skabes mange former for maskulinitet. Artiklen sætter fokus på skolen som agent i drenges dannelse af maskulinitet, og undersøger de forskellige forhold, og disse forholds indflydelse på dannelse af maskulinitet.

Forskningsbaseret; socialvidenskabelig forskning. Egnet som baggrundslitteratur. Egnet til undervisningsbrug

Davies, Bronwyn & Cresskill, N.J.(2002) : *Frogs and snails and feminist tales: preschool children and gender*. Hampton Press.

Forskningsprojekt, der tager afsæt i spørgsmålet hvorfor børn bliver maskuline eller feminine. Fokus er, at køn er en konstruktion og en offentlig kategori.

Bogen tilbyder et metodologisk perspektiv.

Forskningstilgang: undersøgelser via børns leg samtale og deres respons på kønnede fortællinger, og som tager af. Der tilstræbes således et børneperspektiv. Denne tilgang betyder at teksten fremstår meget praksisnær – man hører børnenes stemme.

Egnet som baggrundslitteratur

Dele af den vil være egnet til undervisningsbrug – især grundet børneperspektivet og det metodologiske perspektiv

Eliot, Lise (2009): Pink Brain – Blue Brain. USA: Library of Congress Cataloging-in –Publication Data. Neurolog Lise Eliot hævder at spædbarnet hjerne er så plastisk at små forskelle ved fødslen bliver forstærket over tid, idet forældre, lærer pædagoger kammerater og kulturen i bred forstand understøtter de stereotypiske forestillinger om køn. Hun præsenterer nyere viden på området og diskuterer forholdet mellem de genetisk hormonelle dispositioner og de samfundsmæssige kulturelle påvirkninger og behov.

Forskningsbaseret. Egnet til undervisning.

Morken, Ivar (2008): Normalitet og afvigelse. Akademisk forlag. Kap 4 Afvigelse, funktionsnedsættelse og indlæringsvanskeligheder. S 86 – 109.

En teoretisk diskussion af begreberne afvigelse og funktionsnedsættelse og indlæringsvanskeligheder, samt en diskussion af kategoriernes anvendelighed.

Et kapitel der er anvendeligt i diskussion og normalitet.

Søndergaard, D.M (1996): Tegnet på kroppen – køn: koder og konstruktioner blandt unge voksne i Akademia. Museum Tusulanum.

Gennem narrative og dekonstruerede analyser genfortælles de unges oplevelser og refleksioner i relation til akademisk karriere, kærlighed, venskaber, selvscenesættelse, familieformer m.m. I forfatterens analyse mister køns kategorien både faste konturer og stabil substans. I stedet følges køn som en betydningsskabende kategori i processen mellem aktører. Køn forstås som en kulturelt medierende og socialt ordensskabende konstruktion. Der analyseres på baggrund af 29 kvalitative interview med studerende på Københavns universitet, i en blanding af gruppe interview og individuelle interview.

Forskningsbaseret. Egnet til undervisning.

Relevante debatartikler:

Gerlach, Christian, 'Køn er ikke, hvad det har været' (2011, Information) <http://www.information.dk/256229>

Avisdebatartikel udarbejdet Christia Gerlach, dr psych, ph.d, cand.psych og lektor i neurovidenskab. Artiklen baseres på forskningsviden

Artiklen beskæftiger sig med debatten og forskningen om biologiske kønsforskelle betydning i forhold til henholdsvis drenge og pigers læringspotentialer i folkeskolen. I artiklen konkluderes at der aktuelt ikke findes viden, der på overbevisende måde viser, at der overhovedet findes kønsforskelle i mentale evner, der evt kan forklare de forskelle der er mellem drenge og piger i skolen. Ligeledes er der ikke viden, der støtter antagelsen om at eventuelle forskelle skulle afspejle medfødte hjernemæssige forskelle. Artiklen er egnet til anvendelse i undervisning

Nørgaard, Cecilie, 'Skolen disciplinerer kønnet' (2011, Kvinfo webmagasin) <http://webmagasin.kvinfo.dk/artikler/skolen-disciplinerer-koennet>

Artiklen baserer sig på forskningsviden og fremtræder som en kortfattet oversigtsartikel over nyere forskning i relation til kønsopfattelser i skolen.

Artiklen beskriver og problematiserer skolens stereotype opfattelser af køn i forhold til at der skal være lige betingelser for læring hos piger og drenge. Forskning peger netop på at stereotype opfattelser af køn skaber ulige betingelser for læring hos drenge og piger.

I artiklen pointeres nødvendigheden af at læreres viden om køn og tværfaglige refleksion omkring køn, pædagogik og didaktik professionaliseres.

Artiklen er egnet til såvel anvendelse i undervisning som baggrundsmateriale for UFM

Wohlgemut, Ulla Gerner (2010): Mænd brænder også for pædagogik. Hvorfor vælger stadig flere mænd pædagoguddannelsen? Fordi arbejdet tænder dem.

VERA – tidsskrifter for pædagoger/2-29 NO.57/december 201 Drivkræfter i pædagogisk arbejde

Artiklen er baseret på en spørgeskemaundersøgelse i Ph.d afhandlingen Mænd og omsorg – hvorfor ikke? Hensigten med ph.d projektet er at undersøge af mænds motiver til at vælge pædagoguddannelsen. Artiklen beskæftiger sig med mænds valg af traditionelle kvindefag. I denne sammenhæng, valg af pædagoguddannelse. På baggrund af en bemærkelsesværdig forandring i kønsfordelingen blandt ansøgere til pædagoguddannelsen, nemlig en stigning af mandlige ansøgere fra ¼ til en 1/3 har ph.d projektet undersøgt hvilke motiver mænd har til at vælge en traditionel omsorgsuddannelse. Det konkluderes at motiverne er de samme som kvinders nemlig ” interesse for og glæden ved de fremtidige pædagogfaglige opgaver. I denne forbindelse peges dog på en række udfordringer, nemlig at se på mænd som professionelle omsorgsudøvere, at se de professionsuddannede mænd som fagpersoner der vil definere sig og arbejde med omsorg i praksis. Afslutningsvis peges på udfordringen i om der er sammenhæng mellem viljen til at tiltrække flere mænd i omsorgsarbejde også indebærer parathed til at ændre omsorgens hverdagspraksis

Artiklen er egnet til anvendelse i undervisning

Tema: Køn og pædagogik. Forskning Børn og unge. Nr. 24. september. 2014

Et særnummer med fokus på køn i pædagogisk praksis. *Forventninger skaber virkelighed* af Signe Løntoft, hvor der refereres til D.M. Søndergaards tegnet på kroppen, og uddannelses og køns sociolog Cecilie Nørgaards Skolens bog om køn og ligestilling. Der er konkrete handleanvisende bud på hvordan der kan arbejdes med køn i børnehøjde. Der er en artikel *Fra mandlig slave til samfundets forlængede arm*, - en historisk fortælling der handler om hvordan pædagogens rolle bygger på traditionelt kvindelige egenskaber. *Børn vil have mangfoldighed* skrevet af Camilla Mehlsen, bygger på et interview med Steen Baagøe Nielsen, og peger på at man i praksis skal bestræbe sig på at udforske fastgroede forestillinger om hvordan ting skal gøres, - både når det gælder børn og voksne. Det handler om at undslippe stereotyper og udfordre de gældende forståelser af hvad der er maskulint og feminint. Egnede til undervisning.

Udvalgt litteratur om "Køn og pædagogik i daginstitutioner" fra KVINFOs bibliotek (Juni 2014)

– ikke kommenteret eller vurderet.

Køn og ligestilling i børnehaven: en diskursanalytisk undersøgelse af køn i pædagogiske læreplaner for børnehaver. Af Elnef, Elin. København, 2011 / fsk-12-4. *Speciale*
Køn i skolen: køn, pædagogik og pædagogiske tekster. Af Susanne V. Knudsen. København: Frydenlund, 2010 / O.aaa kvi-10-73.

(Folkeskolen der er udgangspunktet, men det indledende kapitel om teorier og tanker om køn vil være brugbart. Ligeledes er der sidst i bogen et kapitel, der samler op på forskellige pædagogiske strategier).

Børn, køn og ligestilling: Børne- og Ungepanelets undersøgelser i et kønsperspektiv. Af Boesen Pedersen, Anne-Julie. Børnerådet. fsk-09-83

Flere end to slags børn: en rapport om køn og ligestilling i børnehaven. Af Jesper Olesen, Kenneth Aggerholm & Jette Kofoed. Århus: Learning Lab Denmark, Danmarks Pædagogiske Universitetsskole, 2008. 91 s. O.cca fsk-08-25

Kvalitet og indhold i norske barnehager: en kunnskapsoversikt. Af Elin Borg, Inger-Hege Kristiansen & Ellisabeth Backe-Hansen. Oslo: NOVA, 2008. 100 s. O.cca fsk-08-87

Jämställdhet i förskolan: om betydelsen av jämställdhet och genus i förskolans pedagogiska arbete : slutbetänkande. Af Delegationen för jämställdhet i förskolan. Stockholm: Fritzes offentliga publikationer, 2006. 325 s. O.cca kvu-08-16

Fordelinger og fordoblinger: Et studie i kønskonstruktioner og social læring i pædagoguddannelsen. Af Peter Møller Pedersen. Viborg: Forlaget Ph.d. afhandling PUC, 2005. (Et blik på pædagogernes eget arbejde og hvordan der i pædagogfaget reproduceres en traditionel kønnet arbejdsdeling mellem kvinder og mænd, som er med til at fastlåse en traditionel kønsforståelse i uddannelsen).

Flickor, pojkar och pedagoger: jämställdhetspedagogik i praktiken. Af Kajsa Wahlström. Stockholm: Sveriges utbildningsradio (UR), 2003. 222 s. O.cca kvu-04-133
Er oversat til dansk: **Piger, drenge og pædagoger: ligestillingspædagogik i praksis.** Af Wahlström Kajsa. O.cca kvi-11-60.
(Beskriver erfaringerne fra udviklingsprojekter i 2 daginstitutioner i Gävle i Sverige med det praktiske arbejde med udmøntningen af en ligestillingspædagogik)

Børnehaven De fire Elementer: en evalueringsrapport om kønsopdelingen fire formiddage om ugen. Af Jette Romedahl & Hanne Værum Sørensen. Århus: Jette Romedahl & Hanne Værum Sørensen, 2002. 28 s. O.cca fsk-03-64

Frogs and snails and feminist tales: preschool children and gender. Af Bronwyn Davies. Cresskill, N.J.: Hampton Press, 2002. 182 s. O.cca kvu-04-321

Möten som formar: interaktionsmönster på förskola mellan pedagoger och de yngsta barnen i ett genusperspektiv. Af Annika Månsson. Malmö: Institutionen för pedagogik, Lärarhögskolan, 2000. 251 s. O.aaa MAG kvu-02-18

**Mindre forskningsformidlingsartikler og praksisrettet viden:
Minister for Ligestillings inspirationsguide (2008) - at arbejde med køn og ligestilling i børnehaver her:**

http://miliki.dk/fileadmin/ligestilling/PDF/boernehaver/inspirationsguide_boernehaver.pdf

Børn&Unge Forskning nr. 24/2014 diskuterer forskellige vinkler på køn og kønsopfattelser i pædagogikken. http://www.bu-pl.dk/paedagogik/koen/forskning_koen_og_paedagogik?opendocum ent

**Udvalgt litteratur om "Køn og læring" fra KVINFOs bibliotek
- særligt målrettet folkeskolen**

[Taberdrenge og feminiseret skole? : - en agential realistisk inspireret analyse af problemrepræsentationer af køn i mediedebatter om den danske folkeskole](#)

Rosengren Bach, Sidsel Marie.

København : Sidsel Marie Rosengreen Bach, 2013

Speciale

fsk-13-50

[Gender, race, and the politics of role modelling : the influence of male teachers](#)

Martino, Wayne ; Rezai-Rashti, Goli

New York : Routledge, 2012

O.aaa kvu-14-81

[Normkritiska perspektiv : i skolans likabehandlingsarbete](#)

Lund : Studentlitteratur, 2012

O.aaa kvu-12-190

[Inkluderet i det normale : kønsperspektiver på styring af inklusionsindsatser i folkeskolen](#)

Lund : Katrine Scott og Ane Kirk, 2011

Speciale

fsk-12-183

[Skoletid : jenter og gutter fra 1. til 10. klasse](#)

Bjerrum Nielsen, Harriet;

Oslo : Universitetsforlaget, 2009

O.aaa kvu-09-222

[Genus i förskola och skola : förändringar i policy, perspektiv och praktik](#)

Wernersson, Inga

Göteborg : Acta Universitatis Gothoburgensis, 2009

fsk-13-56

[Køn og skole : temanummer](#)

København : Unge pædagoger, 2008

fsk-08-44

[The Sage handbook of gender and education](#)

Skelton, Christine ; Francis, Becky ; Smulyan, Lisa

London : SAGE, 2006

O.aaa kvu-07-221

Køn, karakterer og karriere : drenge og pigers præstationer

København : Danmarks Evalueringsinstitut, 2005

Rapport

fsk-05-79

Bilag 9: Kommissorium for kvalitetssikring og -udvikling af nationale moduler i pædagoguddannelsen juni 2014

Baggrund og formål

Forligskredsen for den nye pædagoguddannelse har for den nye pædagoguddannelse formuleret en uddannelsespolitisk ambition om:

- Højere faglighed og kvalitet
- Handlekompetencer og bedre sammenhæng til praksis
- Øget specialisering med mere arbejdsmarkedsrelevans
- Styrkede tværprofessionelle kompetencer

De uddannelsespolitiske ambitioner har til formål at sikre de studerende relevante handlekompetencer både i en mono- og tværprofessionel sammenhæng. Dette betyder, at undervisningen skal hvile på den nyeste forskningsbaserede viden med en stærk praksisforankring. For de nationale moduler gennemføres derfor en kortlægning af eksisterende og relevant viden inden for de enkelte modulers kompetencemål.

Fra efterårssemesteret 2014 indledes den konkrete implementering af de nationale moduler på 2014-uddannelsen. Der er behov for en løbende erfaringsopsamling på det enkelte uddannelsessted og der skal iværksættes en samlet systematisk evaluering af de nye moduler.

Organisering

For hvert af de fem nationale moduler har ekspertgruppen for ny pædagoguddannelse nedsat en arbejdsgruppe bestående af en repræsentant fra hver professionshøjskole. Ekspertgruppen udpeger en formand for hver arbejdsgruppe. Til hver arbejdsgruppe knyttes en ekstern forsker.

Opgaver

Arbejdsgruppernes kommissorium omfatter to uafhængige delopgaver. Den tilknyttede forsker er alene forpligtet i forhold til den første delopgave (A).

Delopgaverne er:

- A. at udarbejde en oversigt over forsknings- og udviklingsbaseret viden relevant for det konkrete nationale modul, som er arbejdsgruppens genstandsfelt.
- B. at forestå en løbende erfaringsopsamling på – og en første evaluering af – implementeringen af det konkrete nationale modul, som er arbejdsgruppens genstandsfelt.

Opgave A – udfoldet:

Den tilknyttede forsker skal:

udarbejde en systematisk oversigt over den forsknings-og udviklingsbaserede viden, som af den samlede arbejdsgruppe vurderes bedst og mest relevant i relation til det pågældende moduls kompetencemål. Forskningsoversigten skal omfatte et udvalg af:

- internationale og nationale forskningsreviews
- nationale evalueringer, analyser og udredninger
- professionshøjskolernes Forsknings- og udviklingsproduktion.

Arbejdsgruppen skal:

1. i samarbejde med den tilknyttede forsker bidrage til definitionen af det felt, som forskningsoversigten skal dække.
2. i samarbejde med den tilknyttede forsker udarbejde en vejledende guide til, hvordan det materiale, forskningsoversigten omfatter, kan knytte an til kompetencemålene for det konkrete nationale modul, som er arbejdsgruppens genstandsfelt.

Deadline for udarbejdelsen af forskningsoversigt med tilhørende guide er udgangen af uge 42: mandag d. 20. oktober 2014.

Arbejdsgruppens enkelte medlemmer skal:

3. i samarbejde med det enkelte UC's øvrige arbejdsgrupperepræsentanter og lokale ledelse sikre, at forskningsoversigten bringes i spil.

Opgave B – udfoldet:

Arbejdsgruppen skal:

1. fastlægge en metode til løbende registrering af de erfaringer, der gøres med implementeringen af det konkrete nationale modul, der er arbejdsgruppens genstandsfelt. Metoden skal omfatte fastlæggelsen af erfaringsparametre

relevante for det pågældende modul, og den skal kunne anvendes på alle uddannelsessteder.

2. forestå en samlet systematisk evaluering af de nye moduler, som bl.a. indeholder en fælles opsamling af den erfaringsregistrering, der sker på det enkelte uddannelsessted.

Deadline for gruppernes afrapportering på opgave B er ved udgangen af 2016.

Tidsplan

Den enkelte arbejdsgruppe udarbejder en detaljeret tids- og procesplan for aktiviteterne frem mod deadline for opgave A med udgangen af uge 42.

Arbejdsgrupperne udarbejder ligeledes en tids- og procesplan for opgave B, hvis deadline er udgangen af 2016.

Begge tids- og procesplaner sendes til ekspertgruppen (Lisbeth Harsvik: lish@ucc.dk eller Peter Møller Petersen: pmp@via.dk)